

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องวิถีชีวิตชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรม สังคม และ เศรษฐกิจ ของชาวไทยโซ่ง ในบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผลงานวิจัยแบ่งออกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง
2. วิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรม
3. วิถีชีวิตทางด้านสังคม
4. วิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง

ชาวไทยโซ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งในประเทศไทยที่มีเอกลักษณ์ ประเพณี และ วัฒนธรรม ที่เป็นของตนเองและเป็นมรดกสืบทอดกันมาแต่โบราณ และยังคงมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน

ชาวไทยโซ่ง มีคำเรียกชื่อหลายชื่อ ได้แก่ ผู้ไทดำ ไทยดำ ไททรงดำ ลาวโซ่ง ลาวซ่ง ผู้ไตซ่งดำ และผู้ไตซ่งดำ คำว่า “โซ่ง” หมายถึง ชาวไทยพวกหนึ่ง ผู้ชายนุ่งกางเกงสีดำ หรือสีครามแก่ ขาสั้นได้เข้าเล็กน้อยและแคบ ผู้หญิงนุ่งซิ่นสีดำหรือสีครามแก่ มีสายขาวเป็นทางลงมา (ราชบัณฑิตสถาน. 2542 : 386) ชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างมีรูปร่างลักษณะเฉพาะตัว มีรูปร่างสันทนต์ ศีรษะกลม ผิวค่อนข้างขาว จมูกค่อนข้างแบน ตาชั้นเดียว มีอุปนิสัย เป็นคนขยัน มีความอดทน มีการยึดมั่น ความกตัญญู เชื่อฟังและปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษได้สั่งสอนไว้ มีการสืบทอด รักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภาษาเพื่อเป็นของตนเอง (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)

ชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในแคว้นสิบสองจุไท ต่อมาอพยพเข้ามายังประเทศไทย มาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัด

เพชรบุรี และในที่สุดได้อพยพย้ายถิ่นจากจังหวัดเพชรบุรีมายังบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

1. ถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวไทยโซ่ง

ชาวไทยโซ่ง เป็นชนเผ่าไทที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในตอนกลางของประเทศจีน ต่อมาได้อพยพลงมาทางใต้และตั้งหลักแหล่งอยู่ ณ บริเวณแม่น้ำดำและแม่น้ำแดง (ซงโบและซงโห่ง) ซึ่งบริเวณนี้ติดกับประเทศลาวและประเทศเวียดนาม มีชื่อเรียกว่า “แคว้นสิบสองจุไท” เป็นพื้นที่ราบสูงส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีที่ราบลุ่มมีลักษณะเป็นทุ่งนาจำนวน 4 แห่งคือ ทุ่งเมืองถนน ทุ่งเมืองล่อ ทุ่งเมืองเต็กและทุ่งเมืองแดง โดยแคว้นสิบสองจุไทนี้ แบ่งการปกครองออกเป็น 12 เมืองหลักต่างเป็นอิสระต่อกัน ประกอบด้วยเมืองผู้ไทดำจำนวน 8 เมือง ได้แก่ เมืองแดง เมืองควาย เมืองตุง เมืองม่วย เมืองลา เมืองโมะ เมืองวาด และเมืองสาง และเมืองผู้ไทขาว จำนวน 4 เมือง ได้แก่ เมืองไล เมืองมุน เมืองเจียน เมืองบาง ซึ่งการแบ่งเขตพื้นที่นี้ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิประเทศเป็นแนวพรมแดน เช่น ลำห้วย ภูเขา ป่าไม้ หมู่บ้านใดขึ้นอยู่กับเมืองใดก็ขึ้นอยู่กับความสะดวก ความใกล้ชิดจิตทางพื้นที่และความสัมพันธ์ของความเป็นญาติ การปกครองในดินแดนแห่งนี้มิได้รวบรวมให้เป็นอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกัน (เรณู เหมือนจันทร์เชย. 2542 : 9) ปัจจุบันดินแดนสิบสองจุไทนี้ได้แยกเป็นส่วนต่าง ๆ ของประเทศจีน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สำหรับเมืองแดงปัจจุบันมีชื่อเรียกว่า เมืองเดียนเบียนฟู (Dien Bien Phu) ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม และยังเป็นที่อยู่ของชาวไทยดำที่มีประวัติความเป็นมาอันนับพันปี มีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตในกรอบขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของตนเอง ตามภาพที่ 4.1

ภาพที่ 4.1 แผนที่แสดงถิ่นฐานไทดำในในประเทศเวียดนาม
ที่มา: ทวี สว่างปัญญางกูร เขียน พ.ศ. 2550

2. การอพยพมาอยู่ที่ประเทศไทย

การอพยพมาอยู่ที่ประเทศไทยของชาวไทยโซ่งมีสาเหตุจากการทำสงครามระหว่างพวกเดียวกันและกับชาติอื่น ๆ โดยเริ่มมีการอพยพเมื่อสองร้อยกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งสามารถแบ่งการอพยพออกเป็น 5 ครั้ง ดังต่อไปนี้

ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2322 ในสมัยกรุงธนบุรี เจ้านครเวียงจันทน์ได้กระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จึงได้มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อครั้งดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึก นำกองทัพไปตีอาณาจักรล้านช้าง เมื่อตีอาณาจักรล้านช้างแล้วจึงโปรดเกล้าฯ ให้ทัพเมืองหลวงพระบางซึ่งเป็นประเทศราชของอาณาจักรไทยไปตี เมืองม่วย และเมืองทันต์ และกวาดต้อนชาวไทยดำหรือไทยโซ่งจำนวนมากจากเมืองเหล่านี้ และสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้ไทยโซ่งเหล่านั้นเข้ามาตั้งบ้านเมืองอยู่ที่เมืองเพชรบุรี ซึ่งสันนิษฐานว่าอยู่ในเขตหมู่บ้านหนองปรัง (หรือหมู่บ้านหนองเลา) อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ในปัจจุบัน

การอพยพครั้งที่ 2, 3 และ 4 เกิดขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเกิดขึ้นในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้มีการอพยพชาวไทยโซ่งถึง 3 ครั้ง ได้แก่

ในปี พ.ศ. 2378 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมาเป็นแม่ทัพนำกำลังทหารไปตั้งอยู่เมืองหลวงพระบาง แล้วให้เจ้าราชไทยอุปราชท้าวพระยาคุมกองทัพขึ้นไปตีเมืองพวน และให้เจ้าอุ่นแก้ว เจ้าสัวไชย เจ้าแก่นคำ เจ้าคำปาน ยกกองทัพไปตีเมืองแดง กวาดต้อนชาวลาวพวนและชาวลาวทรงคำ (ชาวไทยโซ่ง) ให้เข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2379 เมืองหิมา (ฮิม) เมืองคอย เมืองควร แข็งข้อต่อเมืองหลวงพระบาง เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์ แต่งให้ท้าวพระยาคุมกองทัพขึ้นไปปราบ และได้กวาดต้อนชาวไทยโซ่งจากเมืองเหล่านั้นไว้ที่เมืองเพชรบุรี

และในปี พ.ศ. 2381 เจ้าเมืองหลวงพระบางกับเจ้าเมืองเวียงจันทน์เกิดการวิวาทกัน และได้หนีลงมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร ณ กรุงเทพฯ พร้อมทั้งได้นำชาวไทยโซ่งอพยพมาด้วย รัชกาลที่ 3 โปรดให้ชาวไทยโซ่งเหล่านั้นตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี แต่ภูมิประเทศแถบนั้นเป็นหมู่บ้านชายทะเล ดังนั้นจึงได้อพยพโยกย้ายที่อยู่อาศัยมาเรื่อย ๆ จนถึงอำเภอเขาย้อย และในปี พ.ศ. 2381 เช่นกัน เจ้าราชวงศ์เกิดมีเหตุวิวาทอีก จึงได้ลงมา ณ กรุงเทพฯ พร้อมทั้งได้คุมชาวไทยโซ่งลงมาด้วย และมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เพชรบุรี

การอพยพครั้งที่ 5 ในปี พ.ศ. 2430 เมื่อพระยาสุรศักดิ์มนตรีได้ทำการปราบจีนฮ่อสำเร็จ และ ยกกองทัพกลับกรุงเทพฯ นอกจากจะนำหัวหน้ากบฏจีนฮ่อ อุปราชและบุตรของผู้ครองนคร

หลวงพระบางมายังกรุงเทพฯ แล้ว ยังได้กวาดต้อนชาวไทยโง่งจากแคว้นสิบสองจุไทยลงมาด้วยและ
ซึ่งต่อมาได้ให้ตั้งรกรากรวมกันอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี (เรณู เหมือนจันทร์เซช. 2542 : 10-15)

โดยเส้นทางการอพยพจากประเทศเวียดนาม ข้ามประเทศลาว มาประเทศไทย ตามภาพ

ที่ 4.2

ภาพที่ 4.2 เส้นทางการอพยพจากเวียดนาม มายังประเทศไทย

ที่มา : Indochina & Thailand map - Mekong Express . Online. 2553

การตั้งถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีของชาวไทยโชนั้ในระยะเริ่มแรกนั้นนับว่าเป็นไปด้วยความเหมาะสม เนื่องมาจากลักษณะภูมิประเทศที่เพชรบุรี เป็นที่ราบเนินเขาอุดมด้วยป่าไม้และน้ำท่วมไม่ถึง เหมือนถิ่นฐานเดิมที่เคยอยู่ในแคว้นสิบสองจุไท แต่ต่อมาเมื่อมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น บริเวณที่อาศัยขาดแคลนไม้ในการปลูกสร้างบ้านเรือนประกอบกับชาวไทยโชนั้ไม่ชอบพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมถึง จึงได้อพยพ ย้ายไปอยู่หลังเขาวัง ที่หมู่บ้านสะพานยี่หน ที่เวียงคอย และวังตะโก

ส่วนการอพยพออกจากเพชรบุรีไปยังจังหวัด อื่น ๆ ในประเทศไทยนั้น มีสาเหตุประการหนึ่งเนื่องจากชาวไทยโชนั้รุ่นแรก ๆ ที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาประเทศไทยนั้นเป็นการอพยพในภาวะที่ต้องจำยอม พวกเขาจึงยังคงมีความคิดและมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะกลับไปยังบ้านเกิดเมืองนอนคือ เมืองแกลง ในแคว้นสิบสองจุไท เมื่อมาอยู่ที่เพชรบุรีเป็นเวลาหลายปีเข้าและเมื่อไม่มีการควบคุมบริเวณชาวไทยโชนั้แล้ว ทำให้ชาวไทยโชนั้มีความอิสระในการเดินทาง พวกเขาจึงชักชวนญาติพี่น้องและครอบครัวอพยพจากเพชรบุรีเดินทางขึ้นไปทางเหนือ เพื่อมุ่งสู่แคว้นสิบสองจุไท โดยใช้เกวียนเป็นพาหนะในการเดินทางซึ่งต้องเผชิญกับความยากลำบากอย่างมาก ต้องอาศัยความพยายามและอดทนอย่างมาก ชาวไทยโชนั้เมื่อเดินทางถึงฤดูฝนก็จะพัก ณ ที่ใดที่หนึ่งเพื่อทำนาหาเงินไว้สำหรับเดินทางต่อไป และคงเดินทางเรื่อย ๆ ไป จนกระทั่งคนเฒ่าคนแก่ตายจากไปในระหว่างการเดินทาง บรรดาลูกหลานก็ไม่สามารถจะเดินทางกลับไปได้เนื่องจากไม่รู้ทางไป จึงตั้งหลักแหล่งกระจายอยู่ตามเส้นทางการอพยพในพื้นที่หลายแห่ง ๆ ในประเทศไทย (นุกูล ชมพูนุช. 2538 : 7) และสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ ชาวไทยโชนั้ที่ประกอบอาชีพอย่างอื่นไม่ค่อยเป็น นอกจากการทำนา พื้นที่ดินที่จังหวัดเพชรบุรีมีน้อยจึงไม่เพียงพอกับจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงมีการออกแสวงหาที่อยู่ใหม่เพื่อทำมาหากินที่ตนเองเห็นว่าเหมาะสม จึงได้กระจายกันไปตั้งบ้านเรือนตามจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม พิจิตร และพิษณุโลก (สุริย์ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553) ซึ่งการอพยพทั้งไปและกลับนี้ได้บันทึกในพิธีบอกทางไปเมืองแกลง ให้คนที่เสียชีวิตแล้วของชาวไทยโชนั้บ้านไผ่หูช้าง โดยชาวไทยโชนั้มีความเชื่อว่า เมื่อเสียชีวิตแล้ว วิญญาณหรือขวัญของชาวไทยโชนั้จะต้องขึ้นไปอยู่ที่เมืองฟ้า หรือเมืองแกลง ดังนั้นต้องบอกทางไปเมืองแกลง เพื่อวิญญาณเดินทางไปเมืองแกลงและขึ้นสู่เมืองฟ้า ดินแดนของวิญญาณมีหลายแห่ง ถ้าไม่บอกทางอาจจะหลงและได้รับความทุกข์ยาก เป็นวิญญาณที่ร้อนรุ่มแฉกรไม่มีหลักแหล่ง ไม่สามารถไปพบญาติพี่น้องของตนเองได้ ไทยโชนั้บ้านไผ่หูช้างจะมีหมอปิธีเพื่อบอกทางให้วิญญาณหรือผีขวัญออกเดินทางจากบ้านไผ่หูช้าง เดินทางผ่านบ้านดอนมะนาว สุพรรณบุรี ผ่านเสาให้สระบุรี เดินทางผ่านหนองคายไปที่แม่น้ำโขง ให้ข้ามแม่น้ำโขงไปยังเมืองเวียงจันทน์ผ่านเข้าไปในเขตของเวียดนามจนถึงเมืองแกลง การเดินทางสู่เมืองแกลงเป็นการกลับสู่มาตุภูมิเดิม ที่ชาวไทยโชนั้จากมา

จิตยังผูกพันหาแต่ในความจริง เมืองแถบคือเมืองที่เหนือเมืองฟ้าขึ้นไปเป็นสวรรค์ที่แตกต่างจาก โลกมนุษย์ (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)

ปัจจุบันนี้ ชาวไทยโซ่งได้อพยพไปในที่ต่างๆของประเทศไทย ซึ่งมีดังนี้

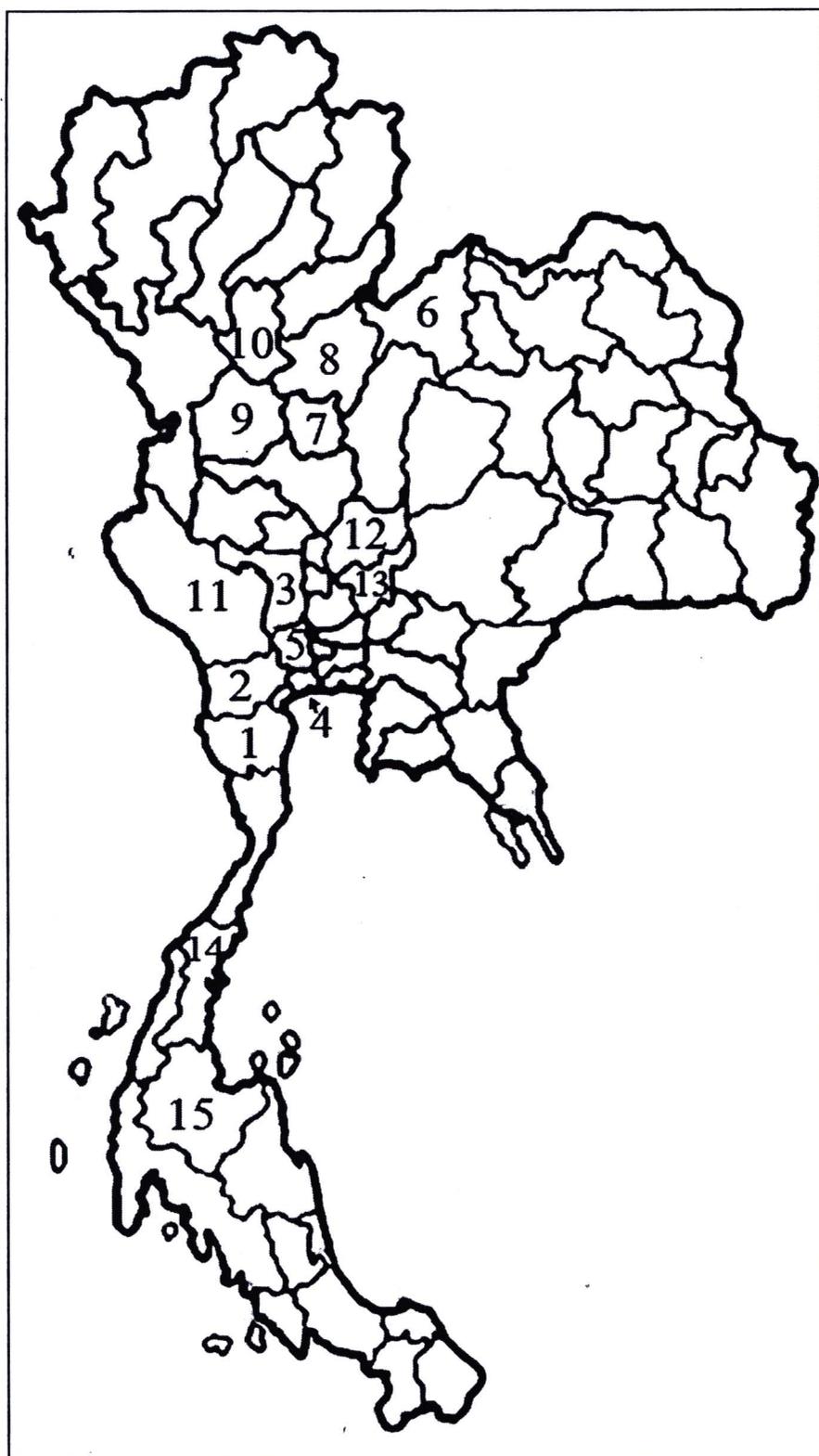
ในภาคกลางและภาคเหนือ มี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก และ จังหวัดสุโขทัย

ในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีชาวไทยโซ่งอยู่ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ถังจังหวัดเลย (มनु อุคมเวช. 2547: 16-74)

ถ้าแบ่งตามความหนาแน่นของพื้นที่ที่มีชาวไทยโซ่งอยู่สามารถแบ่งเป็น 15 จังหวัด ตาม ภาพที่ 4.3 โดยรายละเอียดดังนี้

1. จังหวัดเพชรบุรี
2. จังหวัดราชบุรี
3. จังหวัดสุพรรณบุรี
4. จังหวัดสมุทรสาคร
5. จังหวัดนครปฐม
6. จังหวัดเลย
7. จังหวัดพิจิตร
8. จังหวัดพิษณุโลก
9. จังหวัดกำแพงเพชร
10. จังหวัดสุโขทัย
11. จังหวัดกาญจนบุรี
12. จังหวัดลพบุรี
13. จังหวัดสระบุรี
14. จังหวัดชุมพร
15. จังหวัดสุราษฎร์ธานี

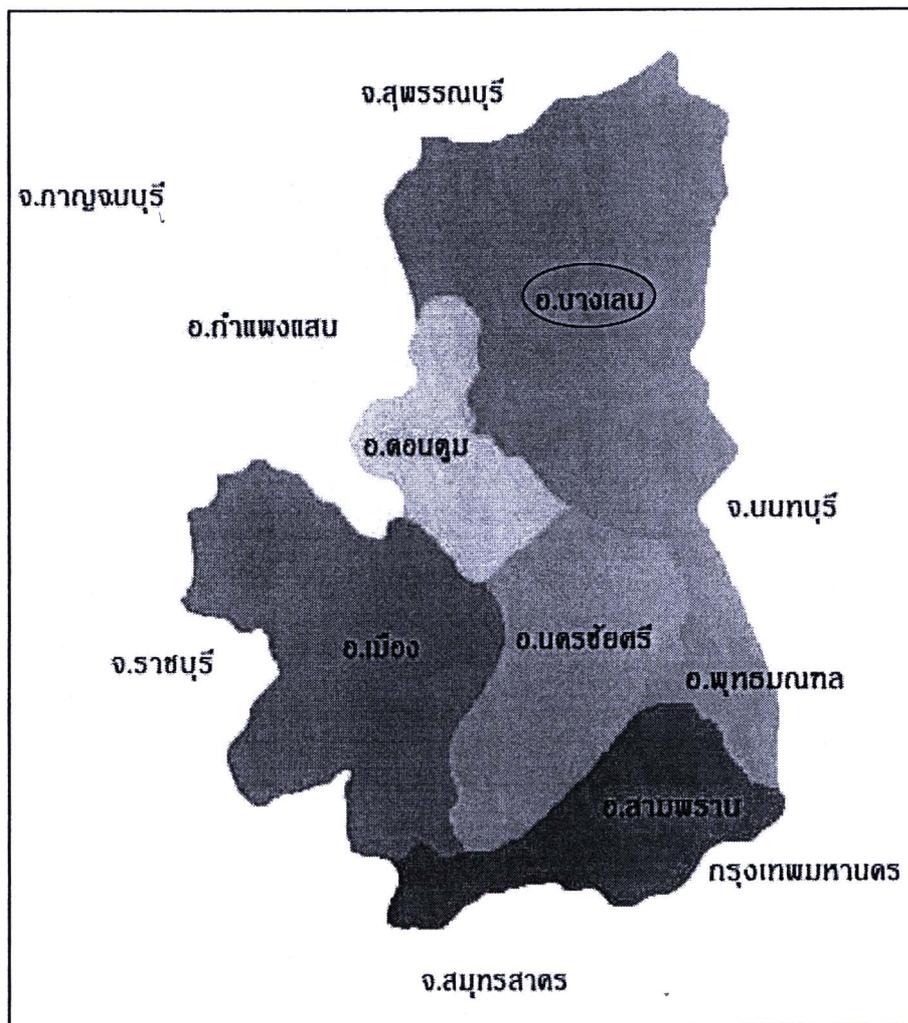

ภาพที่ 4.3 แผนที่แสดงที่อยู่ของชาวไทยโชน่งที่ประเทศไทย

ที่มา : สร้อยน้ำค้าง มงคล. 2552: 59

3. การอพยพมาอยู่ที่บ้านไผ่หู่ข้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีชาวไทยโซ่งอพยพมาตั้งรกรากอยู่ ซึ่งนครปฐม นับเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครที่สุด มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ 1. อำเภอเมืองนครปฐม 2. อำเภอกำแพงแสน 3. อำเภอนครชัยศรี 4. อำเภอดอนตูม 5. อำเภอบางเลน 6. อำเภอสามพราน และ 7. อำเภอพุทธมณฑล

ภาพที่ 4.4 แผนที่ แสดงอำเภอของจังหวัดนครปฐม

ที่มา : นครปฐม. Online. 2553

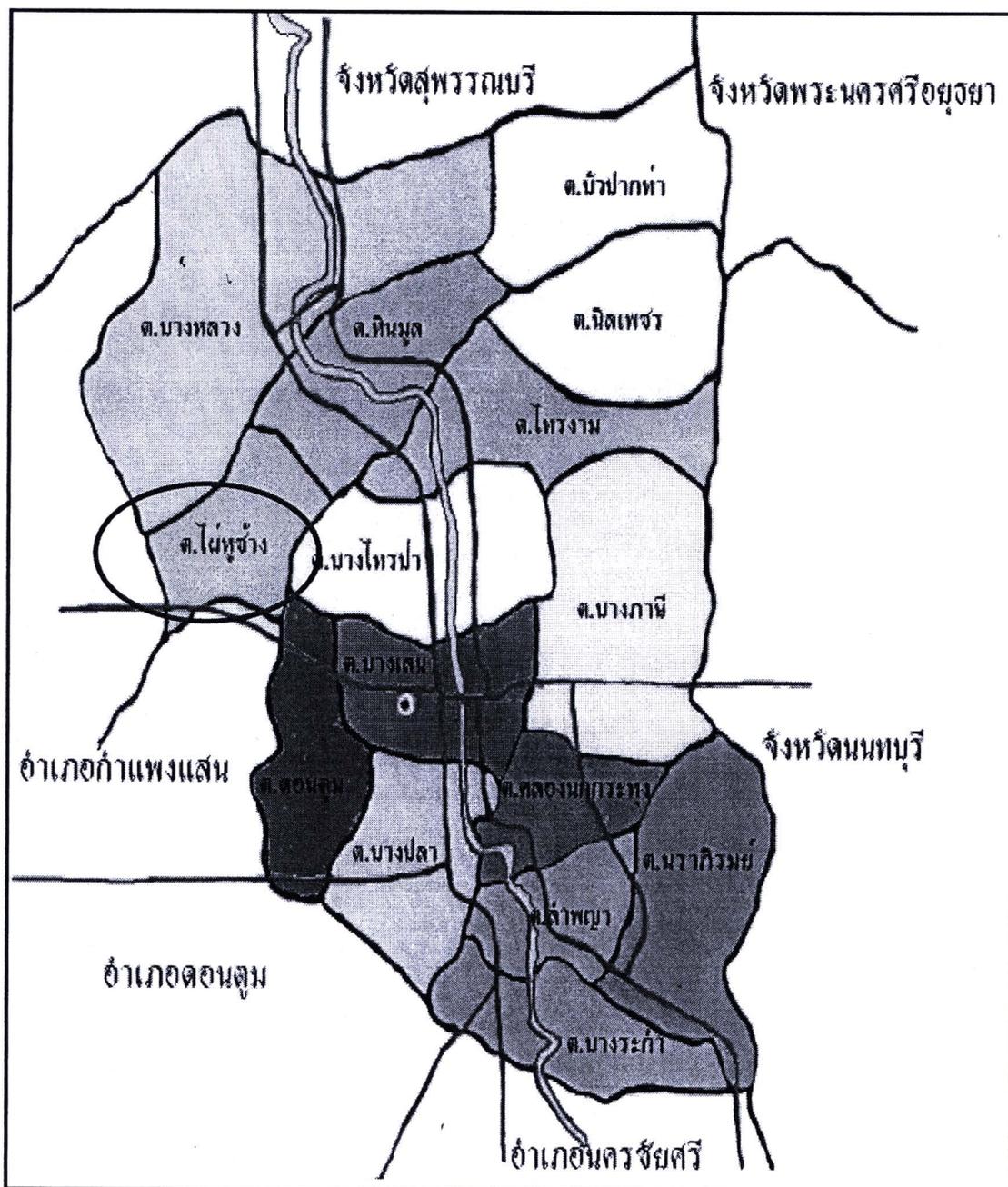
ชาวไทยโซ่งในจังหวัดนครปฐมมีการจัดตั้งบ้านเรือนอยู่ใน 5 อำเภอ และ 15 ตำบล ดังนี้

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน / หมู่ที่
เมืองนครปฐม	คอนยายหอม	หมู่ 7 บ้านคอนขนาก; หมู่ 9 บ้านสะแกราย
กำแพงแสน	ทุ่งกระพังโหม	หมู่ 13 บ้านยาง
	ทุ่งขวาง	หมู่ 4 บ้านหนองขาม
	กระต๊อบ	หมู่ 2 บ้านท่าंग; หมู่ 15 บ้านชาวไร่
	สระสี่มุม	หมู่ 3 บ้านไผ่ค้อย; หมู่ 4 บ้านไผ่สงคราม หมู่ 5 บ้านไผ่โทน
	คอนข่อย	หมู่ 1,2,3 บ้านคอนทอง; หมู่ 5 บ้านคอนมะกอก หมู่ 9 บ้านบ่อน้ำจืด
	สระพัฒนา	หมู่ 1,2 บ้านสระ; หมู่ 3,4 บ้านหัวชุกบัว หมู่ 5,6 บ้านหนองหมู; หมู่ 7 บ้านหนองกระเทียม หมู่ 8 บ้านไร่ใหม่; หมู่ 9 บ้านหนองพวงนก
	ทุ่งบัว	หมู่ 6 บ้านกำแพงแสน
คอนคาบ	คอนพุทรา	หมู่ 1,6,8,10 บ้านหัวถนน
	สามง่าม	หมู่ 9 บ้านแหลมกระเจา
สามพราน	ตลาดจินดา	หมู่ 3 บ้านลำเอียง; หมู่ 4 บ้านตากแดด หมู่ 5 บ้านหนองอีแบน
บางเลน	บางไทรป่า	หมู่ 4 บ้านคลองพิสมัย
	คอนคาบ	หมู่ 2 บ้านคอนขมิ้น; หมู่ 4,6,7 บ้านหัวทรายลาว
	บางปลา	หมู่ 11,12 บ้านเกาะแรด
	ไผ่หูช้าง	หมู่ 4,5 บ้านไผ่หูช้าง หมู่ 7 บ้านเกาะเล็ก

ภาพที่ 4.5 แหล่งที่อยู่อาศัยของชาวไทยโซ่งในจังหวัดนครปฐม
ที่มา : ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม

อำเภอบางเลน

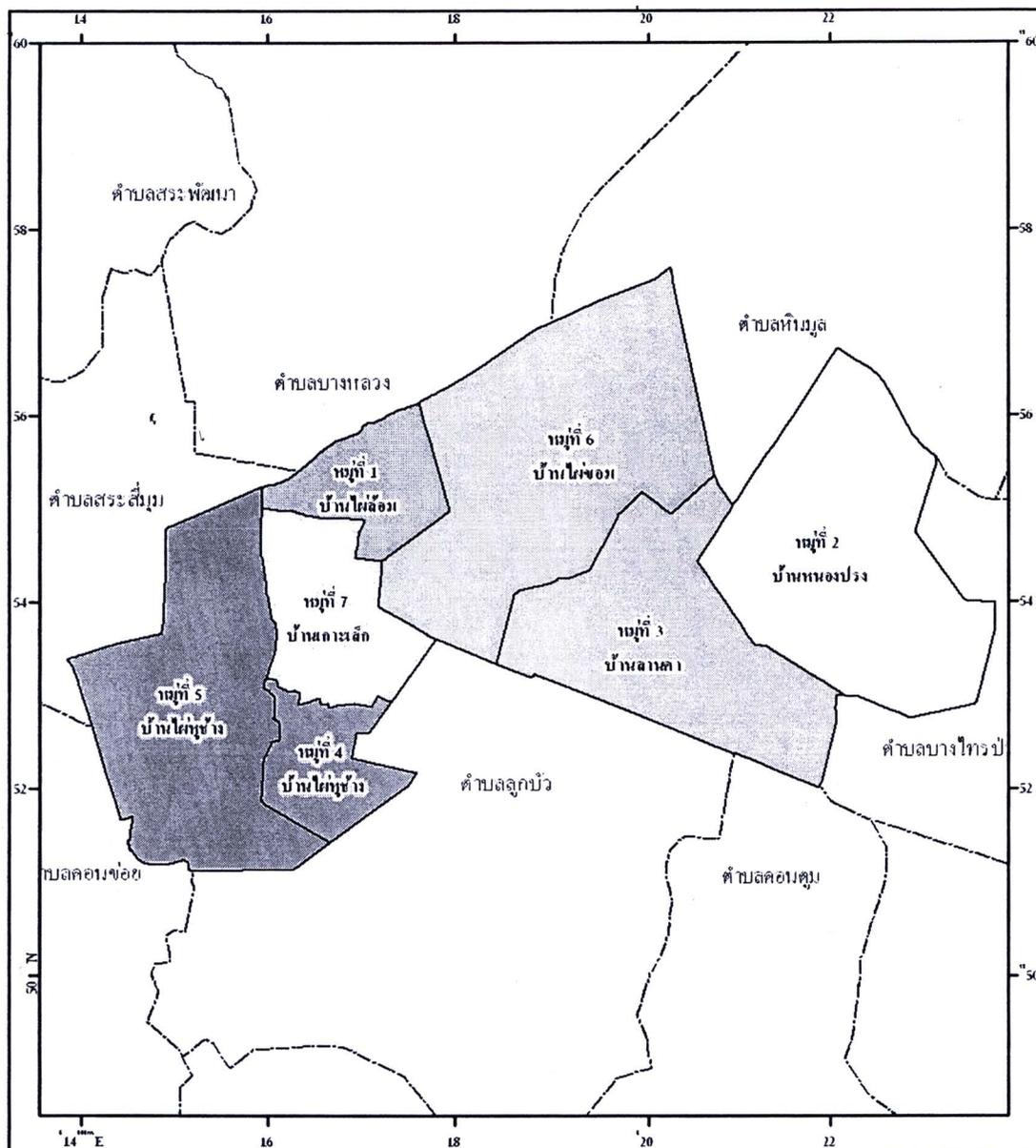
อำเภอบางเลน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดนครปฐม อำเภอบางเลน แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 15 ตำบล ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 แสดงหน่วยการปกครองของอำเภอบางเลน

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. Online. 2553

ตำบลไผ่หูช้าง

ภาพที่ 4.7 แสดงหมู่บ้านของตำบลไผ่หูช้างอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ที่มา : อ.บ.ต ตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตำบลไผ่หูช้าง ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ซึ่งหมู่บ้านที่มีชาวไทยโซ่งอาศัยอยู่ได้แก่ หมู่ที่ 4 กับหมู่ที่ 5 เรียกว่าบ้านไผ่หูช้าง และหมู่ที่ 7 เรียกว่าหมู่บ้านเกาะเล็ก หมู่ที่ 4 และ 5 อยู่ติดกัน โดย

มีถนนเป็นเขตแบ่งแยก หมู่ที่ 7 อยู่ห่างจากหมู่ที่ 4 และ 5 ประมาณ 500 เมตรและ 1 กิโลเมตร ตามลำดับ

ข้อมูลโดยภาพรวมของตำบลไผ่หูช้าง (โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง. 2553)

หมู่ที่ 4 มีจำนวน 139 ครัวเรือน หมู่ที่ 5 จำนวน 258 ครัวเรือน ประชากร 397 คน

โรงเรียน ระดับประถมศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษา 1 แห่ง วัด 1 แห่ง ศาลเจ้า 1 แห่ง สมาคมไทย โชนัง 1 แห่ง การคมนาคม

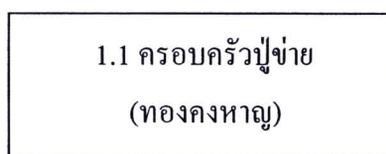
เส้นทางคมนาคมหลัก มี 4 สาย ได้แก่

1. ถนนสายบ้านไผ่แสนคนเชื่อมหินมุด
2. ถนนสายไผ่หูช้างถึงไผ่ขอมเลียบคลองบางเลน
3. ถนนสายไผ่หูช้างถึงไผ่คอกวัวเลียบคลองบางเลน
4. ถนนสายไผ่หูช้างถึงบางเลน

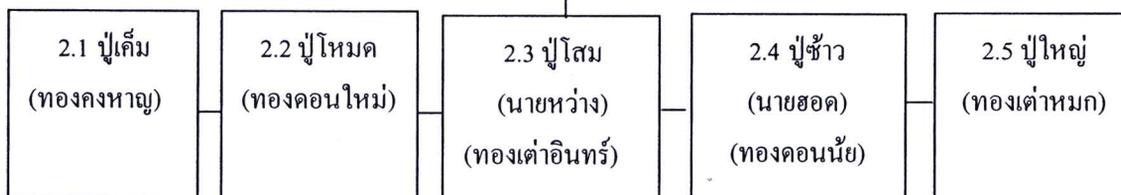
ถนนสายรอง มี 21 สาย ซึ่งสภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนดินกับถนนลูกรัง

ประวัติการอพยพของชาวไทยโชนังจากจังหวัดเพชรบุรีมายังบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม สามารถแบ่งได้เป็น 3 รุ่น คือ

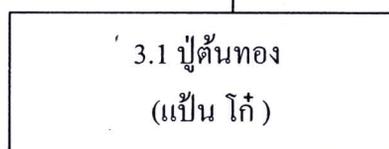
รุ่นที่ 1: ปี พ.ศ.2446

รุ่นที่ 2: ปี พ.ศ.2452

รุ่นที่ 3: ในสมัยรัชกาลที่ 6

ภาพที่ 4.8 แสดงการเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวไทยโชนังบ้านไผ่หูช้างรุ่นที่ 1, 2, 3

จากการไปสัมภาษณ์และสังเกตที่ตั้งของหมู่บ้านในปัจจุบัน ผู้วิจัยสามารถจำลองแผนที่ที่ตั้งของ 7 ครอบครัวแรกที่อพยพจากจังหวัดเพชรบุรี ได้ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.9 แสดงที่ตั้งบ้านของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างรุ่นที่ 1, 2 และ 3

จากการสัมภาษณ์บุคคลและการศึกษาเอกสารถึงประวัติการอพยพของชาวไทยโซ่งจากจังหวัดเพชรบุรีมายังบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 3 รุ่น โดยรายละเอียดดังนี้

1. ชาวบ้านไผ่หูช้างรุ่นที่หนึ่ง

บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ก่อตั้งขึ้นเมื่อประมาณปี พ.ศ.2446 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งประวัติโดยตรงไม่มีการบันทึกไว้ แต่จากการสัมภาษณ์และค้นคว้าเอกสารพบว่า ชาวไทยโซ่งคนแรกที่อพยพจากเพชรบุรีมาบ้านไผ่หูช้าง คือ ปู่ซ่าย โดยอพยพมาจากบ้านหนองปรัง อำเภอเขาชัยย้อย จังหวัดเพชรบุรี เมื่อประมาณปี พ.ศ.2446 โดยใช้วัวเทียมเกวียนเป็นพาหนะและใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 เดือน เดินทางรอนแรมจาก

เพชรบุรี ราชบุรี จนมาถึงนครปฐม ช่วงที่ผ่านมาผู้มีผู้จับจองที่ทางไว้ก่อนแล้วจึงเดินทางต่อ จนกระทั่งพบสถานที่หนึ่ง ที่นี้ยังไม่มีผู้คนอาศัย มีบริเวณกว้างใหญ่มาก เป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการทำนา และอยู่อาศัย เมื่อเห็นว่าที่นี่เหมาะจึงหยุดการเดินทางและจับจองเพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากิน (คำ ทองคองหาญ - สัมภาษณ์) การเดินทางครั้งนี้ครอบครัวปู่ย่ามีทั้งหมด 4 คน โดยอายุของปู่ย่า และภรรยาในช่วงนั้นประมาณ 30 ปี ส่วนบุตรชายสองคนยังเล็กอยู่ อายุไม่เกิน 12 ปี ในสมัยนั้นพื้นที่บริเวณนี้มีต้น ฝั่เป็นจำนวนมาก และมีต้นสะแกเต็มไปหมด นอกจากนั้นยังมีหญ้าคา หญ้ากอก แต่ลักษณะเห็นเด่นชัดคือต้น ฝั่ และยังพบสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น ช้าง หมูป่า ลิง กระต่าย ไม่พบ เสือหรือสิงโต เมื่ออาศัยอยู่ได้ 1 ปีเกิดน้ำท่วมมาก จึงอพยพกลับไปอยู่ที่เดิมและในปีต่อมาจึงกลับมาอยู่ที่บ้าน ฝั่หูช้างอีกครั้งหนึ่ง ครอบครัวปู่ย่าได้ถางป่าจับจองที่ทำมาหากิน และสร้างบ้านอยู่ห่างจากที่เดิมประมาณ 2 กิโลเมตร (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553) หลังจากที่ย้ายมา ปู่ย่า มีบุตรชายเพิ่มอีก 4 คน รวมแล้วปู่ย่ามีบุตรชาย 6 คน ได้แก่ นายจอม นายเจ๊ก นายแอ่น นายมัน นายเหมือน และนายจู่ ตามลำดับ บุตรที่เกิดเป็นคนแรกในบ้าน ฝั่หูช้าง ได้แก่ นายแอ่น (หยุดทองคองหาญ. สัมภาษณ์. 2553) ในสมัยรัชกาลที่ 6 ปู่ย่าได้ตั้งนามสกุลคือทองคองหาญ ปัจจุบันนี้บ้านที่ปู่ย่าอยู่ตั้งที่หมู่ 5 ตำบล ฝั่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2. ชาวบ้าน ฝั่หูช้างรุ่นที่สอง

หลังจากปู่ย่าตั้งรกรากอยู่ที่บ้าน ฝั่หูช้างได้ประมาณ 5 ปี เป็นช่วงเวลาประมาณ พ.ศ. 2452 ชาวไทยโห่งรุ่นที่สองก็ได้อพยพมา โดยเป็นคนที่ย้ายกับปู่ย่า เมื่อรู้ว่าปู่ย่ามาอยู่ในบ้าน ฝั่หูช้างจึงอพยพตามมาโดยเดินทางมาจากบ้านตาล จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 5 ครอบครัว ดังนี้ ครอบครัว ปู่เต็ม ปู่โหมด ปู่โสม ปู่ข้าว และปู่ใหญ่ ขณะนั้นยังคงมีพื้นที่ที่รกร้างปราศจากผู้อยู่อาศัยอยู่จำนวนมากและกว้างใหญ่ ดังนั้นการตั้งบ้านเรือนและจับจองที่ดินจึงสามารถทำได้ตามความต้องการ ครอบครัวที่อพยพมาใหม่ตั้งบ้านเรือนไม่ไกลกัน โดยเฉพาะบ้านของปู่เต็ม ห่างจากบ้านของปู่ย่าประมาณ 20 เมตร ชาวไทยโห่งที่มาอยู่ที่นี่จะสร้างบ้านเรือนด้วยไม้ ฝั่ ตั้งขี้ข้าวได้สูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมเพราะบริเวณนั้นเป็นที่ราบลุ่ม ถึงคราวน้ำหลากน้ำจะท่วมสูง

ชาวไทยโห่งที่อพยพมารุ่นที่สองมีจำนวนไม่มากแต่เป็นชาวไทยโห่งด้วยกัน มีความเข้าใจกันและมั่นใจในจารีต ประเพณี และวัฒนธรรมของตนเองอย่างดี การอยู่ด้วยกัน ใช้วิถีชีวิตเหมือนที่เคยอยู่ในเพชรบุรี มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องประเพณี วัฒนธรรม การจัดระเบียบสังคม การดูแลปกครองยังไม่ได้กฎหมายบ้านเมืองควบคุมแต่ชาวไทยโห่งบ้าน ฝั่หูช้างยังมีการจัดเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งหกบ้านอยู่ด้วยกันมีความสุข ดูแลซึ่งกันและกัน ชาวไทยโห่งตอนนั้นไม่นิยมคบค้ากับคนภายนอก ผู้ชายจะทำนาและหาอาหารเช่นจับปลา กบ เขียด เก็บผักตามท้องทุ่ง ผัก

บางอย่างก็ปลูกเอง เช่น ตะไคร้ ข่า โหระพา ยามว่างผู้ชายจะฝึกงานจักสานและงานหัตถกรรม ส่วนผู้หญิงจะช่วยทำนา ประกอบอาหาร ว่างจากทำนาจะทอผ้าและเย็บผ้า มีการปลูกฝ้ายและปั่นฝ้ายเอง บางคนจะเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมทำหน้าหมอน ทำเสื่อสำหรับใช้ในพิธีศพ ทุกบ้านจะเลี้ยงหมูไว้เพื่อใช้ในพิธีเซมเรือ นเลี้ยงไก่ไว้ทำอาหารและใช้ในพิธีกรรมการดำเนิน ชีวิตของชาวไทยโชนงในยุคนั้นจึงยังมีสภาพแบบดั้งเดิม (ใบ อินทร์ปาน. สัมภาษณ์. 2553)

ในสมัยที่ปู่ชายมาอยู่ที่บ้านไผ่หูช้างยังไม่มีการตั้งชื่อหมู่บ้าน หลายปีต่อมาในสมัยรัชการที่ 5 ทางราชการได้ให้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านและตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้น ชาวบ้านจึงร่วมใจกันตั้งปู่ชายเป็นผู้ใหญ่บ้าน เนื่องจากเห็นว่าท่านมาอยู่เป็นครอบครัวแรก เป็นผู้บุกเบิกหมู่บ้านแห่งนี้ และปู่ชายได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่าไผ่หูช้าง จากคำบอกเล่าของผู้สูงอายุในช่วงเวลานั้นการตั้งชื่อนี้เนื่องจากมีคนนำช้างมาเลี้ยงและผูกไว้ใกล้กับต้นไผ่ อาจจะเป็นแรงจูงใจในการตั้งชื่อหมู่บ้าน (สมปอง ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553) และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชบัญญัติการใช้นามสกุล ชาวไทยโชนงรุ่นที่สองที่บ้านไผ่หูช้างจึงตั้งนามสกุลขึ้น ดังนี้

ปู่เค็ม	ตั้งนามสกุล	ทองคงหาญ
ปู่โสม	ตั้งนามสกุล	ทองเต่าอินทร์
ปู่โหมค	ตั้งนามสกุล	ทองคอนใหม่
ปู่ข้าว	ตั้งนามสกุล	ทองคอนน้อย
ปู่ใหญ่	ตั้งนามสกุล	ทองเต่าหมก

การตั้งชื่อสกุลเป็นไปตามลักษณะของคนไทย แต่ไทยโชนงมีสกุลของตนเอง เช่น สิงเรือ สิงล่อ สิงกวาง เป็นต้น (เปรียบเทียบคนจีนใช้แซ่ นำหน้านามสกุล ชาวไทยโชนง ใช้ สิง นำหน้านามสกุล) การนับเครือญาตินับตามสกุลหรือตระกูลของไทยโชนง มิได้นับตามนามสกุลของคนไทย เช่น ปู่ชาย และปู่เค็ม นามสกุล ทองคงหาญ เหมือนกัน แต่สกุลหรือตระกูลทางโชนง ของปู่เค็มคือ สิงล่อคำ และของปู่ชายคือสิงล่อ จึงไม่ใช่ญาติสนิทกัน ตระกูลนี้แสดงถึงการจัดลำดับชั้นทางสังคมของชาวไทยโชนง โดยกำหนดว่า ชนชั้นผู้ท้าวเป็นบุคคลที่เกิดในตระกูลผู้ท้าวที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าหรือผู้ปกครองในสมัยก่อน ส่วนชนชั้นผู้น้อยเป็นตระกูลที่อยู่ใต้การปกครองของผู้ท้าวในสมัยก่อน ในหมู่บ้านนี้มีเพียงตระกูลเดียวที่เป็นผู้ท้าวคือ สิงล่อ (คำ) นอกจากนั้นสกุลอื่นถือเป็นผู้น้อยหมด (พิน ทองเต่าอินทร์. สัมภาษณ์. 2553)

3. ชาวบ้านไผ่หูช้างรุ่นที่สาม

ชาวบ้านไผ่หูช้างรุ่นที่สามอพยพมาเป็นครอบครัวของปู่ต้นทองในสมัยรัชกาลที่ 6 ปู่ต้นทองได้ตั้งนามสกุลไทยจากเพชรบุรีแล้วคือเป็น โก่อ ซึ่งครอบครัวปู่ต้นทองเป็นญาติสนิทกับปู่เค็มมีชื่อสกุลทางโห่งว่า สิงลอ(คำ) เป็นชนชั้นผู้ทำว

การดำรงชีวิตของชาวไทยโห่งช่วงระยะเวลาที่ยังยึดมั่นด้วยจารีตประเพณีและวัฒนธรรม มีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง พึ่งตนเองและยังมีการสร้างบ้านแบบเดิม มีการแต่งกายแบบเฉพาะของชาวไทยโห่ง ชาวไทยโห่งอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

ชาวไทยโห่งบ้านไผ่หูช้างแบ่งญาติสนิทตามผีเหือนหรือผีเรือนเดียวกัน แต่นับญาติกันทางสายเลือด และรักคนที่มีสายเลือดเดียวกัน คนรุ่นก่อนจะไม่แต่งงานกับคนนอกสายเลือด ถึงมีก็น้อย ในปัจจุบันยังคงมีชาวไทยโห่งแท้ที่บิดามารดาไม่มีเชื้อสายอื่นผสมเลยเป็นจำนวนมาก

นามสกุล ทองคงหาญ ทองคงใหม่ ทองคอนน้อย และทองเต่าหมก ถือเป็นนามสกุลดั้งเดิมของชาวไทยโห่งบ้านไผ่หูช้าง ซึ่งปัจจุบันผู้สืบสกุลทองคอนน้อยมีอยู่น้อยมากแทบไม่มีผู้สืบต่อ ในขณะที่นามสกุลทองเต่าหมก ได้มีการเปลี่ยนให้ฟังดีขึ้น เป็นนามสกุล กลกิจพงษ์พันธ์ รอดเจริญพันธ์ รุ่งนำพาเจริญ

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ชาวไทยโห่งได้ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือน ณ บ้านไผ่หูช้างอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอพยพมาจากเพชรบุรี ครั้งแรกมาตั้งถิ่นฐานเพียงครอบครัวเดียว ต่อมาเมื่ออพยพจากเพชรบุรีมาตั้งถิ่นฐานเพิ่มเติมอีกหลายครอบครัว หลังจากนั้นหมู่บ้านแห่งนี้ขยายใหญ่โตขึ้น มีบ้านเรือนตั้งอยู่ประมาณ 350 หลังคาเรือน ชาวไทยโห่งมีหนึ่งพันกว่าคน หมู่บ้านไผ่หูช้างจะตั้งบ้านเรือนใกล้ ๆ กัน ไม่มีรั้วบ้าน ชาวบ้านจะอาศัยในหมู่บ้านและออกไปทำนา ทำไร่นอกหมู่บ้าน ไปเข้าเียนกลับประชากรที่อยู่อาศัยจึงมีความสนิทสนม กลมเกลียว รักใคร่ สามัคคีกันดี ต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรม

วิถีชีวิตทางวัฒนธรรมของชาวไทยโห่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยแบ่งเป็น 5 ประเด็นคือ วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย วัฒนธรรมด้านประเพณี วัฒนธรรมด้านภาษา และ วัฒนธรรมด้านอาหาร

1. วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย

การแต่งกายของชาวไทยโชนังมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและได้อุญศรีสืบเนื่องต่อกันมา ในสมัยก่อนชาวไทยโชนังมีลักษณะการแต่งกายที่เป็นแบบของตนเองทั้งในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่าง ๆ แต่ปัจจุบันจะพบเห็นการแต่งกายแบบไทยโชนังดั้งเดิมในหมู่ผู้สูงอายุเท่านั้น ส่วนหนุ่มสาวมักแต่งกายตามสมัยนิยม อาจมีการแต่งกายแบบเดิมบ้างในโอกาสพิเศษ เช่น ในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งวัฒนธรรมด้านการแต่งกายเป็น 2 ประเด็น คือ ทรงผมและเสื้อผ้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ทรงผม: แบบทรงผมเป็นเอกลักษณ์หนึ่งของชาวไทยโชนังที่น่าสนใจ ผู้ชายไทยโชนังในช่วงที่ถูกวาดต้อนมาประเทศไทยยังไว้ผมยาวเพื่อจะเกล้าผม หลังจากนั้นไว้ผมยาวเพื่อเกล้าผมที่บ้าน ใฝ่หูช้างในสมัยก่อนนิยมตัดผมสั้นเกรียนทรงหลักแจวและทรงมหาดไทยแต่ในปัจจุบันผู้ชายนิยมไว้ทรงผมเหมือนคนไทยทั่ว ๆ ไป ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ยังนิยมตัดสั้นเกรียนเหมือนทรงทหารสำหรับผู้หญิงไทยโชนังที่บ้าน ใฝ่หูช้าง นางงาม ทองคงหาญ เล่าว่าในอดีตนิยมเกล้าผมเป็นแบบต่าง ๆ อย่างประณีตในชีวิตประจำวันและในงานพิธีกรรมต่าง ๆ การเกล้าผมนั้น ไทยโชนังเรียกว่า “ปั้นเกล้า” ทรงผมของผู้หญิงมีถึง 8 แบบ แต่ละแบบ จะบ่งบอกถึงสถานภาพของสตรีผู้นั้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1.1 เอี่ยมไร หรือ เอี่ยมไหล : ใช้สำหรับเด็กสาวอายุ 12-14 ปี ผมยังไม่ยาวมาก ทรงผมประจำไว้ทรงผมแบบนี้แสดงว่า เพิ่งจะเป็นสาว

ภาพที่ 4.10 ทรงผมสับปิ่น

ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.2 สับปิ่น : ใช้สำหรับเด็กหญิงอายุ 14-15 ปี : ผมจะยาวมาก จะพับปลายผม ม้วนขึ้นแล้วสับหวีไว้ที่ท้ายทอย ไว้ทรงผมนี้แสดงว่าผู้หญิงคนนั้น เริ่มโตเป็นสาวแล้ว

ภาพที่ 4.11 ทรงผมเอี่ยมไหล่
ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.3 นกกะแล: สำหรับหญิงสาวอายุ 15-16 ปี รวบผมไว้ข้างหลัง แล้วผูกเป็นปม เหมือนผูกเชือกปล่อยชายผมไว้

ภาพที่ 4.12 ทรงผมนกกะแล
ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.4 จุกต๊ับ : สำหรับหญิงสาวอายุ 16-17 ปี มีผมยาวสามารถเป็นจุกได้ แต่ยังคงตั้ง ปั้นเกล้าไม่ได้ เป็นการทำผมคล้ายแบบสาวใหญ่ที่ตั้งปั้นเกล้าได้

ภาพที่ 4.13 ทรงผมจุกต๊ีบ

ที่มา : มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.5 ขอดกะต๊อก: สำหรับหญิงสาวอายุ 17- 18 ปี ผมจะยาวมาก ผูกผมเหมือนเน็ด
ไททุกระต่าย โดยมีหางยาวออกมาทางขวา

ภาพที่ 4.14 ทรงผมขอดกะต๊อก

ที่มา : มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.6 ขอดชอย: สำหรับหญิงสาวอายุ 18-19 ปี ผมยาวสามารถเกล้าผมได้ ผูกผม
เป็นเงื่อนตาย เอาชายไว้ข้างซ้ายทำผมเป็น โบว์ทั้ง 2 ข้าง

ภาพที่ 4.15 ทรงผมขอดชอย

ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.7 ปั้นเกล้าถ้วน : สำหรับหญิงสาวตั้งแต่อายุ 20 ปี ขึ้นไป ผมยาวสามารถเกล้ารวบ ม้วน ตลบไว้กึ่งกลางศรีษะ ชายผมม้วนสอดไว้ข้างในและใช้ไม้ขัดไว้เพื่อไม่ให้ผมหลุด ลักษณะผมด้านหน้าจะเป็นลอนใหญ่ ทรงผมแบบนี้จะทำตลอดชีวิตของหญิงไทยโชน่งที่ยังไม่ได้แต่งงานและแต่งงานแล้ว ได้สังคมยอมรับเป็นผู้ใหญ่แล้ว “สาว ๆ ยุคก่อนทำผมแบบนี้เรียกว่าสับปิ้น สับปิ้นก็คือเอาตั้งมวยไปข้างหลังถ้าเป็นคนที่ยังไม่แต่งงาน ส่วนคนแต่งงานแล้วก็ตั้งเกล้าและเอาหัวสับไปข้างหน้า ยกเว้นบางคนผมเหลือน้อยก็ตกเอง” (ใบ ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

ภาพที่ 4.16 ทรงผมปั้นเกล้าถ้วน

ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

1.1.8 ปั้นเกล้าตัด: สำหรับหญิงหม้าย ไว้ทุกข์ที่สามีตาย ถ้าศพยังอยู่ที่บ้านจะต้อง ปลดปล่อยผมสยาย ไม่เกล้าผมต่อ เมื่อเผาศพเสร็จและเอาผีขึ้นบ้านแล้วต้องไว้ทุกข์ต่ออีก 1 ปี โดยต้อง ทำทรงผมนี้ เหมือนทรง “ปั้นเกล้า” แต่ให้เกล้าห้อยอยู่ตรงท้ายทอย หมดทุกข์แล้วจึงจะทำผมทรง “ปั้นเกล้า” หรือ “ปั้นเกล้าถ้วน” ได้

ภาพที่ 4.17 ทรงผมปั้นเกล้าตัด

ที่มา: มุลนิธิไทยทรงดำประเทศไทย

ทรงผมของหญิงไทย โชน่งบ้านไผ่หูช้างบ่งบอกสภาพสตรีผู้นั้น ถ้าเป็นเด็กจะไม่ทำผมปั้นเกล้าหรือปั้นเกล้าถ้วน การทำผมแบบนี้แสดงถึงคนนั้นยังไม่ถึงวัยทำพิธีแต่งงาน ดังนั้นจึงห้ามติดต่อกันที่คู่สาวกับชายหนุ่ม ส่วนผู้หญิงที่ไว้ผมยาวพอเกล้าแบบปั้นเกล้าชวยได้บ้างแล้วจะได้นั่งช่วงมีเพื่อนชายได้ (เวียน ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553) ส่วนผู้หญิงที่สามีเสียชีวิตแล้วจะต้องไว้แบบปั้นเกล้าตัดเหมือนไทย โชน่งที่บ้านคอนมะนาว คือ เมื่อเผาศพแล้วเชิญวิญญาณมาเป็นผีเรือนแล้วไว้ทุกข์แล้วทำผมปั้นเกล้าตามเดิม การกลับมาทำผมปั้นเกล้าใหม่ต้องให้ผู้หญิงที่มีเรือนแล้วซึ่งมีความรุ่งเรืองทำผมให้ตามกำหนดวันตามชอบ ระหว่างทำผมจะมีคนมาอวยชัยให้พร ต่อไปอาจมีสามีใหม่ได้ (เรณู เหมือนจันทร์เชย. 2542 : 22-23) การที่บรรพบุรุษของชาวไทย โชน่งให้ความสำคัญกับผมของผู้หญิงไทย โชน่งแสดงให้เห็นถึงการดูแล รักษา ห่วงใย เอาใจใส่ให้กับเด็กและผู้หญิงในสังคมชาวไทย โชน่ง

ปัจจุบันผู้หญิงไทย โชน่งที่มีอายุมาก ยังคงไว้ผมปั้นเกล้า ส่วนผู้หญิง โชน่งที่มีอายุน้อยจะไว้ผมหลายรูปแบบมีทั้งผมยาว ผมตัด ผมชวย ผมหยิก แล้วแต่ความนิยมและสะดวกในการทำงาน และยังมี การเปลี่ยนสีผมในวัยรุ่นตามยุคสมัย แต่ในพิธีต่างๆ วัยรุ่นไทย โชน่ง จะใส่ชุดตามประเพณี

จะเกล้าผมแต่ไม่ได้เกล้าแบบเก่า แกล้าตามตามความนิยมเหมือนคนไทย และเด็กสมัยใหม่จะไม่รู้วิธีเกล้าผมแบบไทยโชน่งในอดีต ทรงผมแปดแบบที่เคยมีปัจจุบันเหลือแค่แบบปิ่นเกล้าเท่านั้น

ภาพที่ 4.18 ทรงผมของชาวไทยโชน่งที่บ้านไผ่หูช้าง ปี พ.ศ. 2553

1.2 เสื้อผ้า เสื้อผ้าของชาวไทยโชน่งมีลักษณะเฉพาะตัว ทั้งชายและหญิงนิยมแต่งชุดดำ หรือสีครามเข้มเป็นประจำ ในอดีตชาวไทยโชน่งจะแต่งกายที่เป็นแบบของตนเองทั้งในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรมต่าง ๆ แต่ปัจจุบันการแต่งกายแบบไทยโชน่งอย่างดั้งเดิมนั้นจะพบเห็นในหมู่ผู้สูงอายุเท่านั้น ส่วนหนุ่มสาวแต่งกายตามสมัยนิยม ยกเว้นใน พิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยโชน่ง ที่จัดขึ้นจึงจะแต่งกายแบบไทยโชน่ง (บึง ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

1.2.1 การแต่งกายของผู้ชาย แบ่งเป็นสามชุด คือ ชุดอยู่ที่บ้าน ชุดทำงานหรือเดินทาง และชุดพิธีกรรม

1.2.1.1 ชุดอยู่ที่บ้าน : ในอดีตผู้ชายไทยโชน่งใช้กางเกงขาสั้น ปลายแคบ เรียวยาวแค่เข่าหรือปิดเข่า ขอบกางเกงกว้าง มีการต่อประกอบผ้าแต่ละชั้นที่เรียกว่าส้วงก้อม เวลานุ่งจะทบพันไว้ด้านหลัง คาดด้วยผ้าขาวม้าไม่สวมเสื้อ แต่ปัจจุบันผู้ชายไทยโชน่งยังนิยมนุ่งกางขาสั้นและไม่สวมเสื้อ (เรณู ทองคอนใหม่. สัมภาษณ์. 2553)

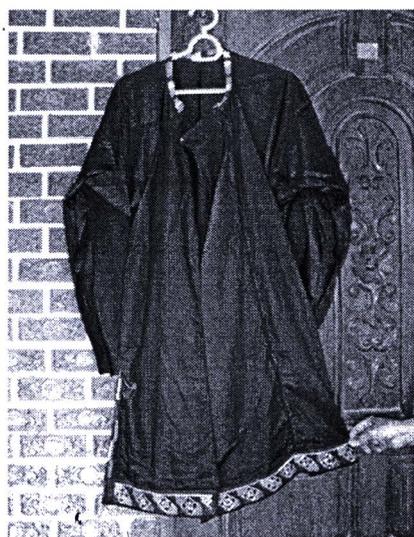
1.2.1.2 ชุดทำงานหรือเดินทาง: ผู้ชายไทยโชน่งจะใช้เสื้อก้อมกับส้วงก้อม มีเข็มและกระเป่าปักขัดคาดเอว โดยเสื้อก้อมเป็นเสื้อที่มีสีดำ แขนยาวทรงกระบอก คอไม่มีปก ด้านหน้ามี กระดุมประมาณ 9-19 เม็ดทำจากเงินยอดแหลม สิบเสื้อด้านนอก ด้านล่างผ้าเป็น 2 ข้าง เสื้อยาวคลุมเข็มขัด ส่วนกระเป่าปักนี้ เป็นอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ช่วงการเดินทางเพื่อใส่ของใช้

ประจำตัว เช่น ยาสูบ เงิน หมากพลู เป็นต้น กระเป๋านี้มีผู้ตอนปลายทำจากด้ายสีต่าง ๆ (ปานอม รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

ภาพที่ 4.19 ชุดเดินทางของชาวไทยโซ่ง ในงานประเพณีไทดำที่บ้านไผ่หูช้าง ปี พ.ศ. 2553

1.2.1.3 ชุดพิธี: ผู้ชายไทยโซ่งจะนุ่งกางเกงสีดำยาวถึงข้อเท้าปลายขาแคบ เอวกว้างที่ชาวไทยโซ่งเรียกว่า “ส้วงฮี” และสวมกับเสื้อฮี เสื้อฮีเป็นเสื้อคลุมยาวถึงเข่า สีดำ ทรงกระบอก ใช้ได้สองด้าน แต่ละด้านลักษณะจะไม่เหมือนกัน ด้านนอก คอกลมติดคอตกแต่งด้วยเศษผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายชิ้นเล็กหลายสี คอเสื้อด้านข้างติดกระดุมเม็ด และจากกระดุมนี้จะผ่าตลอด ลงมาด้านหน้าและทับมาด้านข้าง ด้านข้างผ่าจากปลายเสื้อจนเกือบถึงเข่าแล้วปักตกแต่งอย่างสวยงาม กระดุมอีกเม็ดหนึ่งจะติดที่เอวด้านข้างด้านเดียวกับที่ติดกระดุมคอ แขนกระบอกยาวปลายแคบ จากรักแร้ถึงชายเสื้อจะประดับตกแต่งด้วยเศษผ้าไหมชิ้นเล็ก ๆ หลายสี และมีกระดุมประดับ ลวดลายด้วย ผู้ชายไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างจะใส่ด้านนี้ในงานพิธีของชาวไทยโซ่ง เช่น แต่งงาน เสนอเรียน งานศพ เป็นต้น ส่วนด้านในเป็นด้านที่มีลวดลายสีสันหลากหลายสีตามสาบเสื้อ ชายเสื้อและขอบแขน (สุวิน อิ่มเพชร. สัมภาษณ์. 2553)

ด้านใน

ด้านนอก

ภาพที่ 4.20 เสื้อฮี ทั้งด้านในและด้านนอกของผู้ชายชาวไทยโห่ง

1.2.2 การแต่งกายของผู้หญิง แบ่งเป็นสามชุด คือ ชุดอยู่ที่บ้าน ชุดทำงานหรือเดินทาง และชุดพิธีกรรมโดยรายละเอียดดังนี้

1.2.2.1 ชุดอยู่ที่บ้าน: ผู้หญิงสูงอายุชาวไทยโห่งใช้สีดำพันรอบหน้าอก เรียกว่าผ้าฮ้างนมหรือผ้าเปียว เป็นผ้าแถบ ยาวประมาณ 2 เมตร กว้าง 50 เซนติเมตร ไม่มีลวดลายหรือสวมเสื้อ ไม่มีแขนผ่าหน้า ดิคกระดุม 5 เม็ด ยาวถึงเอว ที่เรียกว่า เสื้อชั้นในสีดำ ผ้าฮ้างนมหรือเสื้อชั้นในสีดำใช้คู่กับผ้าซิ่น ส่วนหญิงสาวโห่งจะใช้ผ้าเปียวคาดหน้าอก ส่วนผู้หญิงที่แต่งงานแล้วจะใช้สีดำ ผ้าเปียวมีความยาวประมาณ 100-150 เซนติเมตรและมีความกว้าง 20-30 เซนติเมตร ที่ชายผ้าปักลวดลายสวยงามด้วยไหมหลากสี ผ้าเปียวยังสามารถใช้เป็นหลายอย่างเช่น พาดบ่า ห้อยคอหรือห่มเฉียงไหล่เวลาไปงานต่างๆ ถ้าใช้ลักษณะนี้ เรียกว่า สะโบ ผ้าเปียวใช้คู่กับผ้าซิ่น ถ้าผู้หญิงคนไหนใส่ผ้าเปียวเป็นสีสดใส แสดงถึงสถานภาพยังเป็นโห่งอยู่ของผู้หญิงคนนั้น ส่วนผ้าซิ่นมีลักษณะคล้ายผ้าถุงของคนไทย มีลายยาวตามแนวตั้ง การทอผ้าซิ่นจะใช้เส้นด้ายสีดำสลับเส้นด้ายสีขาวหรือฟ้าอ่อนเป็นทางเล็กๆ คล้ายลายบนผลแดงโมดั่งนั้นเขาจะเรียกว่าผ้าซิ่นลายแดงโม โดยประกอบด้วยผ้าสามชั้น เย็บต่อกันเป็น 3 ท่อน คือหัวซิ่น (ท่อนบนสุด) เป็นผ้าทอสีดำ ล้วนสูง 25 เซนติเมตร ตัวซิ่น (ท่อนกลาง) เป็นผ้าพื้นสีดำ ลายสีขาวเส้นเล็กๆทางแนวตั้ง ระยะแต่ละเส้นห่างกัน 5 เซนติเมตร ส่วนสุดท้ายคือตีนซิ่น (ท่อนท้าย) เป็นผ้าแถบเย็บต่อลงมาจากตัวซิ่น กว้าง 35 เซนติเมตร เป็นผ้าทอด้วยด้ายสีดำสลับด้ายสีขาวหรือสีฟ้าอ่อน เป็นลวดลายที่ทอขึ้นขึ้น

เป็นทางยาวตลอดคืน 2-3 ทาง สำหรับผู้หญิงที่สามีเสียชีวิตแล้วต้องละเอาดินขึ้นออกเป็นการไว้ทุกข์สามี เมื่อออกการไว้ทุกข์แล้วถึงนำมาเย็บติดใหม่ วิธีการนุ่งผ้าขึ้นของชาวไทยโชนง จะจับขอบทั้งซ้ายและขวาป้ายมาทับกันตรงกลางเอวแล้วพับลง ใช้เข็มขัดหรือขมวดไว้ตรงหน้าท้อง การใส่ผ้าขึ้นต้องให้ชายขึ้นส่วนหน้าสูงกว่าส่วนหลัง การทอผ้าต้องใช้เวลานาน นอกจากกลุ่มทอผ้าบ้านไผ่หูช้างมีการทอผ้าเป็นประจำแล้ว ยังมีชาวไทยโชนงบางบ้านยังพยายามอนุรักษ์ไว้โดยทอเองในบ้านเพื่อใช้ในงานพิธีและเพื่อลูกด้วยเพราะปัจจุบันนี้วัยรุ่นที่ออกไปทำงานที่อื่นไม่มีเวลาทอผ้าและทอไม่ค่อยเป็นแล้ว (มา รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

ในการทอผ้าขึ้นจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน แต่ละส่วนจะมีคำอธิบายถึงสังขรณ์ของชีวิตไว้ดังนี้ ผ้าขึ้นส่วนที่ 1 เป็นผ้าสีดำไม่มีลวดลายที่อยู่ได้ด้วย “ดิน” เติบใหญ่ก็ด้วยพืชพรรณธัญญาหารที่ได้จากดิน เลือดในร่างกาย ทุกหยาดหยดก็ได้จากน้ำที่มาจากดิน ลมหายใจก็ได้จากดิน และสุดท้ายทุกคนต้องตายและกลับกลายเป็นดิน ผ้าขึ้นส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่ต่อจากส่วนที่ 1 อยู่ตรงกลางมีลวดลายที่เรียกว่าลายแดงโม ในส่วนนี้เป็นการสื่อความหมายของการดำรงชีวิตคู่ มีปรัชญาแห่งความรักของชายหญิง บ่งบอกและสั่งสอนให้หญิงชาวไทยโชนงดำเนินชีวิตอยู่ในทางสายกลางทุกสิ่งที่เกิดแล้วต้องมีดับเป็นไปตามธรรมชาติ เกิดมาคนเดียวก็จะต้องไปหรือเหลือตัวคนเดียวเช่นกัน ผ้าขึ้นส่วนที่ 3 หรือดินขึ้นที่อยู่ล่างสุดเย็บต่อจากผ้าขึ้น ในส่วนดินขึ้นนี้สื่อความหมายถึงการดำรงชีวิตคู่ จงอย่าหลงไหลในความสุขหรือยึดติดกับความทุกข์จากการใช้ชีวิตคู่ ขอให้หญิงชาวไทยโชนงยึดถือในทางสายกลาง และพึงระลึกเสมอว่าชีวิตต้องกลายเป็นดินเช่นเดิม (ประยูรทศ สืบอารีพงศ์. 2551 : 15-16)

ภาพที่ 4.21 ผู้หญิงไทยโชนงบ้านไผ่หูช้างในชุดอยู่บ้าน ปี 2553

1.2.2.2 ชุดทำงานหรือเดินทาง: ผู้หญิงชาวไทยโซ่งจะนุ่งผ้าซิ่นลายแดงโมกับเสื้อก้อมหญิงที่มีลักษณะคล้ายกับเสื้อก้อมของผู้ชาย โดยมีการติดกระดุมประมาณ 9-13 เม็ด เสื้อยาวเหนือสะโพก มีลักษณะเฉพาะคือแขนยาวแบบทรงกระบอกตีค้ำทั้งตัว คอตั้งไม่มีปก ลำตัวยาวเอวเข้ารูป

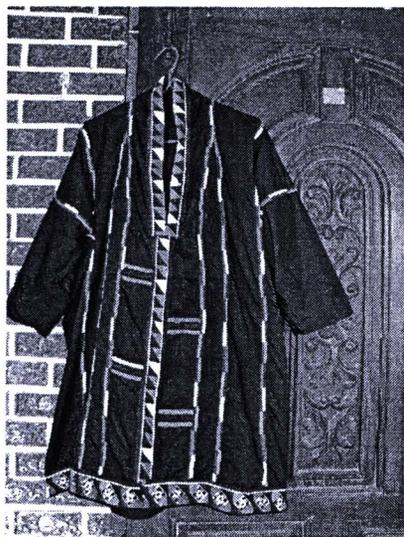

ภาพที่ 4.22 ชุดเดินทางของผู้หญิงไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

1.2.2.3 ชุดพิธี : ในงานพิธีต่าง ๆ ผู้หญิงจะใส่ผ้าซิ่นลายแดงโมกับเสื้อฮี เสื้อฮีผู้หญิงมีลักษณะร่วมและการใช้เหมือนของเสื้อฮีผู้ชาย ที่มีกระดุม 2 เม็ดเรียกว่ากระดุมนมแมว เสื้อฮีผู้หญิงก็มีสองด้านด้านนอกสวมใส่ในงานพิธีต่าง ๆ ส่วนด้านในของเสื้อฮีจะใช้เมื่อเจ้าของเสื้อเสียชีวิตไป ลักษณะเฉพาะของเสื้อฮีผู้หญิงไทยโซ่งคือ เป็นเสื้อแขนยาว คอแหลม สวมทางศีรษะ ด้านนอกตัวเสื้อใช้เศษผ้าสีต่างๆตกแต่งได้แขนและตรงหน้าอกทั้งสองข้าง ด้านหน้าทั้งสองไหล่มีช่วงยาวเรียวยาวลงมาถึงหน้าอก ด้านหลังมีลวดลายผ้าสีตกแต่งที่ได้แขนทั้งสองข้าง ด้านในมีการตกแต่งตามแนวตะเข็บที่คอเสื้อและสาบเสื้อ ชายด้านล่างตกแต่งด้วยผ้าลายสีเป็นลายดอกจันทร์ และใช้กระจกเงาทำเป็นเกสรที่อยู่ตรงกลางดอก ในทุกงานพิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง ถ้าเป็นสะใภ้ต้องใส่เสื้อฮี ส่วนทั้งผู้หญิงและผู้ชายที่มาร่วมงาน เวลาไปงานศพ งานตาย ใช้สีขาวสีดำได้หมด ชาวไทยโซ่งไม่ถือสีดำเพราะชุดดำเป็นเอกลักษณ์ของชนกลุ่มนี้แล้ว แต่ถ้าใส่เสื้อผ้าสีขาวไปงานแต่งไม่ได้ แม้แต่ปัจจุบันเขายังยึดอยู่เพราะว่าสีขาวถือว่าเป็นสิ่วไว้ทุกข์ ลูกหลานของคนเสียชีวิตแล้วจะใส่เสื้อผ้าสีขาวและโพกผ้าบนศีรษะสีขาวเพื่อไว้ทุกข์ให้พ่อแม่ ในการแต่งชุดนี้ ผู้หญิงชาวไทยโซ่งจะใช้เครื่องประดับเช่นเข็มขัด กำไล ต่างหู ปิ่นปักผมที่ ทำจากโลหะ เช่นทอง เงิน นาค แต่

จะนิยมเครื่องเงินมากกว่า ปัจจุบันนี้ การแต่งกายจะใช้เครื่องประดับที่มีรูปแบบต่างๆตามความนิยมของยุคสมัย เช่น เพชร ทอง เงินและอื่น ๆ (เวียน ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

พฤติกรรมการสวม “เสื่อฮี” โดยฝ่ายผู้หญิงสวมใส่ด้านที่สวยงามที่สุดไว้ด้านในมิให้คนอื่นได้เห็นและการสวมใส่ของฝ่ายชาย ที่ซ่อนลายดอกจันทร์ที่ปักเย็บอย่างสวยงามไว้ที่ขอบชายเสื่อ ด้านในเวลาสวมใส่ ซึ่งจะไม่มีใครเห็นเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นคติเตือนใจลูกหลานให้ประพฤติปฏิบัติเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่โอ้อวด มีของดีต้องเก็บซ่อนไว้ภายใน เปรียบเสมือนคนมิดที่อยู่ใฝ่ฝัก และอีกความหมายหนึ่ง หมายถึงการทำความดีให้แก่สังคม ไม่ต้องไว้วางใจใคร เทวดา ฟ้าดิน และ “แดน” จะรู้และมองเห็น สิ่งดีและไม่ดี รู้อยู่แก่ใจของผู้กระทำ การที่เปลี่ยนการใส่เสื่อฮีของชาวไทย โชน่งแสดงถึงการรำลึกความดีความงามของผู้ชายชนมที่ได้อำนาจเมื่อครั้งยังมีชีวิตอยู่ ให้ลูกหลานได้รับรู้เพื่อให้เกิดความเคารพนับถือ และได้รับการเช่นไหว้จากลูกหลานไปอีกนานแสนนาน (ประยูร ทวีอารีพงศ์. 2551 : 17-19)

ด้านใน

ด้านนอก

ภาพที่ 4.23 เสื่อฮี ทั้งด้านในและด้านนอกของผู้หญิงชาวไทยโชน่ง ปี 2553

ในปัจจุบันนี้ ชาวไทยโชน่งรุ่นใหม่จะมีการแต่งกายแบบทันสมัย โดยใส่เสื้อยืด เสื้อเชิ้ต สวมกระโปรง กางเกงยีนส์ เหมือนคนไทยทั่วไปเนื่องจากรับวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวไทยโชน่งรุ่นใหม่ แต่ถ้ามีงานพิธีกรรมต่างๆของไทยโชน่ง อาจจะเห็นหนุ่มสาวแต่งกายแบบดั้งเดิม ซึ่งการแต่งกายชุดไทยโชน่งจะมีในเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น

ภาพที่ 4.24 การแต่งกายของชาวไทยโซ่ง ทั้งหญิงและชายในงานไทยทรงดำที่บ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยโซ่งสะท้อนถึงวัฒนธรรมซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยคำดั้งเดิม ซึ่งแตกต่างกับชนเผ่าอื่นๆคือ ไทขาว ไทแดง เนื่องจากสีเสื้อผ้านี้จะบ่งชี้ถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชนเผ่า ในแคว้นสิบสองจุไท เช่น ไทดำจะชอบสวมใส่เสื้อผ้าสีดำ ไทขาวนิยมใส่เสื้อสีขาว เป็นต้น ซึ่งชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างได้รับวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษและสืบเนื่องกันต่อไป

ตารางที่ 4.1 สรุป ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมทางการแต่งกาย

ด้านแต่งกาย	ลักษณะเด่น
ทรงผม	<ul style="list-style-type: none"> - มีทรงผม 8 แบบ ได้แก่ เอี่ยมไร สับปิ่น นกคะแล จุกต๊ับ ขอดกะต๊อก ขอดชอย ปั้นเกล้าถ้วน ปั้นเกล้าตัก แต่ละแบบบ่งบอกสภาพสตรีผู้นั้น - ปัจจุบันนี้ ผู้หญิงไทยโซ่งจะเกล้าผมในงานประเพณี ส่วนผู้สูงอายุยังเกล้าผมเหมือนเดิม
เสื้อผ้า	<ul style="list-style-type: none"> - มีชุดใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ในงานพิธีกรรมต่างๆของชาวไทยโซ่ง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง เช่น เสื้อฮี เสื้อกอม ผ้าชิ้นลายแดงโม เป็นต้น - การแต่งกายของชาวไทยโซ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยคำดั้งเดิม - การสวมใส่และการทอผ้ามีคำอธิบายถึงสัจธรรมของชีวิตให้ชาวไทยโซ่ง ได้ปฏิบัติ - มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง

2. วัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัย

ในด้านที่อยู่อาศัย ลักษณะบ้านดั้งเดิมของชาวไทยโชนังมีแบบเฉพาะตัวคือบ้านทรงหลังเต่า แต่ปัจจุบันนี้ ทรงบ้านของชาวไทยโชนังบ้านไผ่หูช้างเหมือนบ้านของชาวไทยทั่วไปแต่มีลักษณะเด่นคือแม้แต่รูปแบบบ้านมีการเปลี่ยนแปลงแต่ทุกบ้านต้องมีห้องกะลื้อห้อง ยุงข้าวเคยเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตชาวไทยโชนังและยังหลงเหลืออยู่ในหมู่บ้าน ในวิถีชีวิตทางด้านที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็นคือบ้านเรือน ยุงข้าว และห้องกะลื้อห้อง โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 บ้านเรือนของชาวไทยโชนังบ้านไผ่หูช้างจะมีสองรูปแบบคือบ้านยุคดั้งเดิมกับบ้านยุคปัจจุบัน

2.1.1 บ้านยุคดั้งเดิม ลักษณะดั้งเดิมของบ้านชาวไทยโชนังเป็นเรือนหลังใหญ่ ทำจากไม้ไผ่เป็น โครงร่าง เสาทำจากต้น ไม้ทั้งต้นเป็น ไม้เนื้อแข็ง มีง่ามรองรับคาน พื้นบ้านทำด้วยไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ทูปให้แบนเป็นชั้นแผ่ออกเป็นแผ่นติดกัน หลังคามุงด้วยแฝก คลุมลงมาเสมอพื้นบ้านเพื่อกันหนาว กันแดด กันฝน ลักษณะนี้คล้ายกระดองเต่า ที่ยอดจั่วมีไม้แกะสลักคล้ายเขาควยเรียกว่า “ขอกูด” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของบ้านเรือนไทยโชนัง ชาวไทยโชนังเชื่อว่า ควยเป็นสัตว์ที่มีพระคุณกับมนุษย์ โดยช่วยในการทำนา ทำให้ชาวไทยโชนังมีอยู่มีกิน พื้นบ้านจะยกขึ้นได้สูงสำหรับเป็นที่ทอผ้า ตำข้าว เก็บเครื่องใช้ในการทำนา หรือเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงหมู เพราะทุกคนต้องใช้หมูในการเสนเรือน มีห้องกว้างห้องเดียวที่ใช้เป็นที่นอน ที่ทำครัวและเก็บข้าวของต่าง ๆ มีระเบียบบ้านทั้งหน้าบ้านและหลังบ้าน มีบันไดลงจากบ้านทั้งหน้าบ้านและหลังบ้าน ลักษณะบ้านแบบนี้เรียกว่า “บ้านทรงหลังเต่า” “บ้านทรงหลังเต่า” มีสาเหตุจากความเชื่อของชาวไทยโชนังว่าเต่ามีบุญคุณต่อมนุษย์โดยช่วยสอนบทสวดควยแคะแถน ทำให้มนุษย์ไม่ต้องคำสาปจากแถน หรืออีกกระแสหนึ่งเล่าว่า วันหนึ่งเต่าเดินทางไปตามความประสงค์แห่งตน แต่ไปเจอขอนไม้ขวางทางเอาไว้ ทำให้เต่าเข้าไปไม่ได้ พอคืนมนุษย์มาเห็นจึงช่วยยกเต่าไปวางไว้อีกด้านหนึ่งของขอนไม้นั้น เต่าซาบซึ้งในน้ำใจนัก เมื่อเต่าได้ขึ้นไปเฝ้าแถน แล้วบอกแถนว่ามนุษย์เป็นผู้มีน้ำใจงดงาม แถนจึงบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้มนุษย์ได้ใช้สอยและดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เพื่อเป็นการระลึกถึงความดีของเต่า เวลาสร้างบ้านจึงได้สร้างเป็นทรงหลังเต่า บางบ้านที่ปลายเสาเอกได้เอารูปแกะสลักเต่าไปแขวนหรือเกาะติดเอาไว้ เพื่อแสดงการระลึกถึงความดีของเต่า และเพื่อความเป็นสิริมงคลด้วย (วิลาวัลย์ ปานทอง และคนอื่น ๆ. 2549 : 69) ในบ้านไผ่หูช้าง ชาวบ้านจะไม่ทำคอกวัวต่างหาก คอกวัวทำและไว้ได้ถุนบ้านและเย็น ๆ สุมไฟไต้ยุงแต่สมัยก่อนไม่ค่อยมียุง เด็กยังนอนนอกชานได้ ที่ไม่มียุงก็เพราะพื้นที่แห้งแล้ง พอหน้าแล้งไม่มีน้ำ รอหน้าฝนอย่างเดียว ชาวไทยโชนังไม่นิยมสร้างรั้วล้อมรอบบ้าน หากมีก็จะเป็นรั้วเตี้ย ๆ ทำจากไม้ไผ่หรือไม้ระแนง อีกแบบหนึ่งที่เขาเรียกว่า “รั้วกินได้” คือปลูกด้วยต้นกระถิน หรือ มะขามซึ่งใบสามารถนำไปกินได้ (เรณู ทองคอน

ใหม่. สัมภาษณ์. 2553) รูปแบบบ้านเก่าคือบ้านทรงหลังเต่าปัจจุบันนี้ ไม่มีในบ้านไผ่หูช้างแล้ว มีแต่บ้านทรงหลังเต่าที่สร้างไว้เป็นบ้านวัฒนธรรมไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้างที่ใกล้โรงเรียนไผ่หูช้าง

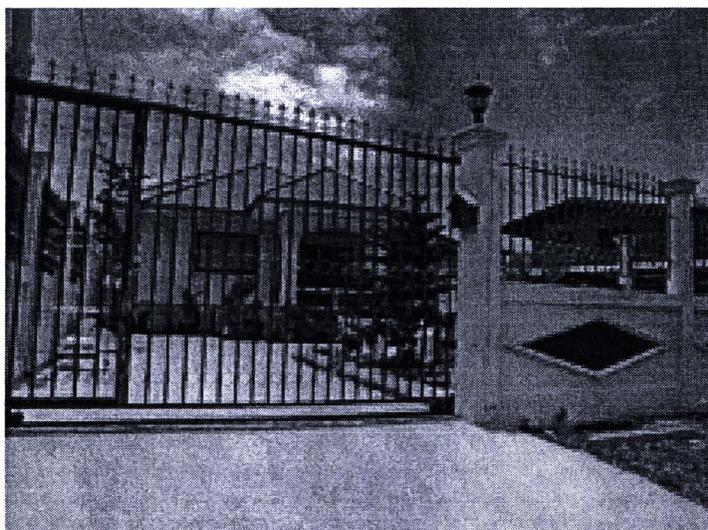
ภาพที่ 4.25 บ้านทรงหลังเต่าเป็นศูนย์วัฒนธรรมของชาวไทยโชน่งที่บ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

2.1.2 บ้านยุคปัจจุบัน บ้านไทยโชน่งยุคปัจจุบันมีสองประเภทคือบ้านยกพื้นใต้ถุนสูงและบ้านไม่ยกพื้น โดยบ้านยกพื้นเป็นบ้านที่พัฒนาให้เป็นบ้านไทยทุกๆ ไปมากขึ้นแต่ยังคงมีเอกลักษณ์ของไทยโชน่งคือยกพื้น (บ้านชั้นเดียว) บ้านยกพื้นใต้ถุนสูง เป็นบ้านที่พัฒนาให้เป็นบ้านไทยทุกๆ ไปมากขึ้นแต่ยังคงมีเอกลักษณ์ของไทยโชน่งคือยกพื้นสูง กระเบื้องที่นำมาใช้มุงหลังคาเป็นกระเบื้องที่มีขายทั่วไปในตลาดและไม่มีเอกลักษณ์แบบของไทยโชน่ง ฝายังคงเป็นไม้กระดาน แม้ว่าปัจจุบันไม้กระดานหายากแต่ชาวไทยโชน่งยังได้ใช้ไม้กระดานเป็นไม้เชอร์ร่า บริเวณรอบบ้านนิยมทำรั้วแบบสมัยใหม่ ใช้วัสดุก่อสร้าง เป็น อิฐ หิน ปูนซีเมนต์และแบ่งส่วนชัดเจนระหว่างตัวกำแพงรั้วและประตูรั้ว บางบ้านไม่นิยมทำรั้วแต่จะลาดซีเมนต์ใต้ถุนบ้านเพื่อสะดวกในการใช้งาน

ภาพที่ 4.26 บ้านยกพื้นใต้ถุนสูงที่บ้านไผ่หูช้างปี 2553

บ้านไม่ยกพื้น เป็นบ้านยุคปัจจุบันแบบที่สอง ลักษณะบ้านจะเหมือนบ้านชั้นเดียวที่เห็นอยู่ทั่ว ๆ ไปและมีการตกแต่งอย่างสวยงามตามสมัยนิยมเช่น แบบบ้านทรงยุโรป

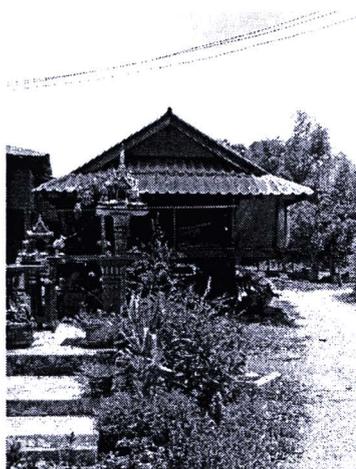

ภาพที่ 4.27 บ้านไม่ยกพื้นที่บ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

การเปลี่ยนรูปแบบบ้านของชาวไทยโชนบ้านไผ่หูช้างมีสาเหตุจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางการศึกษาซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างช้าแต่เห็นได้ชัดเจน รูปแบบบ้านจะเปลี่ยนตามความต้องการ ความเหมาะสม และความสะดวกสบายของชาวไทยโชนในบ้านไผ่หูช้าง

2.2 ยุงข้าว เป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการดำรงชีวิตของชาวไทยโชนในสมัยก่อนเพราะชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทำนาทำไร่เป็นหลัก จะมีการปลูกยุงข้าวอยู่กับบ้าน เป็นที่เก็บข้าวเปลือกที่จะขาย หรือเก็บไว้กิน การก่อสร้างยุงข้าวจะมุงด้วยกระเบื้องมีจั่ว ใต้ดินไม้ที่มีง่าม และวางต้นเสาแทนคาน ไม้บนง่าม เสาซึ่งคู่ลักษณะแล้วแข็งแรงและทนทานมาก ยุงข้าวจะสร้างไม่ไกลจากตัวบ้าน การปลูกยุงข้าวจะมีใต้ถุนสูงโดยพื้นยุงข้าวสูงกว่าพื้นบ้านหรือสูงเสมอเท่าพื้นบ้านจะไม่สร้างให้ต่ำกว่าพื้นบ้าน ใต้ยุงข้าวจะไว้เปล่า ไม่ได้ใส่อะไรและไม่ได้เลี้ยงสัตว์ด้วยเพราะเขาถือว่าต้องสะอาด ในอดีต เวลานั้นท่วมก็เอาพวกวัวขึ้นไปอยู่บนยุงข้าว ซึ่งยุงข้าว นั้นแสดงถึงความมั่นคงในชีวิตเศรษฐกิจของชาวไทยโชน (ทำ รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

ปัจจุบันนี้ ชาวไทยโชนังที่ยังประกอบอาชีพทำนาอยู่แต่ไม่นิยมสร้างยุ้งข้าวหรือใช้ยุ้งข้าวอีก เพราะว่าเขาจะใช้เครื่องจักรนวดข้าวเปลือกแล้วบรรจุกระสอบที่ท้องนาไปโรงสีหรือเก็บไว้ที่โรงสีเลย ยุ้งข้าวที่ยังเหลือซึ่งสร้างในสมัยก่อนก็ถูกทิ้งไม่ได้ใช้ หรือเจ้าของบ้านใช้เป็นที่เก็บสิ่งของต่าง ๆ

ภาพที่ 4.28 ยุ้งข้าวยังหลงเหลืออยู่ในบ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

2.3 ห้องกะลือห้อง : ปัจจุบันนี้ รูปทรงบ้านของชาวไทยโชนังบ้านไผ่หูช้าง มีการเปลี่ยนแปลงไปแต่มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ “กะลือห้อง” เพราะประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการนับถือผียังคงปฏิบัติกันอยู่ต่อเนื่อง ด้วยความเชื่อว่า “ผีเรือน” ที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของชาวไทยโชนัง

ภาพที่ 4.29 ห้องกะลือห้องในบ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

กะลื้อห้องเป็นห้องโล่ง ๆ กว้าง ๆ จะอยู่เป็นที่เฉพาะไว้ทำพิธีเส้นไหว้ ถือว่าเป็นห้องให้ ผีบรรพบุรุษอยู่ มีไม้ขีดทำเหมือนที่นอน มีเบาะหุ้ม มีกาน้ำ มีถ้วยไว้สำหรับหนองก้อ คางหมูเวลา เช่นหนึ่งครั้งเขาจะเก็บหนึ่งอัน ถ้าบ้านไหนมีเยอะแสดงว่าเช่นหลายครั้ง เวลามีคนตาย ต้องเชิญ วิญญาณขึ้นมาอยู่บนเรือน กะลื้อห้องเป็นห้องห้องหนึ่งแต่ไม่มีประตูปิดมิดชิด แต่บางบ้านก็ทำเป็น ห้องโล่ง ๆ บริเวณนั้นจะไม่มีใครเข้ามาบรควน จะไปนั่งเล่นหรือร้องรำทำเพลงไม่ได้ ต้องให้ความ เคารพ ถ้าใครมากินเหล้าในบ้านโชนง จะต้องเอาเหล้าเทใส่ถ้วยที่มีอยู่ในห้องกะลื้อห้องก่อน เรียกว่า หนองก้อ ในถ้วยไม่ต้องเทน้ำใส่ แต่ถ้ามีคนตายในบ้านจะต้องคว่ำถ้วยแสดงว่าไม่ปกติแล้ว เวลาทำ พิธีปาดตงต้องเทน้ำในกาทั้ง ล้างกาและเอาน้ำใหม่ใส่ทุกครั้ง ลูกสะใภ้ห้ามเข้าในห้องกะลื้อห้องถ้า ไม่ได้ใส่เสื้อฮี ใส่ชุดธรรมดาเดินผ่านก็ไม่ได้ เพราะจะนั้นต้องใส่เสื้อฮีเดินผ่าน ยกเว้นแต่ลูกของ ตัวเอง แต่พอมีลูกก็จะใช้ลูกไป ตัวเองเตรียมสำหรับไว้แล้วเรียกลูกเอาไปให้ แต่เดี๋ยวนี้พัฒนาขึ้น บาง คนไม่อยู่บ้านก็จะยกเอาสารพัดไปสองครั้งเลย ครั้งแรกเข้าไป หลังจากนั้นอีกสิบนาทีก็เข้ามาอีกครั้ง หนึ่ง จะปาดตงแต่เช้า ผู้ชายต้องเลี้ยงดูพ่อแม่และรับภาระในการเช่นไหว้ ลูกผู้ชายต้องทำอย่างนี้ ตลอดชีวิต ถ้าไม่ทำถือว่าไม่กตัญญูต่อพ่อแม่ ชาวไทยโชนงถือความกตัญญูเป็นที่หนึ่ง เขาทำกันทุกวัน เพราะความกตัญญู รักพ่อแม่ กลัวพ่อแม่ ไม่ได้กิน ทั้งที่รู้ว่า โลกมันเปลี่ยนไป แต่กลัวว่าถ้าไม่ทำแล้ว หากวิญญาณมีจริงพ่อแม่ไม่ได้กินเหมือนคนอื่น เขาก็เลยต้องทำกันไป นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดการ สมานสามัคคีเช่น พิธีการเสนเรือนต้องบอกคนทั้งหมู่บ้านมาพบกัน พุดคุยกัน สานสัมพันธ์กันทำ ให้เกิดความรัก สามัคคีกัน (สวรรณี เป็น โก่อ. สัมภาษณ์. 2553)

ตารางที่ 4.2 สรุป ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมทางด้านที่อยู่อาศัย

ด้านประเพณี	ลักษณะเด่น
บ้านเรือน	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบบ้านเก่าของชาวไทยโชนงเรียกว่า “บ้านทรงหลังเต่า” ที่มีลักษณะเฉพาะตัว แสดงถึงแนวความคิดและความเชื่อของบรรพบุรุษชาวไทยโชนงตั้งแต่อดีต - ปัจจุบันนี้ บ้านของชาวไทยโชนง มีสองรูปแบบคือ บ้านยกพื้นใต้ถุนสูง และบ้านไม่ยกพื้น ซึ่งเหมือนกับบ้านคนไทยทั่วไป
ยุ่งข้าว	<ul style="list-style-type: none"> - ยุ่งข้าวมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับชีวิตของชาวไทยโชนง ยุ่งข้าว แสดงถึงความมั่นคงในชีวิตเศรษฐกิจของชาวไทยโชนง - การปลูกยุ่งข้าว และการใช้ยุ่งข้าวของชาวไทยโชนงมีลักษณะเฉพาะตัว - ปัจจุบันนี้ ยุ่งข้าวลดความสำคัญแต่ยังหลงเหลืออยู่ในหมู่บ้านไผ่หูช้าง

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ด้านประเพณี	ลักษณะเด่น
ห้องกะลือห้อง	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นห้องให้ผีบรรพบุรุษอยู่ ซึ่งทุกบ้านของชาวไทยโซ่งต้องมีห้องกะลือห้อง - เป็นที่ต้องให้ความเคารพ อย่างสูง - เป็นสิ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแม้ว่ารูปแบบบ้านและวิถีชีวิตจะมีการเปลี่ยนแปลงไป - ห้องกะลือห้องแสดงถึงความเชื่อเรื่องผีและเป็นสิ่งขาดไม่ได้ในวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่ง บ้าน ไร่ หุซ้าง

3. วัฒนธรรมด้านประเพณี

ประเพณีในวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งมีความเชื่อดั้งเดิมผสมกับศาสนาที่นับถืออยู่ในปัจจุบันและแสดงในประเพณีที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน โดยรายละเอียดดังนี้

3.1 ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยโซ่งบ้านไร่หุซ้างในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง “ผี” และ “ขวัญ” ที่สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ “ผี” ในที่นี้มีความหมายถึงสิ่งที่มีอำนาจ สามารถคลั่งคลั่งให้ชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงไปตามความพอใจ ส่วนขวัญคือสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด คือต้องมีครบ 32 ขวัญถึงอยู่มีความสุข ความเชื่อเหล่านี้ทำให้ชีวิตของชาวไทยโซ่งมีประเพณี และพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผีและขวัญ โดยมีการแบ่งลักษณะของผีและขวัญดังนี้

3.1.1 ประเภทของผี: ตามความเชื่อของชาวไทยโซ่งจะแบ่งผีเป็น 8 ประเภทคือ

3.1.1.1 แถนหรือผีฟ้า เป็นผู้สร้างมนุษย์และเป็นเทวดาอยู่บนฟ้า มีอำนาจยิ่งใหญ่ที่สามารถส่งผลต่อทั้งทางดีและทางร้ายให้ชีวิตของแต่ละคน ดังนั้นถ้าอยากได้สิ่งดีๆ และมีความสุขในชีวิต บุคคลนั้นต้องปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามความประสงค์ของแถน เพื่อจะได้รับความสะดวกได้รับความสุข ถ้าเกิดเจ็บป่วยหรือเคราะห์ร้าย ต้องทำพิธีขอร้องให้แถนช่วยเหลือเอาความสุขกลับมา แถนมีชื่อเรียกต่างกันและมีหน้าที่ไม่เหมือนกันมีทั้งหมด 10 แถน ดังนี้

1) แถนหลวง เป็นแถนที่ใหญ่ที่สุด มีหน้าที่ดูแลควบคุมการปฏิบัติงานของแถนทั้งหมด สามารถตัดสินข้อพิพาทต่างๆ ให้เกิดความยุติธรรมให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2) แดนปีวกาลาวิ เป็นผู้ควบคุมอากาศ ฝนฟ้า ดิน ให้อุดมสมบูรณ์และดูแลความทุกข์และสุขของมนุษย์ทั้งหลาย

3) แดนชาต เป็นผู้ดูแล กำหนดชะตาชีวิตและส่งมนุษย์มาเกิดในโลก

4) แดนแนน เป็นผู้กำหนดมิ่งขวัญของมนุษย์ทำให้คนมีอายุยาวหรือสั้นไม่เหมือนกัน

5) แดนบุณ เป็นผู้ดูแลเรื่องราวและความสมบูรณ์เพื่อเกิดขึ้นให้แก่มนุษย์

6) แดนคอก (หรือแดนขอ) เป็นผู้ดูแลเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่างๆ โดยเฉพาะในหมู่เด็ก

7) แดนเคาะ เป็นผู้บันดาลให้เกิดความเคราะห์ร้ายและภัยพิบัติต่อมนุษย์

8) แดนสิง เป็นแดนประจำของตระกูล ต้องดูแลรักษาผู้อยู่ในวงศ์ตระกูลให้อยู่เย็นเป็นสุข ถ้ามีคนในวงศ์ตระกูลนั้นเสียชีวิตต้องคอยรอรับผู้ตายนั้นให้ไปอยู่ประจำสิงของตน

9) แดนสัด เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องระเบียบวินัย จะติดตามจับคนกระทำผิดเอามาลงโทษและคุมครองคนดี เพื่อให้พ้นภัยพิบัติต่างๆ

10) แดนนุงขาว เป็นแดนแห่งแสงสว่างที่ทำให้คนมีความสวยงาม (เรณู เหมือนจันทร์เชย. 2542 : 36-37)

3.1.1.2 ผิมด ผิมนต์ : เป็นผู้ที่มียานาจ สามารถช่วยเหลือมนุษย์ ผิมด ผิมนต์ช่วยติดต่อบรรพบุรุษกับเมืองฟ้าได้ โดยมีร่างทรงให้ผีเข้าสิง ในพิธีกรรมเกี่ยวกับผิมด ผิมนต์จะมีพิธีเสนฮั้มด พิธีเสนตั้งบั้งหรือเสนอ่านปาง (เสนกินปาง) พิธีเสนตัวหรือเสนขึ้นเสื่อ พิธีเสนแก้เคราะห์ พิธีจุดเทียนนำขวัญ

3.1.1.3 ผีเฮือนหรือผีเรือน: เป็นผีบรรพบุรุษที่เสียชีวิตแล้วโดยเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ตายแล้วจะไปอยู่อีกโลกหนึ่งคล้ายกับโลกมนุษย์ ถ้าผู้ตายอยู่ดีมีความสุข ลูกหลานหรือญาติพี่น้องก็มีความสุขด้วย ดังนั้นต้องปฏิบัติต่อวิญญาณบรรพบุรุษเป็นอย่าดี เกี่ยวกับความเชื่อผีเฮือนนี้จะมีพิธีเสนเรือน การปาดตง พิธีเสนกวัดกว้าย และพิธีเชิญผีขึ้นเรือน

3.1.1.4 ผีใต้: ผีใต้เป็นผีขวัญในตัวของคนเรา โดยเชื่อว่า ร่างกายของมนุษย์มีขวัญประกอบอยู่ทั้งหมด 32 ขวัญ จึงทำให้มนุษย์มีทั้งทางกายและจิตสมบูรณ์ หากเจ็บไข้ไม่ปกติ แสดงว่าขวัญไปในทางไม่ดี จึงต้องทำพิธีเรียกขวัญของผู้นั้นกลับมาตามเดิม

3.1.1.5 ผีไฮผีนา : ผีไฮผีนาเป็นผู้ดูแลไร่นาที่ทำมาหากินให้มีความอุดมสมบูรณ์ ต้องมีการเซ่นไหว้ทุกปีเพื่อตอบแทนบุญคุณต่อผีไร่ผีนา

3.1.1.6 ผีปู่เจ้าเลื้อบ้าน : ผีเจ้าเลื้อบ้านเป็นผีประจำศาลในหมู่บ้าน เป็นที่เคารพของทุกคนในหมู่บ้าน เนื่องจากผีปู่เจ้าเลื้อบ้านทำหน้าที่รักษาและคุ้มครองหมู่บ้านดังนั้นในหนึ่งปีต้องมีพิธีเลี้ยงศาลหนึ่งครั้ง และวันนั้นจะมีร่างทรงของปู่เจ้าเลื้อบ้านทำนายดวงชะตาของหมู่บ้านและให้พรกับชาวบ้าน

3.1.1.7 ผีตายโหง : ผีตายโหงเป็นผีของคนที่ตายไม่ตามหลักเกณฑ์ของธรรมชาติ เช่น ถูกยิง ตกน้ำตาย เป็นต้น ผีประเภทนี้จะไม่ได้เชิญขึ้นเรือนเพื่อบုตรหลานเช่นไหว้ ดังนั้นเสมือนผีเร่รอน การเส่นไหว้ผีตายโหงต้องทำนอกบ้าน

3.1.1.8 ผีประจำสถานที่ต่างๆ : ผีประจำสถานที่ต่างๆเป็นผีประจำสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ เช่น ที่ต้นไม้ใหญ่ ที่บันได ที่ประตูโดยเชื่อว่าที่ไหนศักดิ์สิทธิ์ก็จะมีผีประจำอยู่ที่นั่น (บุญมี ปาฐกถาธิพนก. 2546: 38-40)

3.1.2 ประเภทของขวัญ ในความเชื่อของชาวไทย โข่งบ้านไม่หูซ้างเชื่อว่าขวัญเป็นสิ่งที่ดีคิดว่ามาตั้งแต่เกิดและมีอยู่ในร่างกายทั้งหมด 32 ขวัญ ขวัญอาจจะมองไม่เห็นแต่ช่วยทำให้ร่างกายเคลื่อนไหวได้ คนเราจะดีมีสุขหรือทุกข์ก็เพราะขวัญที่อยู่ในตัวเป็นต้นเหตุ ถ้าครบ 32 ขวัญก็อยู่ดีเป็นสุข แต่ถ้าขวัญออกจากตัวไปหรือมัวไปหลงทางต้องทำพิธีเรียกขวัญกลับมาตามเดิม ส่วนคนที่ตายไป ขวัญที่อยู่ร่างกายจะเรียกว่าขวัญกกหรือขวัญต้นจะแยกกัน ไปอยู่ตามสถานที่ต่างๆในเมืองฟ้าซึ่งแบ่งเป็นสามส่วนได้แก่

3.1.2.1 ขวัญกกหรือขวัญต้น ที่อยู่ตามร่างกายจะไปอยู่บนเมืองฟ้า ไปรวมอยู่กับญาติพี่น้องที่ตายอยู่ก่อนแล้ว พวกเจ้านายหรือผู้ท้าวเมื่อตายแล้วขวัญจะถูกส่งกลับไปอยู่ที่เทียนปานหลวง ส่วนผู้น้อยหรือคนธรรมดา ขวัญจะอยู่ที่ลำคอดยซึ่งไม่ได้สุขสบายเท่ากับเรือนปานหลวง

3.1.2.2 ขวัญหัว เป็นขวัญที่อยู่บริเวณศีรษะ เรียกว่าจอมขวัญหรือขวัญเจ้า ขวัญนี้จะได้ขึ้นกะล่อห้องในบ้านของลูกหลานเพื่อได้รับการเซ่นไหว้ต่อไป

3.1.2.3 ขวัญปลายหรือเงา จะไปอยู่ที่ป่าช้า ซึ่งเป็นที่ฝังกระดูกของคนตายและมีบ้านที่สร้างให้ผีอยู่ หรืออาจกระจายอยู่ในจักรวาล (สี ทองวงษ์เพชร. สัมภาษณ์. 25533)

3.2 ศาสนา : ก่อนที่มำตั้งถิ่นฐานที่ประเทศไทย ชาวไทยโชนงไม่มีศาสนา เขามีแต่การนับถือแดนและการไหว้บรรพบุรุษ แต่อิทธิพลของวัฒนธรรมไทยที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตของชาวไทยโชนง ทำให้ชาวไทยโชนงหันมานับถือศาสนาพุทธและเขยนับถือศาสนาคริสต์ แต่อย่างไรก็ตาม ความเชื่อดั้งเดิมและความกตัญญูยังคงเป็นสิ่งขาดไม่ได้ในชีวิตของชาวไทย

โชนง เมื่อมีการเลือกศาสนาที่เหมะสมกับตนเองเพื่อใช้เป็นทีพั้งและสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ หล่อหลอมให้เป็นคนดี และเพื่อเป็นการสร้างบุญกุศลและบารมี การนับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ของชาวไทยโชนง บ้านไผ่หูซ้างมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.2.1 ศาสนาพุทธ : แม้ว่าชาวไทยโชนงในอดีตมิได้นับถือศาสนาพุทธ แต่เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมความเชื่อของไทย จึงมีการนับถือศาสนาพุทธ และร่วมปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ สำหรับชาวไทยโชนงบ้านไผ่หูซ้าง นายพิน ทองเต่าอินท์ เล่าว่า คนในหมู่บ้านนี้เริ่มนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่ตอนอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรี แต่ตอนนั้นยังไม่มีวัด และผู้ชายไทยโชนงก็ยังไม่ทำพิธีบวช ชาวไทยโชนงรุ่นที่สองก็ยังไม่ปฏิบัติพิธีกรรมต่างๆของศาสนาพุทธ อย่างเช่นในงานขึ้นบ้านใหม่ไม่มีการเจริญพระพุทธรมนต์ ในพิธีแต่งงานไม่มีพิธีสงฆ์ ในงานศพไม่มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระอภิธรรม เหตุผลเพราะว่าชาวไทยโชนงยังยึดประเพณีพิธีกรรมทางไทค้ำอยู่ เพียงแต่ในในสมัยนั้นมีเพียงการทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์จากพระสงฆ์เท่านั้น ในความคิดของชาวไทยโชนง นับถือศาสนาพุทธไม่ได้ทำให้ชาวไทยโชนงเปลี่ยนแปลงเป็นคนอื่น โชนงก็ยังคงเป็นโชนงอยู่เช่นเดิม การนับถือศาสนาพุทธทำให้มีพิธีกรรมที่ทำแล้วได้บุญและไม่ต้องตกนรก เมื่อมีผู้คนมากยิ่งขึ้น ศาสนาพุทธได้รับการยอมรับมากขึ้นตามไปด้วย ในพิธีกรรมบางอย่างจึงมีพระสงฆ์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น พิธีงานแต่งงาน พิธีขึ้นบ้านใหม่ โดยพิธีกรรมต่างๆเหล่านี้จะผสมผสานกันกับพิธีกรรมเดิมของชาวไทยโชนง เช่น พิธีศพมีการนิมนต์พระสงฆ์มาสวดพระอภิธรรมก่อนการนำไปเผา แต่ยังมีพิธีบอกทางไปเมืองแดง เจริญผิขึ้นเรือน เป็นต้น แม้ว่าศาสนาพุทธจะเข้ามามีบทบาทในชีวิตของชาวไทยโชนงแต่ก็ไม่ได้ทำให้ความเชื่อดั้งเดิมของชาวไทยโชนงหายไปและยังมีพิธีกรรมอีกหลายพิธีที่ยังไม่มีพระพุทธรศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ พิธีเสนเรือน พิธีเสนตัว และพิธีเสนเตง เป็นต้น ในความเชื่อขั้นพื้นฐานของชาวไทยโชนงบ้านไผ่หูซ้าง ในเรื่องศาสนาพุทธจะเน้นการเชื่อเรื่อง กรรม การชดใช้กรรมที่ก่อขึ้น กรรมจะมีผลกับชีวิต และความเชื่อเรื่องนรก - สวรรค์ ทำให้เมื่อถึงบั้นปลายชีวิตชาวไทยโชนงทุกคนที่มีโอกาสเลือก จึงเลือกไปตามประเพณีของไทยโชนง คือให้บอกทางไปเมืองแดงและกลับมาอยู่ใน กะลื้อห้อง ห้องผิของลูกหลาน แม้จะนับถือศาสนาพุทธ

3.2.2 ศาสนาคริสต์ ในด้านนี้ นายท่า รอดเจริญพันธ์ กล่าวว่ ศาสนาคริสต์ได้เข้ามาสู่หมู่บ้านไผ่หูซ้างในปี พ.ศ. 2500 ผู้สอนศาสนาคริสต์ที่สำคัญคือ อาจารย์ยูแบงค์ และครอบครัวชาวอเมริกัน นอกจากการเผยแผ่ศาสนาแล้ว ยังมีการช่วยเหลือชาวบ้านทางด้านดูแลเรื่องสุขภาพช่วยรักษาผู้ป่วยแบบทันสมัยและยังส่งเสริมการศึกษาด้วย ในสมัยนั้น ถ้าเจ็บป่วยชาวบ้านไปหมอพื้นบ้านวิถีชีวิตยังล้ำสมัยอยู่ ผู้สอนศาสนาคริสต์ได้นำรถยนต์คันแรกมา ขนเครื่องปั้นไฟมา ฉายภาพยนตร์ และยังมี การแสดงละครให้ดู สำหรับเด็ก ๆ จะแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นเด็ก

เล็กมีกิจกรรมคือฟังนิทานพร้อมกับการร้องเพลงและเขียนภาพพระบายสี และกลุ่มที่เป็นหนุ่มสาว มีการร้องเพลงด้วยกันและฟังเกี่ยวกับคำสอนของศาสนาคริสต์ สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ในวันอาทิตย์ หรือวันอื่นแล้วแต่ความสะดวก

ในบทสอนของศาสนาคริสต์ มีพระเจ้าผู้สร้างสรรพสิ่งและ เมื่อตายไปแล้วจะได้ไปกับพระเยซูด้วย ซึ่งอันนี้ตรงกับความเชื่อของชาวไทย โข่งคือแดนเป็นผู้สร้างโลกและเป็นใหญ่ในสวรรค์เมื่อทุกคนตายไปแล้ว จะได้กลับไปพบกับญาติพี่น้องของตนเองที่เมืองแดน ซึ่งเป็นที่อยู่ของแดน ทางคริสต์จึงสอนว่าแดนก็คือพระเจ้านั่นเอง ทำให้มีผู้นับถือศาสนาคริสต์อยู่หลายคน โดยคนแรก คือปู่ช้าว หรือชื่อจริงคือ นายฮอด ทองคอนน้อย ปู่ช้าว นับถือศาสนาคริสต์ในวัยชรา หลังจากนั้นเมื่อ ปู่ช้าวถึงแก่กรรม ลูกหลานจึงทำพิธีศพตามพิธีทางศาสนาคริสต์ คือ ผังศพ ไว้ริมคลอง บริเวณบ้านซึ่งไม่เหมือนกับธรรมเนียมชาวไทย โข่งคือ ถ้าชาวไทย โข่งเสียชีวิตต้องเผาศพและนำไปไว้ที่ป่าช้า ทำพิธีเชิญผีขึ้นเรือน หลังจากนั้นนางแม่แก้ว ทองคอนน้อย ลูกสะใภ้ของปู่ช้าว ได้ฝันว่า ปู่มาเดินรอบบ้าน นางแม่แก้วถามว่าทำไมไม่ไปกับพระเยซูและมาแล้วทำไมไม่ขึ้นเรือน ปู่ช้าวตอบว่าไปไม่ได้ พวกฉันไม่รู้เรื่อง อยากอยู่บนเรือนแต่ขึ้นไม่ได้ เพราะไม่ได้ทำพิธีเชิญผีขึ้นเรือน การฝันนี้เกิดขึ้นหลายครั้งจึงนำเรื่องนี้มาปรึกษากับสามีและญาติ ๆ พี่น้องกัน ทุกคนก็ตัดสินใจจุดศพปู่ช้าวขึ้นมาเผา และทำพิธีแบบไทย โข่ง บอกทางไปเมืองแดนให้วิญญาณของปู่และทำพิธีเชิญผีขึ้นเรือน จากนั้นมาก็ไม่มีใครฝันถึงปู่ช้าวอีกต่อไป ด้วยความเชื่อนี้ทำให้ชาวไทย โข่งที่นับถือศาสนาคริสต์ รู้สึกกลัวจะตกในสภาพเหมือนปู่ช้าวจึงไม่กล้า นับถือศาสนาคริสต์อีกต่อไป แต่ถ้าไม่เกิดเหตุการณ์นี้มา คงมีคนเข้านับถือศาสนาคริสต์อีกหลายคน ตอนที่บ้านไผ่หูช้าง ไม่มีใครนับถือศาสนาคริสต์

3.3 ประเพณีที่ยังดำรงอยู่ในชีวิตของชาวไทย โข่งบ้านไผ่หูช้าง: ชาวไทย โข่งบ้านไผ่หูช้างมีการปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมของไทย โข่งอยู่หลายประเพณี โดยวิธีการนั้นไม่แตกต่างจากอดีต ถ้าแตกต่างบ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ประเพณีที่สำคัญที่ยังปฏิบัติอยู่ของชาวไทย โข่งบ้านไผ่หูช้าง มี 8 ประเพณี ดังนี้

3.3.1 ประเพณีการป่าดตง : การป่าดตงเป็นประเพณีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษของชาวไทย โข่งบ้านไผ่หูช้าง ที่มี 2 รูปแบบ คือการเซ่นไหว้ประจำ และ การป่าดตงข้าวใหม่ การเซ่นไหว้ประจำ เป็นการป่าดตงตามชนชั้นตระกูล,ตระกูลผู้ตัว เช่นไหว้ 5 วันต่อครั้ง ผู้น้อยเซ่นไหว้ 10 วันต่อครั้ง วิญญาณที่อยู่ทีเกลือห้องและที่เมืองฟ้า เป็นจิตวิญญาณเดียวกันสามารถสื่อสารรับรู้กันได้ทันที อาหารในการป่าดตง เป็นอาหารในชีวิตประจำวัน โดยตัดข้าวและอาหารสำเร็จแล้วใส่ถาดมาเซ่นไหว้ที่ห้องเกลือห้อง ปัจจุบันนี้ การป่าดตงยังได้ปฏิบัติอยู่ในครอบครัวของชาวไทย โข่งบ้านไผ่หูช้าง การป่าดตงมีการป่าดตงเช้า (อาหารเช้า) และป่าดตงข้าวเวน (อาหารกลางวัน) อีก 1 ครั้ง แต่

เนื่องจากว่าบางบ้านทำงานข้างนอก ไม่มีใครอยู่บ้านจึงจำเป็นต้องไปตุงคอนเซ่น แล้วรอประมาณ 15 ถึง 30 นาทีไปตุงให้มือเที่ยงด้วย เมื่อทำปาดตุงต้องมีคำกล่าวขอเชิญผีเรือนมารับของเซ่นไหว้ ลูกสะกัยเมื่อทำพิธีปาดตุงจะต้องใส่เสื้อสีดำ บางคนลูกโตแล้วก็ใช้ลูกหลานเอาของไปเซ่นไหว้ที่ห้องกะลือห้อง

ส่วนการปาดตุงข้าวใหม่ เป็นการเซ่นไหว้บรรพบุรุษให้บรรพบุรุษได้กินข้าวใหม่ พิธีนี้ทำปีละ 1 ครั้ง ช่วงเดือนธันวาคม ชาวไทยโซ่งนำข้าวที่แก่นั้นมาตำข้าวเม่าและทำอาหารมากมาย ใช้ปานเผื่อน เป็นถาดใหญ่สานด้วยไม้ไผ่ ใส่อาหาร ชาวไทยโซ่งถือว่า ทำมากได้มาก การปาดตุงข้าวใหม่ส่วนมากผู้นำปานเผื่อนไปปาดตุงคือเจ้าของบ้านซึ่งเป็นผู้ชาย จะไปบอกกล่าวบรรพบุรุษให้มารับอาหารเซ่นไหว้ และเซ่นไหว้ให้บรรพบุรุษ การปาดตุงข้าวใหม่จะทำกันทุกบ้าน บ้านที่ปาดตุงข้าวใหม่จะบอกญาติสนิทให้มาร่วมรับประทานอาหารด้วยกัน การปาดตุงแสดงถึงความกตัญญูของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หุซัง เพื่อนึกถึงบรรพบุรุษในการเซ่นไหว้ทุกมือ ชาวไทยโซ่งปฏิบัติพิธีนี้ต่อกัน ซึ่งเกรงว่าถ้าตัวเองไม่เซ่นไหว้ บรรพบุรุษจะอดยากลำบาก ไม่ได้เหมือนคนอื่น ส่วนการปาดตุงข้าวใหม่มาจากการทำนาของชาวไทยโซ่ง เพื่อฉลองฤดูเก็บเกี่ยวและรับข้าวใหม่ในปีและถือเป็นการพบกันสังสรรค์กันในหมู่ญาติ (เสม็ด ทองคอนน้อย, สัมภาษณ์, 2553)

3.3.2 ประเพณีการเซ่นเรือน : การเซ่นเรือนเป็นประเพณีการเซ่นไหว้บรรพบุรุษครั้งใหญ่ การเซ่นเรือนไม่ไช่เซ่นตามใจชอบ ถ้าในปีนั้นมีคนในตระกูลตายก็จะเซ่นไม่ได้ ต้องรอปีต่อไปและถ้าปีต่อไปมีคนตายอีกก็จะเซ่นไม่ได้อีก ต้องรอจนกว่าในปีนั้น ๆ ไม่มีคนตาย การเซ่นเรือนในสมัยก่อนจะเซ่นด้วยควายหนึ่งตัวแต่เมื่อได้รับอิทธิพลจากศาสนาพุทธ ซึ่งไม่ทำร้ายสัตว์ใหญ่จึงเปลี่ยนเป็นการเซ่นไหว้ด้วยหมูหนึ่งตัว ในสมัยก่อนทุกบ้านต้องเลี้ยงหมูเพื่องานเซ่นเรือน หากหมูที่เลี้ยงไว้โตขึ้นแต่ยังไม่ถึงงานเซ่นเรือนก็ขายไปและค่อยเลี้ยงใหม่ ในงานเซ่นเรือนเจ้าของบ้านต้องเชิญหมอเซ่นมาทำพิธี หมอเซ่นเป็นผู้ชาย ต้องเป็นคนตามตระกูลในชนชั้นนั้น ถ้าจำเป็น ผู้ตัวสามารถเป็นหมอเซ่นให้ผู้น้อยได้ แต่ผู้น้อยไม่สามารถเป็นหมอเซ่นให้ผู้ตัวได้ หมอเซ่นจะควั่นไคเหมาะเพื่อทำเซ่นเรือนได้ หลังจากไควันดีแล้ว เจ้าของบ้านจะเตรียมการเชิญแขกและวานคนแต่งเซ่นไว้ เพื่อช่วยแต่งเซ่น (แต่งปานเซ่น) และคนจับหมู คนเชือดคอกหมู คนทำหมู แม่ครัว ทำกับข้าว ก่อนการเซ่นเรือน 2 วัน เจ้าภาพต้องเตรียมของใช้ในพิธีได้แก่ ถ้วยชาม อุปกรณ์ใน

การทำครัว ก่อนวันทำพิธี 1 วัน ต้องเตรียมตำพริกแกงไว้และขนมหวานเพื่อเลี้ยงแขกกับทำขนม ข้าวต้มมัดและขนมมนมสาวไว้ใช้ในงานพิธี ในโอกาสนี้ญาติพี่น้องจะมาช่วยเจ้าของบ้าน ซึ่งเป็นธรรมเนียมของชาวไทยโชน่งได้ปฏิบัติกันมานานแล้ว ถึงวันของงานพิธีเสนเรือน กิจกรรมแรกคือ จับหมู ในเวลาไม่เกินตี 1 เชือดคอและชำแหละหมู แม่ครัวจะแบ่งส่วนต่าง ๆ ของหมูทำพิธี หั่นเนื้อหมูและนึ่งข้าวเหนียวประมาณ 3 – 4 ถัง และทำกับข้าวที่นิยมกินในงานเสน เช่น แกงหน่อส้ม แกงนางหวาน แกงหน่อเปราะ ละบเลียด แกงหยวกกล้วย ผัดเผ็ดไส้หมู เป็นต้น หมอเสนจะเดินทางมาไม่เกิน 7 โมงเช้า เพื่อเตรียมของใส่ในพานเพื่อน จะมีผู้รู้แต่งพานเพื่อนไว้ให้ กับข้าวก็ ตักแบ่งไว้ให้ในการทำพิธี การเลี้ยงอาหารแขกที่มาถึงไม่เกิน 8 โมงเช้าและทยอยกลับบ้าน ส่วนญาติสนิทจะอยู่เฝ้าเสน การทำพิธี หมอเสนจะต้องใช้บั้งผีเรือน(สมุดบันทึก) เพื่ออ่านเรียกชื่อผีเรือน ซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษของเจ้าของบ้าน จารึกชื่อไว้ในบั้งผีเรือน เพื่อกล่าวให้มารับของเซ่นไหว้ การอ่านนี้ใช้เวลาไม่น้อยแล้วแต่บ้าน ถ้าใครอยู่ในตระกูลใหญ่จะต้องใช้เวลานานกว่า ถ้าผู้ตัวบางคนต้องทำพิธีอย่างน้อยครึ่งวัน หลังจากเชิญบรรพบุรุษมารับของเซ่นไหว้แล้ว จะมีพิธีถือเหล่าฟายเฮือน ให้ลูกหลานถือแล้วคืบเหล่าตามหมอพิธีบอก หลังจากพิธีเสนเรือนแล้ว เจ้าภาพจะแบ่งของได้แก่เนื้อหมูและขนม ผลไม้ ให้กับหมอเสนและส่งหมอเสนที่บ้าน หลังจากนั้น จะมีการเลี้ยงอาหารญาติพี่น้อง ซึ่งเชิญมาทั้งหมดบ้าน และต่างหมู่บ้านถ้าเป็นญาติสนิทกัน

การเสนเรือนบางบ้านอาจจะทำ 2 -3 ปีต่อครั้งหรือ บ้านที่ไม่พร้อมก็หลายปีเสน 1 ครั้ง ก็ได้ ไม่มีบทบังคับแล้วแต่ความพร้อมของแต่ละบ้าน งานเสนเรือน เป็นงานที่นิยมของชาวไทยโชน่ง บ้านไผ่สูงช้างมากที่สุดเพราะเป็นงานที่แสดงถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ และเป็นสานสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติพี่น้อง พวกพ้องให้เกิดสามัคคี ดังนั้น ประเพณีนี้ยังได้ปฏิบัติและรักษาอย่างมั่นคง (สมปอง ทองคงหาญ.สัมภาษณ์. 2553)

3.3.3 ประเพณีกินดอง (การแต่งงาน) ประเพณีกินดองคือประเพณีแต่งงานของชาวไทยโชน่ง ในอดีตชาวไทยโชน่งนิยมแต่งงานกับชาวไทยโชน่งด้วยกันและขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ แต่ปัจจุบันนี้หนุ่มสาวพบปะรักกันเอง แล้วจึงมาสู่ขอคล้ายธรรมเนียมไทย วันกินดองจึงทำพิธีทางโชน่ง ขั้นตอนประเพณีกินดองของชาวไทยโชน่ง ต้องผ่านขั้นตอนสู่ขอของฝ่ายชายให้ฝ่ายหญิง โดยมีเหล่า หมากพลู มาเช่นในอดีต หลังจากนั้นฝ่ายชายจะหาวันที่ดีเป็นวันแต่งงาน ส่วนฝ่ายหญิงจะเตรียมไว้ หมอน ผ้าห่ม พูกที่นอนเป็นจำนวนมาก และนำขนมไปให้ญาติ ๆ ด้วย ก่อนวันแต่งงานฝ่ายเจ้าบ่าวต้องเตรียมหาลำฝ่ายชาย สาวเป่เหล็บ (หญิงสาวทำหน้าที่สะพายกะเหล็บใส่ของ) เพื่อน

เจ้าบ่าว 8 คน (ถ้าเป็นผู้ตัว) หรือ 4 คน(ถ้าเป็นผู้น้อย) เพื่อทำพิธีบ้านฝ่ายหญิง ฝ่ายผู้ชายจะเตรียมขนมและหมากพลู เหล้า ข้าวต้มมัด ใส่งในกะเหล็ก (กระเป่า) และขันหมาก ส่วนฝ่ายหญิงก็หากล่อมฝ่ายหญิงเตรียมไว้ เตรียมจัดบ้าน เตรียมอุปกรณ์ในการทำอาหารไว้เลี้ยงแขก จัดทำขนมตามความนิยมไว้เลี้ยงผู้จะมาพร้อมในพิธีแต่งงาน ทั้งสองฝ่ายชายหญิงที่เป็นเพื่อนเจ้าบ่าวและเจ้าสาวต้องใส่เสื้อฮีเหมือนกัน

ภาพที่ 4.30 พิธีกินคองของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

ในวันกินคอง เจ้าบ่าวและเจ้าสาวจะแต่งกายตามธรรมเนียมประเพณีของโซ่ง ชายใส่เสื้อฮี ใส่หมวกโบราณ สะพานย่าม มีฝักป้า (มีด) ส่วนฝ่ายหญิงใส่เสื้อฮีใส่ผ้าซิ่น ล่อมฝ่ายชายจะมาถึงบ้านฝ่ายหญิง จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้ ขนม และสินสอด ล่อมจะเข้าไปก่อนตามธรรมเนียมแล้วกลับไป เจ้าบ่าวจึงจะเข้าไปอีกครั้งหนึ่งพร้อมขบวนขันหมาก เจ้าบ่าวต้องทำพิธีพร้อมเพื่อนเจ้าบ่าวอีก 8 คน จนเสร็จพิธีทางโซ่ง หลังจากนั้น ฝ่ายหญิงเลี้ยงอาหารผู้มาร่วมงานกินคอง ผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงนำเจ้าสาวลาพ่อแม่และญาติ หลังจากนั้น ทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวเจ้าสาวจะเป็นขบวนเดินทางจากบ้านฝ่ายหญิงไปบ้านฝ่ายชาย ฝ่ายหญิงจะขนของที่เตรียมไว้ก่อนไปบ้านเจ้าบ่าว เมื่อถึงบ้านฝ่ายชาย จะมีพิธีเรียกว่า เอาเมียมาเฮือน โดยล่อมฝ่ายชายจะทำพิธีนำเจ้าสาวเข้าห้องผี เพื่อให้เจ้าสาวกราบไหว้บรรพบุรุษของฝ่ายชาย ตั้งแต่บัดนี้เจ้าบ่าวจะรับเจ้าสาวเป็นภรรยาและอยู่ในตระกูลของสามี

ในปัจจุบันถ้าไทยโซ่งแต่งงานด้วยกัน ต้องทำตามขั้นตอนของประเพณีกินคองอย่างเคร่งครัดแต่เมื่อเสร็จพิธีแล้วก็จะแต่งงานตามสมัยนิยมได้ ถ้าหากว่าไทยโซ่งแต่งงาน

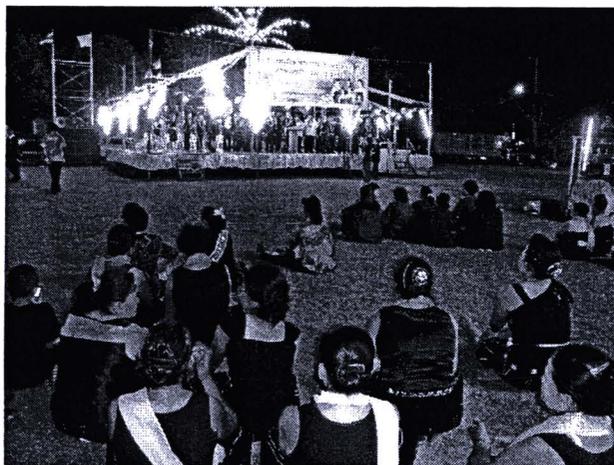
กับคนเชื้อสายอื่นจะมีพิธีกรรมเพียงเล็กน้อย สิ่งที่เห็นความแตกต่างอย่างชัดเจนคืออาหาร ถ้าไทย โข่งแต่งงานกัน อาหารเลี้ยงจะมีอาหารเฉพาะของชาวไทยโข่ง ซึ่งมีหมู เป็นส่วนประกอบเกือบ หลายอย่าง และมีขนมด้วย ส่วนงานแต่งงานกับคนเชื้อสายอื่นก็เป็นอาหารที่นิยมกินทั่ว ๆ ไป (ปานอม รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

3.3.4 ประเพณีการเสนตัว เป็นการเสนเพื่อต่อชะตาให้กับตนเอง เนื่องจาก เจ็บป่วยเพราะขวัญหลุดออกจากร่างไปอยู่ที่อื่นจึงต้องติดตามขวัญกลับมาสู่ตัว หรือเนื่องจากผีบรรพ บุรุษขาดแคลนหรือต้องการข้าวของเครื่องใช้ จึงลบนันดาลให้ลูกหลานเจ็บป่วยเพื่อเป็นการ เรียกร้องให้ลูกหลานส่งข้าวของเงินทองมาให้ เมื่อมีอาการเจ็บป่วยชาวไทยโข่งจะไปหาหมอมด หรือหมอมนต์คู่ให้ว่าเป็นอะไรด้วยนำข้าวสาร หมาก พลู เพื่อขอหมอมดหรือมนต์เสี่ยงทายคู่ หมอ จะใช้ไม้มอ 24 อัน ซึ่งเป็นไม้รูปร่างคล้ายตะเกียบแต่แบนกว่าถือว่าเป็นอุปกรณ์ในการเสี่ยงทาย ประจำของหมอมด หมอมนต์ หมอจะถามว่า เจ็บเพราะอะไร เช่น ที่ทำให้เจ็บป่วยเพราะอยากได้ ของใช้ไหม ถ้าใช่ขอให้ไม้ออกคู่ แม่หมอจะใช้มือเก็ยไม้ไปมาอยู่ที่มือ ถ้าปาดไม้ออกมาจับได้คู่ก็ แสดงว่าใช่ ถ้าคู่ก็ไม่ใช่ ก็ถามอย่างอื่นต่อไป แล้วเสี่ยงทายไปจนกว่าจะได้คำตอบ เมื่อได้คำตอบ แล้ว แม่หมอจะบอกให้ญาตินำเสื่อมาขึ้นหิ้งไว้ เป็นการบอกกล่าวล่วงหน้า ถ้าหายป่วยก็จะเสนตัว ให้ และดูวันที่ที่จะทำการเสนตัว การเสนตัวต้องใช้อุปกรณ์มากมายและพิธีเสนตัวมีหลายขั้นตอน แต่ชาวไทยโข่งยังปฏิบัติอยู่ คงเพราะนอกจากแก้ไขปัญหาที่ตัวเองเจอก็สามารถแก้ไขปัญหาที่ บรรพบุรุษพบเพื่ออยู่ดีมีสุขทั้งสองฝ่าย ซึ่งถือว่าเป็นการเสนเพื่อต่อชะตาแล้วยังเป็นการจัดส่งข้าว ของเครื่องใช้ไปให้บรรพบุรุษ โดยเชื่อว่าส่งผ่านพระไม่ได้ต้องมีการเสนส่งของไปให้ มิเช่นนั้น บรรพบุรุษจะขาดแคลนเสื้อผ้าและของใช้ แม้ไทยโข่งจะนับถือศาสนาพุทธ มีการอุทิศส่วนกุศลให้ ผู้ตายแต่ความเชื่อนี้ก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงและพิธีเสนตัวนี้ก็ยังได้ปฏิบัติอยู่ (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)

3.3.5 ประเพณีการเสนเตง คือการช่วยเหลือบรรพบุรุษที่ต้องไปรับโทษที่เมือง ฟ้า ที่มีแดนอยู่ เพราะว่าตามความเชื่อของชาวบ้าน ในช่วงเดือน 9 ถึงเดือน 10 แดนจะให้วิญญาณ ผู้ตายไปเฝ้าและเลี้ยงสุรา อาหาร วิญญาณบางคนกินเหล้าแล้วนิสสัยเสีย ทำไม่ดี แสดงกิริยาไม่ดี แดน อาจโกรธและเอาโทษโดยสั่งให้คุมขังหรือติดข้ออา ผู้ต้องโทษจะต้องส่งจิตวิญญาณมาเมืองมนุษย์ ให้ลูกหลานทำพิธีไถ่โทษให้ การใช้พลังจิตส่งข่าวมาถึงลูกหลานมีหลายวิธี บางคนอาจจะเข้าฝัน ของลูก บางคนทำให้ลูกหลานรู้สึกอยู่ในบ้านไม่สบายใจ เป็น โนนเป็นนี้ ผิดปกติ หรือบางคนให้

วิญญาณของสัตว์มาสื่อให้ลูกหลานได้ทราบ เช่น บางที่มีหิ้งห้อยมาเกาะที่กะล้อห้อง เป็นจำนวนมากหรือบางที่มีงูมาอยู่ที่กะล้อห้องแต่ไม่ทำอันตรายคนและไล่ก็ไม่ไป ถ้าสังเกตเป็นเช่นนี้ต้องไปหาแม่หมอหรือหมอมนต์ดู โข่งเรียกว่าหมอเอื้อง หมอเอื้องจะดูด้วยเวทมนต์ จนรู้ว่าบรรพบุรุษถูกจองจำอยู่เป็นเมืองฟ้า ต้องการถ่าย เมื่อรู้เหตุผลแล้ว หมอจะมาทำพิธีอ่อนวอนต่อแถน เขาของเช่น ไหว้และขอแถนยกโทษให้ ในหมู่บ้านไผ่หูช้างเคยมีหิ้งห้อยมาจับอยู่และมีงูมาขดอยู่มาหลายครั้งแล้ว เมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่บ้านของนายไพ มีหิ้งห้อยมาเกาะอยู่จึงให้หมอเอื้องดู หมอบอกว่าพ่อของนายไพมีโทษอยู่ที่เมืองฟ้าจึงต้องทำการเสนเตงให้ เหตุผลคือลุงคนนี้เมื่อค้มเหล้าแล้วก็ชอบด่า เมื่อครั้งมีชีวิตก็ด่าคนไปทั่วแม้ผู้ใหญ่บ้าน แต่ไม่มีใครถือโทษ โกรธแค้น จึงคิดว่าแกลไปกินเหล้าที่เมืองแถนแล้วด่าแถนจึงถูกลงโทษ เรื่องนี้เกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2544-2545 ประเพณีนี้ไม่เกิดขึ้นบ่อยบางที่สิบปีก็ไม่มีใครทำเพราะไม่เกิดเรื่องขึ้นก็ไม่ต้องทำ แต่ประเพณีนี้ยังไม่หายไป ถ้ามีปัญหาเขาก็พาหมอมาคูให้ได้และทำพิธีเหมือนเดิม (ฟู ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

3.3.6 ประเพณีไททรงดำ เป็นประเพณีรื่นเริงสนุกสนานในช่วงตรุษสงกรานต์ จะมีการเล่นละคอน (มะกอน) และการฟ้อนแคนอย่างสนุกสนาน ปัจจุบันประเพณีแพร่หลายเป็นที่นิยม ซึ่งบ้านไผ่หูช้างจะจัดงานประเพณีไททรงดำในวันที่ 19 เมษายนของทุกปี ในงานนี้จะมีชาวไทยโซ่งมาจากหลายที่มาร่วมงาน ทุกคนจะใส่ชุดพิธีของชาวไทยโซ่ง นุ่งผ้าซิ่นและแต่งตัวสวยงาม มีหลายกลุ่มมาจากคอนตุม จากเพชรบุรี เป็นต้น ทุกคนจะมีผ้าเปียว้อมสีแสดงถึงมาเป็นกลุ่มเดียวกัน งานนี้ทั้งคนรุ่นเก่าทั้งเด็กรุ่นใหม่ ทุกคนมางานก็มีความสุข สนุกสนาน มีร้านขายของกินและร้านเกม ชาวไทยโซ่งจะเดินร่าด้วยกัน อย่างมีความสุข งานประเพณีไททรงดำเป็นงานที่จัดทุกปีและจัดไม่ตรงกันเพื่อชาวไทยโซ่งอยู่ที่อื่นสามารถไปงานกันได้ นี่ก็เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไททรงดำและแสดงถึงความสามัคคี ความเป็นเครือญาติของชาวไทยโซ่งในบ้านไผ่หูช้างและในประเทศไทย

ภาพที่ 4.31 งานไททรงดำที่บ้านไผ่หูช้าง ปี 2553

3.3.7 ประเพณีการทำงานศพ ชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้างมีประเพณีงานศพที่เป็นลักษณะของตัวเองสูง ในอดีตงานศพเป็นงานที่ไทยโชน่งมีหลายพิธีและกฎเกณฑ์ของตนเองเช่น มีการฝังศพ หลังจากนั้นก็เผาศพในป่าช้า แต่ปัจจุบันนี้ โดยอิทธิพลของศาสนาพุทธ ชาวไทยโชน่งจะเผาศพตามวัดเหมือนหมู่บ้านต่างๆในประเทศไทย แต่จะเปลี่ยนแค่การดูร่างเท่านั้น สำหรับวิญญูณชาวไทยโชน่งจะมีประเพณีต่างๆของโชน่งเอง เช่น พิธีแคว้เฮือน บัดรงควาน พิธีเรียกผีขึ้นบ้าน บอทางไปเมืองแดง โดยพิธีแคว้เฮือนคือการบัดรงควาน ส่วนประเพณีเรียกผีขึ้นบ้านคือการเชิญวิญญูณผู้ตายขึ้นเรือน เพื่ออยู่ในกะลือห้อง ส่วนพิธีบอทางไปเมืองแดงเพื่อผู้ตายรู้ได้กลับเมืองแดงและไปเมืองฟ้าเพื่อหาญาติพี่น้อง ปู่ ย่า ตา ยายและทำมาหากินที่เมืองฟ้า พิธีนี้แตกต่างกับชาวไทดำที่เวียดนาม คือชาวไทดำที่เวียดนามจะบอทางให้วิญญูณไปเมืองล่อแล้วถึงขึ้นเมืองฟ้าได้ ซึ่งเมืองล่อปัจจุบันนี้อยู่ที่จังหวัดเอียนบ้าย ประเทศเวียดนาม เหตุผลที่แตกต่างนี้คือ ชาวไทดำที่เวียดนามถือว่าเมืองล่อเป็นถิ่นกำเนิดของตนเอง แต่สำหรับชาวไทยโชน่ง ช่วงเวลาที่อพยพมาประเทศไทย เมืองแดงเป็นเมืองใหญ่ที่สุด เป็นเมืองหลวงของแคว้นสิบสองจุไท จึงได้ถือว่าการกลับเมืองแดงเป็นการกลับบ้านเกิดเมืองนอนเพื่อจะขึ้นเมืองฟ้าได้ ชาวไทยโชน่งเชื่อว่าในเมืองฟ้าจะมีเรือนเพื่ออาศัย มีที่ไร่ทำมาหากิน เหมือนอยู่บนโลกมนุษย์และจิตวิญญูณสามารถติดต่อกับบุตรหลานได้ ดังนั้นในพิธีศพจะมีการจัดส่งเครื่องมือทำมาหากิน เช่น จอบ ขวานให้กับผู้ตาย อย่งไรก็ตาม พิธีกรรมต่างๆในงานศพของชาวไทยโชน่งยังได้ปฏิบัติอยู่อย่างเข้มงวด แสดงถึงความรัก และ

ผูกพันดีกับบรรพบุรุษ กับบ้านเกิดเมืองนอนของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง (เสม็ด ทองคอนน้อย. สัมภาษณ์. 2553)

3.3.8 ประเพณีการเลี้ยงศาลประจำหมู่บ้าน หลังจากงานสงกรานต์เสร็จแล้ว ที่บ้านไผ่หูช้างจะมีพิธีเลี้ยงศาลปีละหนึ่งครั้ง งานเลี้ยงศาลคืองานที่ชาวบ้านเอาอาหารมาเช่น ไหว้เจ้าพ่อศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน บางคนก็แต่งกายแบบโชน่ง บางคนก็แต่งกายตามสบาย จะมีกลองให้รับร่าทรง ทุกหมู่บ้านจะมีศาลประจำหมู่บ้าน และเดี๋ยวนี้มีประเพณีเพิ่มขึ้นคือถวายภัตตาหารพระด้วย ร่าทรงเดิมมีผู้ชายคนเดียวแต่ตอนนี้มีทั้งชายและหญิง เจ้าพ่อที่บ้านไผ่หูช้างเรียกว่า เจ้าพ่อเจ้าพ่อสร้อยทองและเจ้าพ่อศรีนวล แต่ตอนนี้เหลือแค่เจ้าพ่อศรีนวลเท่านั้น อีกองค์หนึ่งเป็นเจ้าพ่อที่มาจากที่อื่นเพื่อปกป้องรักษาคนในบ้านไผ่หูช้าง จะมีการประทับร่าทรง พอเสร็จแล้ว เจ้าพ่อต้องออกมาร่าและชาวบ้านก็มาร่าด้วย แล้วก็ทำนายทักว่าในปีนี้โชคชะตาในหมู่บ้านจะเป็นอย่างไร เสร็จแล้ว เจ้าพ่อจะออกจากร่าทรงและทุกคนก็แยกย้ายกลับบ้าน (สุวิน อิมเพชร. สัมภาษณ์. 2553)

ภาพที่ 4.32 การเลี้ยงศาลในบ้านไผ่หูช้าง ปี พ.ศ. 2553

ประเพณีของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง เป็นตัวชี้วัดความแตกต่างของความเป็นไทยโชน่งออกจากสภาพภายนอกที่เราได้เห็น ชาวไทยโชน่งยังคงเชื่อและปฏิบัติในประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษได้ทำกันมา แม้แต่รับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำตน ชาวไทยโชน่งยังมีการบูรณาการความเชื่อทางศาสนากับความเชื่อเรื่องผีให้ลงตัวปฏิบัติควบคู่กันไป

จากที่กล่าวมา วัฒนธรรมประเพณียังคงอยู่และสืบสานต่อไป เป็นวิถีการดำเนินชีวิตแบบ “หนึ่งชุมชนสองรูปแบบ” ซึ่งเป็นชุมชนมีการปฏิบัติตามวัฒนธรรม ประเพณี ไทย โชนงที่ยังคงได้สืบทอดกันมา และดำรงชีวิตคู่กับความเชื่อทางศาสนาพุทธ ตามกฎหมายและระเบียบตามชุมชนอื่นๆ ในประเทศไทย ส่วนประเพณีบางอย่างก็ได้เลิกไปแล้ว เช่น พิธีฆ่าเกือก คือแม่ของเด็กในชาติก่อนจะตามมาเอาลูกของเขาคืน ปัจจุบันนี้ ประเพณีนี้ไม่มีความสำคัญเพราะส่วนใหญ่คนไปคลอดลูกที่โรงพยาบาล ไม่เหมือนสมัยก่อนต้องคลอดที่บ้าน มีประเพณีบางอย่างยังทำอยู่ เช่น พิธีสังกะบาล หรือเสียดกะบาลคล้ายคนไทย ที่ว่าผีตายโหงมาทำให้ต้องสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา ยังมีอยู่แต่ไม่บ่อยนัก เพราะปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น มีความทันสมัย คน โชนงจึงไปหาหมอ หรืออิทธิพลทางศาสนา ทำให้บางคนไทยโชนงไปหาพระ ให้พระทำพิธีให้ รคน้ำมนต์ แต่ยังมีหลายคนทำแบบโชนง ไม่ไปทางโชนง ทำพิธีต่างอยู่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง (ประเวศน์ บุญรัตน์. สัมภาษณ์. 2553)

ตารางที่ 4.3 สรุป ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมทางด้านประเพณี

ด้านประเพณี	ลักษณะเด่น
ความเชื่อดั้งเดิม	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวไทยโชนงบ้านไผ่หูช้างในอดีตมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง “ผี” และ “ขวัญ” ที่สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ ผีมี 8 ประเภท ส่วนขวัญเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดและมีอยู่ในร่างกายทั้งหมด 32 ขวัญ - ชาวไทยโชนงบ้านไผ่หูช้างยังมีการปฏิบัติพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีและขวัญนี้
ศาสนา	<ul style="list-style-type: none"> - ก่อนที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ชาวไทยโชนงไม่มีศาสนา มีแต่การนับถือถนและ การไหว้บรรพบุรุษ - ชาวไทยโชนงบ้านไผ่หูช้างเคยมีการนับถือศาสนาคริสต์แต่ปัจจุบันมีแต่การนับถือศาสนาพุทธซึ่งเหมาะสมกับความเชื่อของชาวไทยโชนง - ชาวไทยโชนงหันมานับถือศาสนาพุทธและเคยนับถือศาสนาคริสต์ แต่ความเชื่อดั้งเดิมและความกตัญญูยังคงเป็นสิ่งขาดไม่ได้ในชีวิตของชาวไทยโชนง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ด้านประเพณี	ลักษณะเด่น
ประเพณีที่ยังดำรงอยู่ในชีวิตของชาวไทยโซ่ง	- ชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างมีการปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมของไทยโซ่งอยู่หลายประเพณี ประเพณีที่สำคัญที่ยังปฏิบัติอยู่ของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง มี 8 ประเพณี คือ ประเพณีการป่าดง ประเพณีการเสนเรือน ประเพณีการแต่งงาน (กินดอง) ประเพณีการเสนตัว ประเพณีการเสนเตง ประเพณีไททรงดำ ประเพณีการทำงานศพ และประเพณีการเลี้ยงศาลประจำหมู่บ้าน

4. วัฒนธรรมด้านภาษา

ไทยโซ่งมีภาษาพูดเป็นของตนเอง โดยเฉพาะสำเนียงจะผิดเพี้ยนจากลาวเวียงจันทน์และลาวทางภาคอีสานไม่มากนัก มีตัวอักษรเป็นของตนเอง รูปอักษรคล้ายอักษรลาว ลักษณะไวยากรณ์แบบเดียวกับภาษาไทย การเขียนนิยมเขียนในสมุดพับเป็นชั้นๆ เช่นเดียวกับสมุดข่อยภาษาลาวโซ่งหรือไทยโซ่งก็คือภาษาไทยคำนั้นเอง จัดอยู่ในตระกูลภาษาไท (Tai family) สาขาตะวันตกเฉียงใต้ (Southwestern Branch) ภาษาไทยโซ่งมีความแตกต่างไปจากภาษาไทยภาคกลาง (Standard Thai) (เรณู เหมือนจันทร์เชษ, 2524: 23-24) ในวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งจะมีการใช้ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน โดยรายละเอียดดังนี้

4.1 ภาษาพูด ของชาวไทยโซ่งมีภาษาไทยโซ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว ระบบเสียงมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 19 หน่วยเสียง พยัญชนะต้นควบกล้ำ มี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประกอบด้วย สระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง และสระประสมมี 4 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ในโครงสร้างทางไวยากรณ์จะมีลักษณะเดียวกับภาษาไทย

ในชีวิตประจำวัน มีการใช้ภาษาพูดแบบไทยโซ่งในหมู่บ้านไผ่หูช้าง โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะใช้ภาษาถิ่นของตนเองในการติดต่อสื่อสารกัน แต่คนรุ่นใหม่นิยมใช้ภาษาไทยมากกว่า คนรุ่นกลางจะใช้ทั้งสองภาษา ในบางครอบครัว พ่อแม่เป็นไทยโซ่งแต่จะใช้ภาษาไทยกับลูกเพื่อสอนลูกภาษาไทยด้วย ในร้านค้าจะใช้ทั้งสองภาษาในการค้าขาย เด็กไทยโซ่งต้องเข้าโรงเรียน ใช้ภาษาไทยอย่างคล่องแคล่ว ส่วนเด็กวัยรุ่นน้อยคนที่พูดไทยโซ่งได้แต่ยังสามารถฟังภาษาไทยโซ่งได้

บ้านไผ่หูช้างมีหลายครอบครัวที่พ่อแม่เป็นโซ่งให้ลูกพูดโซ่ง แต่ขณะเดียวกันก็มีครอบครัวที่เป็นโซ่งแต่พูดไทยกับลูกเพราะเกรงว่าลูกจะพูดภาษาไทยไม่เก่ง เด็กในหมู่บ้านไผ่หูช้าง

ฟังภาษาไทยได้แต่บางทีจะไม่รู้เรื่องทั้งหมด ไม่เหมือนกับเด็กยุคก่อน เมื่อยี่สิบปีที่แล้ว เด็กไทยที่เรียนกับเด็กโฉบก็จะเข้าใจภาษาไทยโฉบด้วย เพราะเด็กใช้ภาษาโฉบคุยกัน เด็กโฉบก็จะรู้ไปด้วย ตอนนี้เด็กโฉบมาเรียนจะพูดภาษาไทยอย่างเดียวตั้งแต่ชั้นอนุบาลเป็นต้นไป เด็กชั้น ม.3 ได้เรียนภาษาไทยคำแต่ไม่บังคับ ครูจะถามถึงความสมัครใจก่อน เนื่องจากว่าเด็ก ม.3 เป็นเด็กโฉบจะเรียนได้ไวและส่วนใหญ่มีเชื้อสายโฉบ ยังฟังออกและพูดได้บางส่วนก็จะเรียนภาษาไทยโฉบได้อย่างเร็วกว่าคนอื่น ๆ (สุรีย์ ทองคงกาญจน์. สัมภาษณ์. 2553)

ภาษาโฉบมีลักษณะเป็นคำโดดพยางค์เดียวเหมือนภาษาไทย เช่น คำว่าอ้าย เอ็ม ช่วง เลื่อ สาด เป็นต้น ถ้าต้องการให้มีคำหลายพยางค์ก็เอาคำโดดมาประสมกัน เช่น เอียนฮ้าย แปลว่าเรือไม่ดี และไม่มีคำควบกล้ำ เช่น ปลา โฉบ โฉบ ออกเสียง ปา กลางคิน ออกเสียง กางคิน ภาษาโฉบจะต่างกับภาษาไทย คำบางคำหรือหลายคำไม่อาจเขียนวรรณยุกต์ในภาษาไทยกำกับการออกเสียงในภาษาโฉบได้ เช่น เหลื่อเจือ = เหลื่อเชื้อ รัก = หัก ดังประโยคที่ว่า เจ้ามักนา ปามักน้ำ ซึ่งในภาษาพูดของไทยคือ ข้าวรักนา ปลารักน้ำ (นิพนธ์ เสนาพิทักษ์. 2526 : 25-27)

ภาษาโฉบมีความสัมพันธ์กับภาษาพูดของกลุ่มไทดำที่ประเทศเวียดนาม เนื่องจากว่า สมาคมไทดำเคยเดินทางไปที่เมืองเดียนเบียนฟูในปีพ.ศ. 2544 และสนทนากับชาวไทดำที่เวียดนามเข้าใจกันเป็นอย่างดี

4.2 ภาษาเขียน ตัวหนังสือของไทยโฉบที่บ้านไผ่หูช้างได้สืบทอดมาจากตัวหนังสือของบรรพบุรุษไทดำที่เมืองแกลง ตัวหนังสือของไทยโฉบส่วนมากตรงกับไทยแต่บางตัวจะออกเสียงต่างกัน เป็นตัวหนังสือไทดำสายดั่งเกี้ยว พยัญชนะ มี 34 ตัว พยัญชนะพิเศษมี 8 ตัว และสระ รวมทั้งเครื่องหมายต่าง ๆ 18 รูป ในบ้านไผ่หูช้าง มีภาษาไทยโฉบปรากฏเป็นภาษาที่บันทึกลงในสมุดข่อย มีผู้อ่านออกเขียนได้อยู่ไม่มากนัก การสอนภาษาเขียนในสมัยก่อนจะใช้วิธีสอนด้วยการบอก ปัจจุบันนี้ มีการอนุรักษ์ภาษา มีการสอน การเรียนภาษาไทยอยู่หลายแห่ง มีการรวบรวม และเผยแพร่ภาษาไทยโฉบ โดยสมาคมไทดำ (ประเทศไทย) ชาวไทยโฉบจะไม่บันทึกเรื่องที่เป็นประวัติบุคคลสำคัญของเขาหรือว่าประวัติที่เกี่ยวกับชีวิตของชาวไทยโฉบ สิ่งที่ได้บันทึกไว้ที่มีในสมุดข่อยนั้นเป็นแค่พิธีกรรมอย่างเดียว เช่น งานแต่งงาน การบอกทางให้วิญญาณ เป็นต้น (สมชาย รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

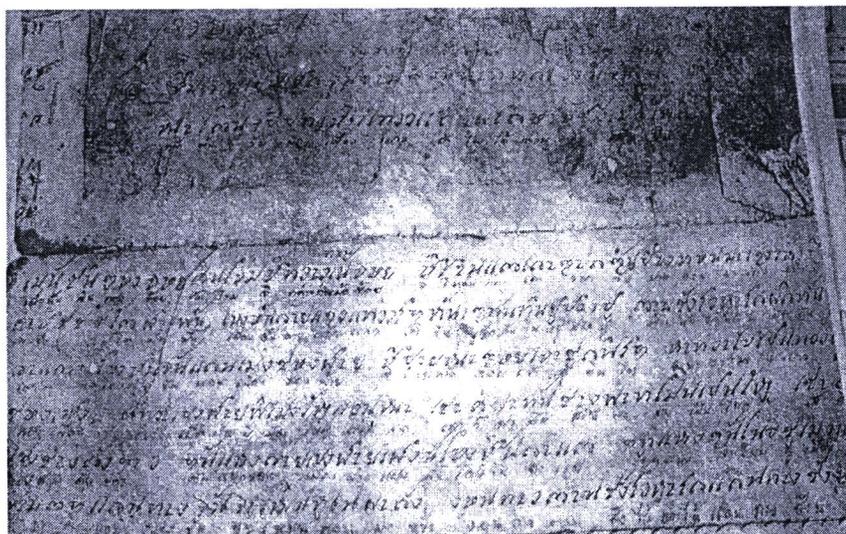
ลักษณะรูปแบบตัวอักษรไทยโฉบ ได้แบ่งเป็นสามแบบคือ รูปแบบตัวอักษรโฉบโบราณ เป็นเวลายาวประมาณ 100-200 ปี รูปแบบการเขียนตัวอักษรโฉบแบบเก่า อายุตัวอักษรเกือบ 100 ปีและรูปแบบตัวอักษรไทยโฉบปัจจุบัน

ภาษาของคนรุ่นใหม่เขียนคล้ายๆคนไทย ภาษารุ่นเก่าเขียนไม่เหมือนคนไทย ตัวหนังสืออักษร ดูออกง่าย ส่วนที่เหลือเขียนด้วยปากกาหมึกแห้ง แต่เดิมเขาเขียนด้วยปากกาจุ่ม

หมึกในสมุดข่อยสีขาวและเขียนด้วยดินสอทองในสมุดข่อยสีดำ คนละอย่างกัน ในเล่มนี้มีคำกล่าวในพิธีสิบอย่าง ถึงแม้ว่าคล้าย ๆ ภาษาไทยมากขึ้นแต่สะกดไม่เหมือน ตัวอักษรเป็น โซ่งอยู่แต่เป็น โซ่งแบบสมัยใหม่ เขาเขียนได้ละเอียดดีโดยลอกต่อๆกันมา ตัวอักษรมาจากเพชรบุรี ใช้สมุดข่อยในการเขียน สมุดข่อยทำมาจากต้นข่อย นำมาตำ มาทาบ แล้วมาทำเป็นกระดาษ (สุรีย์ ทองคงคาญ. สัมภาษณ์. 2553)

ภาษาไทยโซ่งนี้เหมือนภาษาไทยคำที่สิบสองจุไทแต่เป็นสายอ่าวตั้งเกี่ย เป็นภาษาของชาวไทยคำที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย แต่ก่อนใครที่เขียนหนังสือไว้หรือมีไว้ก็เรียนรู้สืบทอดกันมา ยุคนั้น ผู้ชายจะเรียนรู้หนังสือไทยโซ่งกันเอง หลายคนสามารถอ่านเขียนภาษาโซ่งได้ ปัจจุบันยังเหลืออยู่แต่คนที่อ่านและเขียนได้มีจำนวนน้อย อายุระหว่าง 70-80 ปี นอกนั้นไม่มีใครอ่านได้ จะมีแต่คนที่เรียนเองรุ่นใหม่พออ่านได้เท่านั้น ปัจจุบันนี้ ภาษาโซ่งยังไม่มีที่เรียนและไม่มีคนสนใจเรียน แต่ชาวไทยโซ่งที่ไผ่หู่ช้างยังอยากฟื้นฟูภาษาไทยโซ่งนี้ เพราะว่าเป็นภาษาแห่งเดียวในโลกโดยจะสอนให้คนที่อยากเรียน ต้องการให้สืบทอดกันโดยให้ญาติเป็นผู้สอนเพื่ออ่านได้ เขียนได้ ภาษาเขียนไทยโซ่งยังไม่ปรากฏในชีวิตประจำวัน มีแต่การสอนภาษาไทยคำเพราะว่าสามารถใช้ภาษาไทยคำติดต่อ สัมพันธ์กับคนไทยคำที่อพยพไปที่ต่างๆ ในโลกนี้ได้ (ประเวศน์ บุญรัตน์. สัมภาษณ์. 2553)

อาจารย์ ปิยวรรณ ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับภาษาไทยโซ่งโดยเปรียบเทียบระหว่างภาษาไทยโซ่งกับไทยและมีคำแปลจากภาษาไทยโซ่ง ตัวอย่างเช่น

ภาพที่ 4.33 ภาษาไทยโซ่งมีอายุมากกว่าหนึ่งร้อยปีเขียนในสมุดข่อยที่บ้านไผ่หู่ช้าง

คำอ่านเป็นภาษาไทยโห่ง

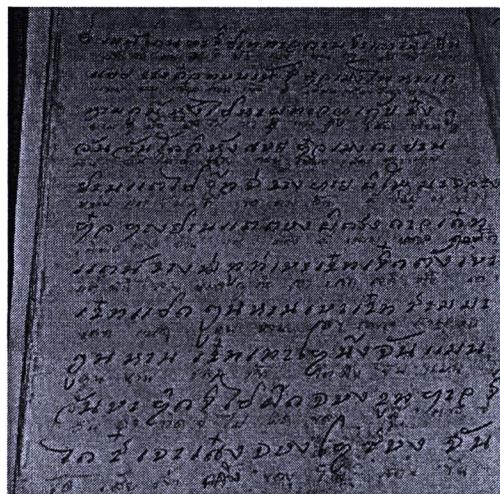
จิ ป้าเมีย เมื่อน เจ็ด ขึ้น สาม คำ วัน พระหัด ลง มือ เขียน หน้า ดั้น ขับ บัก เมือง แกว ถ้า ใผได้ อ่าน
จ้ง เอ็ดให้ดี

เมื่อ นั้น สิ้น คอง ข้อย กั้น โขม จิ กล่าว ก่อน เนื้อ ข้อย จิ หล่น แต่ เถา จาด จัน ปาง ก่อน มา เถิง เหิง
ปี เลา จือ สับ โต ผา ฟั้น เมือง อื่น หลาย แกว แกว ไต หั้น เจือ กั้น กิน บู ปางบู ด้าน ช้ง ไร่ หย่า ได้
ผิด กั้น เอา แต่ ตอ โอง จัน แคน เมือง สอง ฝ่าย จิ บ่าย หน้า เข้า ตู ดิน ไต หะ วา ใจ ไป แกว สอง
เพื่อง เฮียะว่า เบื้อง ฝ่าย ป้า เมือง ใหญ่ แวน หนา เสา ก็ ป้า กั้น สร้าง พะมน เป็นใหญ่ เสา ก็ แสง
สร้าง คัง ต้าว หั้น แห่ง หลาย เมือง ฝ่าย แฝง นั้น โอง จัน ตา แต่ ตุก แห่ง จัน โนม ตู เมือง เอา ตะ
แคน กาง ขึ้น จะหม่น ญาน ผาหรั่ง งอน ก้าว ตาน ช้ง ไร่ หย่า ได้ แคน กาง ช้ง นา ฝ่าย เมือง เว
เมือง หลวง พู่ จัว ปัว กาว ตาน เติง หมู่ จู โก้น

คำแปลเป็นภาษาไทย

จะ แต่งงาน เดือน เจ็ด ขึ้น 3 คำ วัน พฤษ์ ลงมือเขียน หน้าแรก เพลงขับ ไปเวียดนาม ถ้าใครได้อ่าน
จงทำให้ดี

เมื่อนั้น ข้าฯ จะกล่าวกลอน จะกล่าวตั้งแต่ ปางก่อนซึ่งผ่านมานานหลายปี เล่าเรื่องเป็นเพลงขับ ไป
ถึงเมืองเวียดนามและไทย ซึ่งมีความสัมพันธ์กันดี ไม่คิดใจกัน เอาแต่เพียงตนเองจันของเวียดนาม
เข้ามายังแผ่นดินไทย แต่ใจนั้นยังอยู่ที่เวียดนาม เป็นดังคนสองฝ่าย ฝ่ายไทยถือเป็นเมืองพี่ใหญ่ บาง
ฝ่ายเมืองเดิมขององจัน ก็ตั้งพระ โมนเป็นใหญ่ให้เป็นเจ้า หลายเมืองเกิดปัญหาว่านวย องจันจึงเข้าสู่
เมืองไทย หลายฝ่ายทั้งเขมร ญวน ฝรั่งเศส อยากรได้แดนกลาง ฝ่ายเมืองเว้ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของทุกคน

ภาพที่ 4.34 ภาษาไทยโห่งมีอายุน้อยกว่าหนึ่งร้อยปีของชาวไทยโห่งเขียนในสมุดลายเส้น

คำอ่านเป็นภาษาไทยโഴ่ง

เมื่อ นั้น ตน ฮา จิ ปะ ก้าว ตาน จา เว้า ให้ เป็น แบบ หลวง เดี่ยว ก่อน เนื้อ จิ เดี่ยว เมือง ไกล หา แด ยาม คู มื่อ ยัง ไป หา ผู้ ก้าว ฮู้ เคี้ย เจียง คูวัน วัน ไค ดี ยัง กอย เดี่ยว เมือง หลา ปาน หย่าน แต่ ไป ถี ของ ลาง ฮ้าย ผี ใหญ่ มา ขวาง เดี่ยว ตาง ย่าน แต่ ต้อง ผี หลวง ดาว เล็ก แต่ นั้น ลาง หมอ กู ก่อ เอา เลก เจ็ด ตั้ง เอา เลก แปด กุณหาน เอา เลก สาม มา กุณ หาน เลก เก้า โด หนึ่ง ชัน แมน วัน อาทิด จิ ไป ผิด ของ ลู้ ต้าว จิ ได้ เสีย เข้า เก็ง ของ ไต สอง ชัน

คำแปลเป็นภาษาไทย

เมื่อนั้น ข้า ๆ จะกล่าว ความเล่าให้เป็นแบบอย่าง จะไปเมืองไกลควรคววันที่จะไป ไปหาผู้รู้ ให้ดูให้ วันใดจึงจะดี วันใดควรไปเมืองอื่น เพราะกลัวแต่จะไปถูกของร้าย ผีใหญ่มาทำให้กลางทาง กลัวแต่ ถูกผีหลวง ดาวฤกษ์ แต่นั้นตำรา ของข้า ๆ จะเอาเลขเจ็ดตั้งเอาเลขแปด คุณหาร เอาเลขสามมาคูณ หารเลขเก้าตัวหนึ่ง จึงจะแม่นยำ วันอาทิตย์จะไปผัดต่อผู้อื่น จะไปเสียข้าวของเป็นมัน

ปัจจุบันนี้ มีการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาเขียนของไทยคำให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนวัดไผ่ชูช้าง ปัจจุบันนี้นักศึกษากำลังเรียนภาษาไทยคำมีทั้งหมด 33 คน ภาษาไทยคำ สามารถใช้สื่อสารทางอินเตอร์เน็ตกับไทยคำในประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส และ ฟิลิปปินส์ ได้ เพราะมีการเขียนพร้อมภาษาไทยคำไว้แล้ว นอกจากนั้นกำลังฟื้นฟูภาษาไทยโซ่งซึ่งเป็นภาษาที่มีอยู่ในหมู่ไทยโซ่งประเทศไทยเท่านั้นเรียกภาษานี้ว่าภาษาไทยคำสายอ่าวตั้งเกี่ย (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)

อย่างไรก็ตาม ภาษาเป็นมรดกโลกของชนกลุ่มน้อยทุกกลุ่ม ดังนั้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทางภาษาเป็นสิ่งที่จำเป็นมาก การที่เข้าสู่ในวัฒนธรรมของชนกลุ่มไหนถ้าผ่านทางภาษาก็จะเป็นทางเร็วและดีที่สุด ดังนั้น ชาวไทยโซ่งบ้านไผ่ชูช้างควรมีการสอนให้เด็กวัยรุ่น รู้จักคุณค่าของ วัฒนธรรมด้านภาษาของตนเองและให้ผู้เฒ่า ผู้แก่ช่วยอนุรักษ์และสอนต่อเพื่อให้มีความภาคภูมิใจในชนกลุ่มนี้

ตารางที่ 4.4 สรุป ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมทางด้านภาษา

ด้านภาษา	ลักษณะเด่น
ภาษาพูด	<ul style="list-style-type: none"> - ชาวไทยโซ่งมีภาษาไทยโซ่งที่มีลักษณะเฉพาะตัว ระบบเสียงมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว 19 หน่วยเสียง พยัญชนะต้นควบกล้ำ มี 3 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระประกอบด้วย สระเดี่ยวมี 18 หน่วยเสียง และสระประสมมี 4 หน่วยเสียง หน่วยเสียงวรรณยุกต์มี 6 หน่วยเสียง ในโครงสร้างทางไวยากรณ์จะมีลักษณะเดียวกับภาษาไทย - ในชีวิตประจำวัน มีการใช้ภาษาพูดแบบไทยโซ่งในหมู่บ้านใฝ่หูช้าง โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะใช้ภาษาถิ่นของตนเองในการติดต่อสื่อสารกัน แต่คนรุ่นใหม่นิยมใช้ภาษาไทยมากกว่า คนรุ่นกลางจะใช้ทั้งสองภาษา - ภาษาโซ่งมีลักษณะเป็นคำโดดพยางค์เดี่ยวเหมือนภาษาไทย และภาษาโซ่งมีความสัมพันธ์กับภาษาพูดของกลุ่มไทดำที่ประเทศเวียดนาม
ภาษาเขียน	<ul style="list-style-type: none"> - ภาษาไทยโซ่งนี้เหมือนภาษาไทยดำที่สิบสองจุไทแต่เป็นสายอ่าวตั้งเกี่ยวเป็นภาษาของชาวไทดำที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทย - ตัวหนังสือของไทยโซ่งมีพยัญชนะ มี 34 ตัว พยัญชนะพิเศษมี 8 ตัว และสระ รวมทั้งเครื่องหมายต่างๆ 18 รูป - ในบ้านใฝ่หูช้าง มีภาษาไทยโซ่งปรากฏเป็นภาษาที่บันทึกลงในสมุดข่อย - มีการอนุรักษ์ภาษา มีการสอน การเรียนภาษาไทยดำอยู่หลายแห่ง มีการรวบรวม และเผยแพร่ภาษาไทยโซ่ง โดยสมาคมไทดำ(ประเทศไทย) - ปัจจุบันแม้ว่าภาษาเขียนไทยโซ่งยังไม่ปรากฏในชีวิตประจำวัน แต่ชาวไทยโซ่งบ้านใฝ่หูช้างอยากจะฟื้นฟูภาษาเขียนไทยโซ่งนี้ให้ได้

5. วัฒนธรรมด้านอาหาร

ในอดีต ชาวไทยโชนีมีการหาอาหารตามแหล่งธรรมชาติ โดยมีข้าวที่ปลูกเอง มีการหาปลาโดยการดักไซ ทอดแหตามคูคลอง มีการหาพืชผักตามท้องไร่ ท้องนา ไร่บ้าน เช่น ผักบุ้ง กระถิน ตำลึง ระยะเวลาหลังมีการปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเกือบทุกบ้าน ชาวไทยโชนี มีการถนอมอาหารโดยนำปลาไปตากแห้ง ทำปลาร้าไว้รับประทานใช้ในการปรุงแกงชนิดต่างๆซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์ของอาหารชาวไทยโชนีบ้านไผ่หู่ช้าง ชาวไทยโชนีดั้งเดิมไม่ชอบใส่กะทิแต่นิยมใช้เครื่องเทศมาปรุงอาหารเพื่อดับกลิ่นคาวและเพิ่มความหอม อาหารขึ้นชื่อคือ แจ่วปลา แกงหน่อส้ม ปลาร้าสับ แกงส้มกบใส่ใบมะขามอ่อน แกงนางหวาน แกงหยวกกล้วย ฯลฯ ชาวไทยโชนีบ้านไผ่หู่ช้างในอดีตบริโภคข้าวเหนียวเป็นหลักทั้งในชีวิตประจำวันและในพิธีกรรม ในงานพิธีจะมีไก่ต้ม หรือหมูที่ขาดไม่ได้

ปัจจุบันนี้ อาหารดั้งเดิมของชาวไทยโชนีในบ้านไผ่หู่ช้างยังคงอยู่เป็นจำนวนมากแต่มีการเปลี่ยนแปลงไปบางอย่างในการดำรงชีวิต ในชีวิตประจำวันนิยมรับประทานข้าวเจ้า ในงานพิธีกรรมจะใช้ข้าวเหนียว ในปัจจุบันอาหารใส่ปลาร้าน้อยลง มีการซื้ออาหารสำเร็จรูปจำหน่ายและได้รับความนิยม เพราะสะดวกซื้อประหยัดทรัพย์ ผู้คนเริ่มนอนตื่นสาย วัวควายและหมู สัตว์เลี้ยงที่คงอยู่กันมากก็เหลือน้อยลง อาหารการกินประเพณีวัฒนธรรมกลับยังคงอยู่ อาหารดั้งเดิมยังคงนิยมทำรับประทาน แม้ว่าจะทำเองหรือมีผู้จำหน่ายก็ตาม ก็ยังคงเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโชนีอยู่

อาหารคาวเกือบทุกประเภทที่ชาวไทยโชนีปรุงขึ้นรับประทานนั้นใส่ปลาร้าเป็นส่วนประกอบแทนน้ำปลาและผงชูรส เพราะเนื้อปลาทำให้น้ำแกงมีรสหวานและรสเค็ม กลมกล่อมดี ถ้าต้องการรสเปรี้ยวก็ใช้มะนาวหรือมะขามเปียกคั้นน้ำผสมลงไป ส่วนเครื่องแกงใช้พริก หัวหอม กระเทียม นำมาโขลกหรือคั่วให้สุกแล้วโขลกรวมกันให้ละเอียด อาหารบางอย่างใช้พืชผักที่เป็นสมุนไพร ในการประกอบอาหาร เช่น ตะไคร้ ผีวมะกรูด กระเพรา โหระพา หัวหอม จิง ข่า และใช้เครื่องเทศ เช่น มะแข่น หรือพริกพาน ซึ่งเป็นพืชพวกไม้ล้มลุกคล้ายพริกไทย แต่ใช้เฉพาะเปลือกเท่านั้น เพื่อดับกลิ่นคาวและช่วยทำให้อาหารมีกลิ่นหอม อาหารคาวทำกันมีหลายอย่าง เช่นแจ่วปลาร้า แกงโฮเฮ ผัดเผ็ดใส่หมู แกงหน่อเปราะ เป็นต้น (บุญมี ปาวิชาดิชนกุล. 2546 : 171)

ข้าวเหนียวนั้นหนึ่งใส่ภาชนะที่เรียกว่า “กะแอบ” ทำด้วยไม้ซุงเป็นภาชนะมีฝา มีหูหิ้วสานด้วยไม้ไผ่แต่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ส่วนกับข้าวที่เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนได้แก่ “แจ่ว” คือ น้ำพริกปลาร้า “แกงหน่อไม้เปียก” เป็นแกงส้มหน่อไม้คองกับไก่หรือปลา “แกงผำ” ผำมีลักษณะคล้ายแหวนเป็นพืชที่เกิดในน้ำสะอาด มีสีเขียวนำมาทำแกงคั่วไม่ต้องใส่กะทิ “จ๊ับ” คือ ยำผักชนิดต่าง ๆ เช่น ผักเปราะผักบุ้ง “เลือดดำ” คือ หมูที่ห่อด้วยเลือดหมูสดเป็นก้อน ๆ ปรุงด้วยเครื่อง

“แกงคั่ว” เป็นแกงเผ็ดใส่ลูกอ๊อดตัวเล็ก ๆ “แกงหยวก” เป็นแกงเผ็ดใส่หยวกกล้วย “ลูกเขียดเคล้าเกลือตากแห้ง” ทอดในน้ำมันให้กรอบ

อาหารในการเสนาเรือนจะทำแบบเก่า ๆ เช่น แจ่ว แกงหน่อส้ม แกงนางหวาน ทำมาจากก้านเผือก หรือแกงบ้อน การหยวกกล้วย ลาบเลือด ถ้าเป็นงานประเพณีไทยโซ่งก็จะมีอาหารกับข้าวคล้ายกับงานเสนาเรือนแต่บางอันก็เปลี่ยนไปแล้วแต่วัฒนธรรม เช่น ไทยโซ่งต่างกับคนไทยก็จะทำกับข้าวอย่างไทย เพราะแขกที่มากินไม่ได้ แต่ถ้างัดกับไทยโซ่งด้วยกัน ก็จะมีแกงลาวด้วย นอกจากอาหารพวกนี้แล้ว อาหารงานมงคลที่นิยมคือขนมจีน มีทุกงาน ตลาดนัดต้องมีขนมจีนขายขาดไม่ได้แต่น้ำยาต้องใส่ปลาร้า (งาม ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

อาหารหวานและขนมของชาวไทยโซ่งมีความเป็นมาจากอาชีพทำนาปลูกข้าวของชาวไทยโซ่ง โดยนำข้าวเหนียวหรือข้าวเจ้ามาดัดแปลงและใส่เครื่องปรุงเป็นน้ำตาลและมะพร้าว เช่น ข้าวเม่าคลูก ขนมบัวลอย ขนมมนมสาว เป็นต้น อาหารหวานที่นิยมของไทยโซ่งมี : ข้าวต้มมัด ขนมมนมสาว ขนมราดกระทะ ขนมหนังกวาย ขนมข้าวเหนียวเปียก ขนมข้าวพอง ขนมกระยาสารท ขนมกวน ขนมก้อน ขนมบัวลอย ข้าวเม่า เป็นต้น

ปัจจุบันอาหารการกินแบบไทยโซ่ง ถ้าบ้านไหนไม่สะดวกทำก็สามารถไปซื้อที่ตลาดตอนเช้า เช่น แจ่วปลา แกงโบราณ แกงเปราะ แกงผำ หน่อไม้ ตลาดนัดจะมีวันจันทร์ตอนเช้า วันพฤหัสบดีตอนบ่าย แต่อย่างไรก็ตาม อาหารก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หู่ช้างถึงปัจจุบันนี้(สงค์ ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

ภาพที่ 4.35 แจ่วปลาร้าที่บ้านไผ่หู่ช้าง ปี 2553

ภาพที่ 4.36 หน่อไม้ไผ่ใช้ทำแกงเปรอะที่บ้านไผ่หูช้างปี 2553

ตารางที่ 4.6 สรุป ลักษณะเด่นของวิถีชีวิตวัฒนธรรมทางด้านอาหาร

ด้านอาหาร	ลักษณะเด่น
	<ul style="list-style-type: none"> - ระยะเวลาที่มีการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นตามธรรมชาติ ระยะเวลาหลังมีการปลูกผักสวนครัวไว้รับประทานเกือบทุกบ้าน ชาวไทยโซ่ง มีการถนอมอาหาร มีลักษณะการกินและอาหารอย่างเป็นเอกลักษณ์ - ปัจจุบันนี้ อาหารดั้งเดิมของชาวไทยโซ่งในบ้านไผ่หูช้างยังคงอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอาหารใช้ในงานประเพณี พิธีกรรมของชาวไทยโซ่ง แต่มีการเปลี่ยนแปลงไปบางอย่าง - อาหารคาว ที่นิยม ในการดำรงชีวิต ของไทยโซ่งมี : แก้วปลาร้า แกงหน่อส้ม แกงหยวกกล้วย ลาบเลือด แกงนางหวาน ปลาร้าดิบ ขนมนจีนเป็นต้น ส่วนอาหารหวานมี : ข้าวต้มมัด ขนมนมสาวขนมราดกระทะ ขนมห้างควาย ขนมห้าวเหนียวเปียก ขนมห้าวพอง เป็นต้น

วิถีชีวิตทางด้านสังคม

ภาพรวมทางด้านสังคมของตำบลไผ่หูช้าง

การศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2 แห่ง

โรงเรียนประถมศึกษา

1 แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 2 แห่ง

สถาบันและองค์กรทางศาสนา

วัด / สำนักสงฆ์ 1 แห่ง

การสาธารณสุข

สถานีอนามัยประจำตำบล / หมู่บ้าน 1 แห่ง

อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ร้อยละ 100

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ที่พัkdตำรวจชุมชนประจำตำบล 1 แห่ง

ศูนย์อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน 1 แห่ง

การคมนาคม

เส้นทางคมนาคมหลัก มี 4 สาย ได้แก่

ถนนสายบ้านไผ่แสนคน เชื่อมหินมูล

ถนนสายไผ่หูช้าง ถึง ไผ่หอมเลียบบคลองบางเลน

ถนนสายไผ่หูช้าง ถึง ไผ่คอกวัวเลียบบคลองบางเลน

ถนนสายไผ่หูช้าง ถึง บางเลน

ถนนสายรอง มี 21 สาย ซึ่งสภาพถนนส่วนใหญ่เป็นถนนดินกับถนนลูกรัง

การโทรคมนาคม

โทรศัพท์สาธารณะ 14 แห่ง

การไฟฟ้า

ประชากรมีไฟฟ้าใช้ทุกหมู่บ้านแต่ยังไม่ครบทุกครัวเรือน จำนวนประชากรที่ใช้ไฟฟ้า

ประมาณร้อยละ 95

(ที่มา : โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง ปี 2552)

วิถีชีวิตทางด้านสังคมเป็นการดำรงชีวิตที่มีแบบดำรงชีวิตเฉพาะของชาวไทยโซ่ง ผู้วิจัยได้แบ่งวิถีชีวิตทางด้านสังคมเป็น 3 ประเด็น คือ แบบดำรงชีวิตทางสังคม ระบบความสัมพันธ์ครอบครัวและเครือญาติและ กิจกรรมทางสังคมที่ดำรงอยู่โดยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบดำรงชีวิตทางสังคมของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง

ชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้างมีวิถีชีวิตทางสังคมเป็นลักษณะเฉพาะตัวซึ่งได้สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษที่สืบสองจุไท สังคมไทยโชน่งเป็นสังคมแบบเครือญาติ (kinship system) คือทุกคนชาวไทยโชน่งเป็นญาติพี่น้องกันและมีความสนิทเหมือนคนอยู่ในบ้านเดียวกัน วิธีการที่คนในครอบครัวนับญาติกันทางสายโลหิต (Consanguinity) และทางการแต่งงาน (Affinity) มีการกำหนดลำดับความสำคัญของสมาชิกไว้แน่นอนโดยยึดหลักการจัดลำดับในด้านอาวุโสก่อนหลัง (Descent kinship) คือภายในครอบครัวคนเฒ่าคนแก่จะเป็นที่เคารพนับถือและผู้ชายที่อาวุโสที่สุดจะเป็นหัวหน้าครอบครัว การจัดลำดับเครือญาติของไทยโชน่งเป็นการลำดับเครือญาติแบบฝ่ายเดียว (Unilateral Kinship) โดยถือญาติทางฝ่ายพ่อเป็นสำคัญ เรียกว่าการสืบเชื้อสายหรือสืบผีฝ่ายพ่อ (Patrilineal Kinship) (เรณู เหมือนจันทร์เชย. 2542 : 25-26)

สังคมของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้างในอดีตเป็นสังคมแบบพึ่งพาอาศัยกัน เพราะไว้ในอดีตอาชีพหลักคือทำนา ดังนั้นต้องร่วมมือกันทำงาน เช่น ลงแขกหว่านข้าว เก็บเกี่ยวหรือเอาข้าวขึ้นยุ้ง ในหมู่บ้านจะมีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน และมีความผูกพันกันเป็นอย่างดี ในหมู่บ้านจะไม่ค่อยมีการทะเลาะกัน มีความเห็นอกเห็นใจกัน เป็นสังคมที่มีความสงบสุข มีสามัคคี มีความรักและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน คนในหมู่บ้านหากมีเรื่องขัดเคืองกัน งานประเพณีและความเป็นญาติเป็นสิ่งที่ช่วยประสานให้กลับมามีดีกัน และหากใครผิดพลาดก็สามารถอยู่ในสังคมนี้ได้ เช่น หากลูกสาวใครตั้งครรภ์หากคนรับผิดชอบไม่ได้ข่าวนี้ก็จะรู้ถึงกันอย่างรวดเร็ว แต่ไม่เกิน 3 - 4 วัน จะไม่มีใครสนใจเรื่องนี้อีก เด็กที่คลอดมาจะอยู่ในสังคมนี้ได้ ไม่ถูกล้อเลียนหรือรู้สึกลัวว่าตัวเองต่ำต้อยหรือในกรณีที่บางคนทำผิดพลาด ต้องโทษจำคุก เมื่อเขาออกจากที่คุมขังมา เขาก็สามารถอยู่ในสังคมหมู่บ้านไผ่หูช้างได้โดยที่ไม่มีใครดูถูกเหยียดหยามว่าเป็นคนเลว เพราะสังคมแห่งนี้เป็นสังคมแห่งเครือญาติ เป็นสังคมที่ให้อภัยซึ่งกันและกัน (สมชาย รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

สังคมของไทยโชน่ง จะแบ่งลำดับชนชั้นทางเป็น 2 ชั้น คือ

1. ชั้นผู้ตัว (ผู้ท้าว) ซึ่งถือว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากเจ้าผู้ปกครองเมืองในสมัยก่อน
2. ชั้นผู้น้อย ซึ่งถือว่าเป็นผู้สืบเชื้อสายมาจากสามัญชนที่เคยอยู่ใต้ปกครองของผู้ท้าวมาก่อน

ชาวไทยโชน่งจะรู้ว่าใครอยู่ชนชั้นไหน เพราะการใช้สิ่งให้ ถ้าเป็นสิ่งให้ลือ คือตระกูลผู้ตัว ถ้าผู้นั้นอยู่นอกเหนือจากสิ่งให้ลือ เช่น สิ่งหิว สิ่งกาง สิ่งคอง สิ่งเรื่อง สิ่งแดง สิ่งลู ถึงว่าบุคคลนั้นเป็นผู้้น้อย ในหมู่บ้านไผ่หูช้างมีตระกูลผู้ท้าวคือตระกูลทองหงาและแป้น โถ้นอกจากนั้นทุกนามสกุลเป็นผู้้น้อยหมด นามสกุลทองหงาและแป้นยังแบ่งเป็น 2 สกุลอีก คือตระกูลของ

ปู่ชายคนที่เป็นคนแรก ได้ตั้งนามสกุลเป็นทองคงหาญ แต่ปู่ชายเป็นผู้รื้อชื่อ ปู่เต็มตั้งนามสกุลทองคงหาญเหมือนกันแต่เป็นผู้ทำตามหลักเกณฑ์ของไทยโซ่ง เป็น โก่อี เป็นนามสกุลมาจากเพชรบุรีแต่เป็นตระกูลผู้ทำว เป็นพี่น้องกับปู่เต็มเข้ามาในรุ่นที่ 3 ตอนสมัยรัชการที่ 6 แต่เวลามาทำพิธีกรรมก็เป็นผู้ทำวด้วยกับปู่เต็ม นามสกุลเป็นไทยโซ่งไม่มีการเปลี่ยนแปลงแต่นามสกุลไทยมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมาก โดยเฉพาะนามสกุลทองแต่หมก บางคนเป็นทหาร เวลาไปไปเกณฑ์ทหารเขาเรียกทองคงหาญ คนก็เฉย ๆ ทองแต่อินทร์ คนก็เฉย ๆ เรียกคนทองดอนใหม่ คนก็เฉย ๆ พอเรียกคนทองแต่หมก คนเสกกันทั้งกองร้อย ไปอยู่โรงเรียนก็เช่นเดียวกันเวลาเขาประกาศหรือรับใบประกาศ พอเรียกนามสกุลทองแต่หมก ก็เสกกันทั้งโรงเรียน ก็ทำให้เด็ก ๆ ในตระกูลนี้มีความรู้สึกบางคนอยากเปลี่ยน คนที่เปลี่ยนในรุ่นแรก ๆ เป็นทองคงหาญก็มี คือมาขอใช้ด้วย เพื่อให้ตระกูลของตัวเองจะได้ไม่ถูกหัวเราะเยาะ แต่ปัจจุบันพอเวลาคนไปเรียนหนังสือก็เปลี่ยนกลายเป็นนามสกุลอื่น ๆ แต่ทองคงหาญจะไม่เปลี่ยน (ใบ อินทร์ปาน. สัมภาษณ์. 2553)

2. ระบบความสัมพันธ์ของครอบครัวและเครือญาติ

ครอบครัวของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย มี พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ลูก หลานอยู่ด้วยกัน มีส่วนน้อยที่เป็นครอบครัวเดี่ยว ความใกล้ชิดสนิทสนมเกิดขึ้นจากหลายอย่าง เช่น การตั้งบ้านเรือนติด ๆ กัน ไม่มีรั้วบ้านทำให้ไปมาหาสู่ได้สะดวก และเป็นกันเองพึ่งพาอาศัยกัน อีกประการหนึ่งการปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การเสนเรือน ชาวบ้านในหมู่บ้านได้พบและสนทนากันเสมอ ทำให้เกิดการใกล้ชิด นอกจากนั้นประเพณีพิธีกรรมในทางพระพุทธศาสนา เช่น กฐิน ทรุษสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา คนในหมู่บ้านได้มาร่วมทำบุญกันที่วัด ช่วยงานวัด สิ่งเหล่านี้ช่วยทำให้สังคมเกิดความสงบสุข และความสามัคคีชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างจะให้ความสำคัญของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เพราะผู้ชายเป็นผู้สืบสกุลต้องรับภาระการเช่น ไหว้บรรพบุรุษ ดังนั้นการแบ่งทรัพย์สินสมบัติจึงแบ่งให้ชายมากกว่าหญิง 2-3 เท่า

ในหมู่บ้านจะไม่ได้เรียกชื่อคนตรงๆ โดยเฉพาะถ้าเรียกผู้เฒ่าผู้แก่จะเรียกชื่อลูกคนโตของเขา เช่น ปู่ชายมีลูกคนโตชื่อชาย ที่สำคัญความรักความผูกพันในสายเลือดและวงศ์ตระกูลเป็นสิ่งที่ไทยโซ่งยึดถือและปฏิบัติ การที่รักพี่น้อง วงศ์ตระกูลจะส่งผลถึงการเมืองท้องถิ่น การที่ใครมีญาติพี่น้องมาก มักจะได้รับเลือกตั้งเป็นนักรการเมืองท้องถิ่น และการที่สังคมให้อภัยซึ่งกันและกันนั้นเป็นสิ่งที่ดี แต่ในปัจจุบันวิถีชีวิตเปลี่ยนไปไม่เหมือนในอดีต ทำให้สังคมเกิดการเชิงซ้ำและเฉื่อยชา การแยกแยะถูกผิดในสังคมกลับทำได้ลำบาก

คนไทยโซ่งในอดีตไม่ได้นับถือศาสนาพุทธจึงไม่นิยมการไหว้ ทักทายกัน ในปัจจุบันในสังคมหมู่บ้านยังไม่นิยมทักกันด้วยคำว่า “สวัสดี” จะมีเพียงผู้ที่ไปศึกษาจากภายนอก

และทำงานมีหน้ามีตาจึงจะนิยมทักทายด้วยการไหว้ กล่าวสวัสดิ์ คำที่ชาวบ้านทักทายกันคือ ไปไหนมา (ไปกะไคมาเล็) สบายดีหรือเปล่า การพูดในในหมู่บ้านกลุ่มอายุ 40 ปีขึ้นไป จะใช้ภาษาไทยโชนงในการติดต่อสื่อสาร คนหนุ่มสาวจะใช้สองภาษาพูดกับพ่อแม่ ภาษาโชนง พวกตนเอง ใช้ภาษาไทยกลาง เด็กๆ ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยกลางในการติดต่อสื่อสารกัน มีบางบ้านที่ยังอนุรักษ์ภาษาให้ลูกหลานใช้ภาษาไทยโชนง ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากลัวในอนาคตอาจไม่มีใครใช้ภาษาไทยโชนงในการติดต่อสื่อสาร ใช้เพียงในพิธีกรรมเท่านั้น ธรรมเนียมสมัยก่อนพบกันจะไม่ยกมือไหว้ จะทักทายว่าสบายดีไหม กินข้าวหรือยัง มานานหรือยัง มากี่คน ยิ้มและคำพูดคือการทักทาย คนเฒ่าคนแก่เจอกันในหมู่บ้านจะไม่ไหว้กัน เด็กก็ชินกับการไม่ไหว้ด้วยเหมือนกัน ทำให้เด็กสอนยาก พอมาโรงเรียน ครูทุกคนก็จะบอกว่าเด็กสอนยากเพราะอยู่บ้านพ่อแม่เขาไม่ไหว้กัน ปู่ ย่า ตา ทวด เขอกันก็ไม่ไหว้กัน เขาจะไหว้แต่ครูเท่านั้น พอกลับมาบ้าน พบพ่อแม่เขาก็ไม่ไหว้เหมือนเดิม แต่ตอนหลังคนที่เรียนหนังสือหรือทำงานราชการ เมื่อพบพ่อแม่ก็จะยกมือไหว้และกล่าวสวัสดิ์ (สุวิน อิมเพชร. สัมภาษณ์. 2553)

การที่ไม่นิยมการไหว้ในสังคมภายในหมู่บ้าน เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนในโรงเรียนวัดไผ่หูช้างถูกมองว่าค่อนข้างแข็งกระด้างไม่อ่อนน้อม ไม่ไหว้คนแปลกหน้า อาจเป็นเพราะสังคมที่บ้านไม่นิยมการไหว้ เด็ก ๆ ซึมซับสังคมนอบข้าง ทำให้แก้ไขยาก การใช้ภาษาสองภาษาก็ทำให้เด็ก ๆ บางส่วนพูดจาไม่มีหางเสียง เพราะภาษาไทยโชนงไม่มีคำลงท้าย และการตอบรับจะใช้คำว่า เออ คำว่าเออ เด็ก ๆ จะติดปากมากกว่าคำว่า “ครับ” และ “ค่ะ” (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)

ในงานพิธี ชาวไทยโชนงจะไม่นั่งแบบพับเพียบตอนไปงาน ไม่นั่งชันเข่าขึ้นมา เขาจะนั่งแบบขัดสมาธิ ลักษณะการไหว้ไม่เหมือนคนไทย เขาไม่ไหว้แบบคนไทย เขาไหว้ตามธรรมเนียมของเขา (หยุด ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

3. กิจกรรมทางสังคมในวิถีชีวิตของชาวไทยโชนง

ชาวไทยโชนงเป็นคนที่มีความกตัญญู มีการนึกถึงถึงบรรพบุรุษและที่บ้านเกิดเมื่อนอน การอพยพมุ่งสู่บ้านเดิมในสมัยก่อนแสดงถึงความกตัญญู อยากกลับบ้าน กลับไปหาพี่น้องที่บ้านเกิด ยังมีอีกเรื่องหนึ่งตอนเกิดสงครามที่เวียดนาม พ.ศ. 2400 ช่วงนั้นมีมารับคนที่อาสาไปรบฝรั่งเศสช่วยเวียดนาม มีโศกที่บันทึกไว้สมัครไป 500 คน เหตุผลของ 500 คนสมัครก็คือว่าคนเหล่านี้อยากกลับไปเห็นบ้านเกิดเมืองนอนของปู่ ย่า ตา ยาย ที่ถูกกวาดต้อนมา เพราะหลังจากอพยพมาเขาไม่เคยให้กลับ คงเหตุผลนั้นเป็นเหตุผลเดียวที่ทำให้ชาวไทยโชนงมาสมัครไปเป็นจำนวนมากขนาดนั้น (สมชาย รอดเจริญพันธ์. สัมภาษณ์. 2553)

หากจะมองถึงวิถีชีวิตในด้านสังคมความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไปของไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง เริ่มตั้งแต่เช้าตรู่ ปัจจุบันคนส่วนใหญ่จะตื่นนอนประมาณ 05.00 น. หรือตี 5 เพื่อหุงหาอาหารรับประทาน เตรียมตัวไปทำงานหรือไปศึกษาเล่าเรียน ช่วงเช้าตั้งแต่ 06.00 – 7.00 น. บริเวณสี่แยกจะมีแม่ค้าขายอาหารสดและอาหารแห้ง แยกสำเร็จรูปให้ผู้คนจับจ่ายซื้อหา พระภิกษุสงฆ์จะเริ่มออกจากวัดไปบิณฑบาตในหมู่บ้านประมาณ 06.00 น. ช่วงเช้าตามถนนสายหลักของหมู่บ้านจะมีพระสงฆ์บิณฑบาตทุก ๆ วัน ยกเว้นวันสำคัญทางศาสนาที่คนส่วนใหญ่จะไปทำบุญที่วัด ช่วงเช้าหากบ้านใดมีเชื้อสายไทยโซ่ง ถ้าตรงกับวันป่าดงก็นำอาหารไปเช่น ไหว้บรรพบุรุษ หลังจากนั้นก็จะรับประทานอาหารเช้า ส่วนนักเรียน นักศึกษา ที่ไปเรียนต่างถิ่น ส่วนใหญ่จะรีบไปตั้งแต่เช้าประมาณ 06.00 – 06.30 น. แต่นักเรียนที่อยู่ในหมู่บ้านและเรียนที่โรงเรียนวัดไผ่หูช้างจะมาโรงเรียนประมาณ 07.00 – 7.50 น. ผู้คนต่างทยอยออกไปทำงานตามอาชีพของตน คนที่ทำงาน เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ต่างก็ออกไปทำงานกันแต่เช้า คนที่ทำงาน โรงงานก็ออกไปทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับ อาจเป็นเช้าหรือบ่าย ในช่วงสายและบ่าย ผู้คนในหมู่บ้านจะเจียบเหงา ส่วนใหญ่มีแต่คนแก่เฒ่าบ้านมีช่วงกลางวันในช่วงรับประทานอาหารเช้าผู้คนจะจิกจกอยู่ในร้านอาหารเล็ก ๆ ในหมู่บ้าน เมื่อรับประทานอาหารเช้ากันเสร็จก็จะแยกย้ายกันไป พอถึงช่วงเย็นผู้คนกลับมาจิกจกอีกครั้ง เด็กนักเรียนทยอยกลับบ้าน คนที่ออกไปทำงานกลับเข้าหมู่บ้าน หลังจากรับประทานอาหารเช้าก็เป็นช่วงของการดูโทรทัศน์ คนที่ดูโทรทัศน์ก็จะเป็นกลุ่ม ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และลูกเล็ก ๆ ส่วนเด็กหนุ่ม ๆ จะออกไปหาเพื่อนเพื่อไปสนทนาปราศรัย หรือบางครั้งก็ขี่มอเตอร์ไซด์เล่นข้างแถบหมู่บ้านและบริเวณใกล้บ้าน เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการตั้งร้านเกมส์ขึ้นมา ทำให้เด็ก ๆ บางส่วนสนใจกับของใหม่ เล่นเกมส์กัน บางคนเล่นจนติดก็มีกลายเป็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งที่ทันสมัยเกิดขึ้น

หากในหมู่บ้านมีงานเลี้ยงสังสรรค์หรืองานประเพณี ก็จะเชิญคนทั้งหมู่บ้านให้ไปร่วมงานงานเลี้ยงต่าง ๆ มีการเอาแรงกัน ช่วยเหลือเงินในการร่วมงาน น้อยบ้าง มากบ้างแล้วแต่กรณีงานที่ไม่ต้องมีการเชิญ แต่ทุกบ้านจะมาร่วมกันคืองานศพ งานศพผู้ที่มีเชื้อสายไทยโซ่ง จะจัดงาน 2 แบบคือ แบบประเพณีของไทยโซ่งและแบบพุทธ บูรณาการควบคู่กันไป เช่น หากรู้ข่าวว่ามีเพื่อนบ้านที่เป็นไทยโซ่งตาย ผู้ชายจะถือมีดไปช่วยตัดไม้และเหลาไม้ หญิงสูงอายุจะถือกรรไกรเพื่อไปตัดผ้าและด้ายทำธงทิวใช้ในพิธีกรรม โดยที่ไม่รอให้เจ้าภาพมาเชิญ ถือว่าทุกคนต้องมาช่วยกัน เมื่อตกกลางคืนมีพิธีสวดพระอภิธรรมตามแบบชาวพุทธทุกคืนจนถึงวันเผา หลังจากเผาแล้วจะมีพิธีกรรมของไทยโซ่ง ต่อจากเผาคือการบอกทางวิญญาณไปเมืองแกลง วันรุ่งขึ้นมีพิธีแผ้วเฮือน (ปัดรังควาน) โดยแม่ผด (ผู้รู้) ทำพิธีปัดรังควานและเสียงทายโชคเคราะห์ของคนในบ้านและเครือญาติ หลังจากนั้น นัควันทำพิธีเชิญผีขึ้นเรือน และมีการเสนแก่เคราะห์ต่อไป การเสนแก่เคราะห์ เพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่คนในบ้านที่มีคนตาย บ้านใดไม่เสนแก่เคราะห์ จะเสนเรือน (เช่น ไหว้บรรพบุรุษ)

ไม่ได้ ประเพณีการทำศพนี้ เห็นชัดเจนในการผสมผสานระหว่างพุทธและผีบรรพบุรุษซึ่งในปัจจุบันแยกจากกันไม่ได้ สังคมและประเพณีต่างควบคู่กันไป ในการแต่งงานก็เช่นเดียวกัน หากไทยโชน่งแต่งงานกับไทยโชน่งจะต้องมีพิธีกินดอง (แต่งงาน) ตามแบบไทยโชน่งก่อน ช่วงเย็นหรือกลางคืนจึงมีการจัดงานเลี้ยงฉลองมงคลสมรสแบบไทยอีกครั้งหนึ่ง เป็นการรักษาประเพณี และตามสมัยนิยมไปพร้อม ๆ กัน (เวียน ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

สมัยก่อนผู้ชายต้องฝึกหัดการจักสาน กระจุง ตะกร้า และข้าวของเครื่องใช้สำหรับอาชีพทำนา ผู้ชายก็ต้องเก่งด้านจักสานหาปู หาปลา ต้องเป็นหมด ส่วนผู้หญิงก็จะหัดให้เย็บปัก เช่น เย็บผ้า ทอผ้า ทำหมอน เป็นต้น แต่ก่อนไม่ต้องซื้อของกินเพราะปลูกผักหาปลากินเอง ไม่ค่อยใช้เงินซื้อข้าวซื้อของเหมือนสมัยนี้ เสื้อผ้าก็ไม่ได้ซื้อเพราะว่าทอใช้เองยกเว้นว่าที่เป็นเสื้อผ้าที่ไปงานคนไทยจึงแต่งแบบไทย แต่ก่อนคนมากบ้านหนึ่งก็มีลูกหลายคน ครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ เข้าหุงข้าว 2 หม้อ เด็ก 1 วง ผู้ใหญ่ 1 วง ถ้าผู้ชายไม่มีเงินขอแต่งงานกับผู้หญิง ผู้ชายต้องไปช่วยทำงานที่บ้านผู้หญิงก็ปักแล้วแต่การตกลงกันเพื่อขอใช้แทนเงินที่จะเอาไปแต่งงานกับผู้หญิง ในหนึ่งปีจะมีเดือนเมษายนที่เขาถือเป็นเดือนห้ามทำงานหนัก ไม่ต้องไปหาปลา ไม่ต้องดำข้าว ข้าวต้องดำไว้มาก ๆ เก็บไว้ก่อน เพื่อให้พอกิน ทำผักดอง ปลา ร้าเก็บไว้กินประมาณ 1-2 เดือน พอถึงเดือนนี้พวกหนุ่ม ๆ ก็ออกจากบ้านไปเที่ยวหาสาวที่หมู่บ้านอื่น พวกสาว ๆ ก็รอหนุ่มบ้านอื่นมา ถ้าไม่ถูกใจเค้าก็จะแต่งกันเองในหมู่บ้านเดียวกัน (ฟู ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

ภาพโดยรวม สภาพสังคมในบ้านไผ่หูช้าง เป็นสังคมแบบเครือญาติ อยู่กันด้วยความรักและสามัคคี ให้อภัยซึ่งกันและกัน มีวิถีชีวิตแบบผสมผสานระหว่างการนับถือผีบรรพบุรุษและการนับถือพระพุทธศาสนา การแบ่งชนชั้นทางสังคมแบ่งเฉพาะในงานพิธีกรรมของไทยโชน่ง แต่ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่มีชนชั้นทางสังคม

วิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง เป็นเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงตามยุค ตามสมัยและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของชาวไทยโชน่ง ผู้วิจัยแบ่งประเด็นการศึกษาวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ เป็นสองด้าน คือ สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง และอาชีพกับวิถีการทำมาหากินของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง

1. สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านไผ่หูช้าง

ในอดีตชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้างนิยมประกอบอาชีพเดียวคือทำนา ปลูกข้าวไว้พอกิน ไม่ปลูกผัก และจัดหาอาหารตามท้องถิ่นโดยไม่ต้องซื้อในขณะที่ทำนา เช่น ใช้ แห สวิง ไซ ใน

การหาปลา ระยะเวลาหลังจะมีการปลุกผักในสวนเพื่อใช้ในการรับประทาน ผักต่างๆปลุกกันเอง ไม่มีร้านค้าขายในหมู่บ้าน หากต้องการซื้อของต้องเดินทางไกล ประมาณ 10 กิโลเมตร มีตลาด ได้แก่ ตลาดบางหลวง ตลาดเกาะแรด ตลาดบางเลน เป็นต้น ผู้หญิงที่อยู่ในบ้านยังรักษางานการทอผ้าเพื่อทำเสื้อผ้าใช้เองในบ้านและเก็บไว้เพื่อใช้ในงานแต่งงานเป็นทรัพย์สินของผู้หญิงไทยโชน่ ส่วนอุปกรณ์ในการจับสัตว์น้ำจืด ผู้ชายชาวไทยโชน่จะทำเองในช่วงว่างงาน

ชาวไทยโชน่ในยุคนี้มีความอดทนและขยันขันแข็งมากในการทำงาน เพราะการทำนาของชาวไทยโชน่ในสมัยนี้มีความยากลำบากมาก ในฤดูฝนก็มีน้ำท่วม ในฤดูแล้งจะแห้งแล้งมาก ชาวไทยโชน่บ้านไผ่หูช้างชอบเลี้ยงวัวมากกว่าเลี้ยงควาย เพราะวัวจะทนร้อนมากกว่าควาย ในอดีตจะทำนาปีละ 1 ครั้ง ต้องรอให้ฝนตกจึงจะทำนาได้ ปีใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลการทำนาจะไม่ได้ผล มีการเกี่ยวข้าวเอง การขนส่งใช้วัว (พิน ทองเต่าอินทร์. สัมภาษณ์. 2553) วิธีการดำเนินชีวิตในสมัยนี้เรียบง่าย

ช่วงเศรษฐกิจฟองสบู่ ชาวบ้านเป็นจำนวนมากขายที่นา บางคนมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไป ทำให้ค่านิยมต่าง ๆ เปลี่ยนไปส่งผลต่อการทำมาหากิน ดังนั้นจึงทำให้คนกล้าลงทุนกันมากขึ้น ภาวะหนี้สินก็มากขึ้นตามไปด้วย เงินส่วนมากชาวไทยโชน่กู้ยืมมาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์และเงินนอกระบบ วิถีชีวิตจึงเริ่มเปลี่ยนแปลง

2. อาชีพกับวิธีการทำมาหากินของชาวไทยโชน่บ้านไผ่หูช้าง

ภาพรวมทางด้านเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเลี้ยงสัตว์ จำแนกเป็น

ทำนา	ประมาณ	62 %
ทำสวน	ประมาณ	3 %
ทำสวนผัก	ประมาณ	7 %
การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	ประมาณ	22 %
การทำหัตถกรรมเพื่อจำหน่ายและค้าขาย	ประมาณ	4 %
อาชีพอื่นๆ	ประมาณ	2 %

(ที่มา : โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง ปี 2553)

ปัจจุบันนี้ชาวไทยโชน่บ้านไผ่หูช้าง มีรายได้ส่วนใหญ่จากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรองลงมาเป็นอันดับ 2 คือการประมง รองลงมามีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และ รับราชการ มีรายละเอียดดังนี้

1. อาชีพด้านการเกษตรมีกรทำนา ทำสวน ปลูกต้นไม้ ดังนี้

การทำนา มีการทำนาแบบนาหว่านน้ำตม ทำนาปีละ 2 ครั้ง ถึง 3 ครั้ง พันธุ์ข้าวที่ปลูกเป็นข้าวระยะสั้น 3 – 4 เดือน ข้าวที่ชาวนาปลูกเมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว จะนำไปขายที่โรงสี ไม่นิยมเก็บข้าวที่ปลูกไว้รับประทาน ต่างจากในอดีตจะปลูกข้าวนาปีเก็บเกี่ยวปีละ 1 ครั้ง ชาวนาจะเก็บข้าวใส่ยุ้งฉางไว้รับประทาน โดยแบ่งไปสีข้าวที่โรงสี ปัจจุบันนิยมซื้อข้าวสารจากท้องตลาด ข้าวที่ปลูกและนิยมรับประทานคือ ข้าวเจ้า ข้าวเหนียวก็นิยมรับประทานแต่ไม่บ่อยนัก ในอดีตจะนิยมรับประทานข้าวเหนียวมากกว่าข้าวเจ้า วันเวลาเปลี่ยนไปมีความนิยมข้าวเจ้ามากกว่าข้าวเหนียวในสมัยก่อน ช่วงน้ำท่วมมา ข้าวที่กินจะเหลือน้อยเพราะว่าข้าวจะอยู่ในนา ตอนน้ำท่วมเขายังไม่ได้เกี่ยวข้าว แต่ข้าวจะเอารวงยึดเหนือน้ำขึ้นมา ข้าวสมัยก่อนรวงยาวมาก ถ้าน้ำท่วม ข้าวก็จะยึดขึ้นให้เหนือน้ำ ถ้าน้ำยุบข้าวก็จะนอนราบไปและพอน้ำเริ่มแห้งคนก็จะเกี่ยว เขาจะเอาวัควายลง จากที่เป็นพื้นที่ในยุ้งข้าวแล้วก็เอาลงมาอยู่ข้างล่าง และบางคนถ้าไม่เอาวัควายลงเขาก็จะไล่ต้อนขึ้นไปอยู่ค่อนหน่อยไปทางกำแพงแสนเอาไปฝากคนที่รู้จักไว้ขออาศัยเพื่อเอาวัควายเลี้ยงไว้บริเวณนั้น (ไพ ทองเต่าหมก. สัมภาษณ์. 2553)

การขายข้าว ชาวนาจะได้ราคาดี หากไม่มีปัญหาความชื้น รายได้ที่ได้มามากไม่มีเหลือเพราะชาวนาสวนใหญ่มีหนี้สิน เป็นหนี้สินที่ติดต่อกันมานาน หนทางที่จะหมดหนี้สินได้ คือการขายที่ดินใช้หนี้ ในการทำนา เด็ก ๆ จะช่วยพ่อแม่ไม่ได้เยอะ เพราะตอนนี้จะใช้เครื่องจักรทำ ถ้าพ่อแม่ทำไม่ทันก็จะหาคนอื่นมาช่วย การลงทุนซื้อเครื่องจักรดังนั้นก็ต้องมากขึ้น การทำนามีหลายขั้นตอนนับตั้งแต่การไถนา การหว่านปุ๋ย การเกี่ยวข้าว แต่ปัญหาของการทำนาคือ ปุ๋ยแพงและข้าวราคาต่ำ นอกจากนี้ ยังมีการทำสวน ปลูกต้นไม้ โดยในหมู่บ้านมีสวนกล้วยไม้และสวนปลูกพืชผัก ชนิดต่างๆของชาวบ้าน คุณวาสนา ทองเต่าอินทร์ เป็นผู้มีอาชีพทำนาโดยยึดแนวเศรษฐกิจพอเพียงหมู่ที่ 4 ตำบลไผ่สูง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ปลูกมะลิช่วยเสริมรายได้และเสริมจิตใจให้สดชื่น มะละกอก็ปลูกมากมายไว้กินไว้ขายรายได้เสริม นอกจากการทำยังแบ่งพื้นที่ปลูกกล้วย มะลิ ปลูกมะม่วงไว้รับประทาน คุณประทุม เรืองจำรัส ผู้จัดการดูแลสวนกล้วยไม้ ที่อยู่ 195 หมู่ที่ 5 ต. ไผ่สูง จ.นครปฐม สวนกล้วยไม้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สวงามทำให้มีความสุข ในการทำนามีการสอนวิธีทำนา เช่น

1. ดูแลพื้นที่สำหรับทำนา ปรับพื้นที่ให้เสมอและทำทางให้น้ำไหลออกได้
2. ไถนาด้วยรถไถ
3. เอาพันธุ์ข้าวใส่กระสอบ มัดปากแซ่พันธุ์ข้าวในน้ำหนึ่งวันหนึ่งคืนแล้วเอาขึ้น
4. หว่านข้าวลงในนาที่เตรียมไว้

5. เอน้ำออกจากนารอให้ข้าวขึ้นประมาณหนึ่งคืบจึงวิดน้ำเข้านาเป็นระยะจนข้าวโต ในช่วงนี้ต้องฉีดยาคูมหญ้า หว่านปุ๋ยเพื่อให้ข้าวออกงามและเติบโตสมบูรณ์

6. รอจนข้าวแก่จึงใช้รถเกี่ยวข้าว: ข้าวที่เกี่ยวข้องแล้วนำไปขายที่โรงสีราคาข้าวขึ้นลงตามราคาตลาด การทำนา บางครั้งก็ได้กำไรบางครั้งก็ขาดทุน การทำนาปรังทำได้ปีละ 3 ครั้ง ข้าวที่ปลูกพันธุ์สุพรรณ 1 ปริมาณที่ผลิตได้ 80 ถัง / ไร่ ปัญหาของการทำนาคือข้าวเป็นโรค เช่น เพี้ยกระโดด ข้าวหมัน ข้าวจู้

2. อาชีพการทำประมง การประมงเป็นประมงน้ำจืด แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การเลี้ยงกุ้งและการเลี้ยงปลา

2.1 การเลี้ยงกุ้ง : กุ้งที่นิยมเลี้ยงคือกุ้งก้ามกราม และกุ้งขาว การเลี้ยงกุ้งหากุ้งราคาดี และไม่ติดโรคจะทำให้ผู้เลี้ยงได้กำไรมาก หลายปีก่อนการเลี้ยงกุ้งเจริญรุ่งเรือง มีการเลี้ยงกุ้งมาก ลงทุนสูง กำไรที่ได้นับเป็นล้านบาท เมื่อกุ้งราคาตกต่ำเนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น กุ้งไทยส่งออกต่างประเทศได้น้อย ค่าเงินบาทแข็งตัวทำให้เกิดปัญหาความไม่สงบภายในประเทศ สิ่งเหล่านี้มีผลต่อราคากุ้ง ซึ่งการเลี้ยงกุ้งลงทุนสูง คนเลี้ยงกุ้งขาดทุนเป็นจำนวนมาก แต่ก็ยังมีผู้นิยมเลี้ยงอยู่เพราะอาชีพเลี้ยงกุ้งสบายกว่าการทำนา ใช้แรงงานน้อย

นายสงค์ ทองคงหาญให้รายละเอียดวิถีชีวิตชาวเลี้ยงกุ้งบ้านไผ่หูช้างดังนี้ ชีวิตของผู้เลี้ยงกุ้งค่อนข้างลำบาก ต้องคอยดูแลบ่อกุ้งตลอดเวลา ให้อาหารกุ้งวันละสามครั้ง ตอนเช้าให้อาหารตอน 7 โมง ถึงเวลา 9 โมงต้องไปดูบ่อกุ้งและตักน้ำเพื่อกุ้งมีอากาศหายใจ ตอน 11 โมงไปดับเครื่องและให้อาหารกุ้ง บ่ายโมงเย็นต้องไปดูกุ้งอีกครั้ง บ่ายสามโมงต้องหว่านอาหารให้กุ้งอีกครั้ง ตั้งแต่เวลา หกโมงเย็นถึงเจ็ด โมงเช้าจะต้องตักน้ำให้กุ้ง ตอนกลางคืนต้องไปดูเครื่องตักน้ำ ถ้าไม่ดู เครื่องดับกุ้งจะตาย การเลี้ยงกุ้งต้องลงทุนมาก ต้นทุนประมาณหนึ่งแสนต่อหนึ่งไร่ การเลี้ยงกุ้งที่บ้านไผ่หูช้างได้ ประมาทยี่สิบกว่าปีแล้ว ตอนแรกไม่ได้การสนับสนุนเพราะน้ำที่เลี้ยงกุ้งต้องเป็นน้ำเค็ม นักวิทยาศาสตร์เกรงว่าจะมีอิทธิพลต่อการทำเกษตร แต่หลังจากนั้นชาวบ้านก็เอาน้ำเค็มผสมกับน้ำจืดและทำให้ความเค็มค่อยๆหายไป บางบ้านที่ไม่เลี้ยงกุ้งก็กลับไปปลูกพืช ผัก สิ่งที่น่าแปลกใจคือที่ดินกลายเป็นอุดมสมบูรณ์ ปลูกข้าวและผักได้ขึ้นสวยงาม เพราะอาหารที่กุ้งกินไม่หมดกลายเป็นปุ๋ยที่ดีสำหรับการปลูกต้นไม้ พืชผัก ปัจจุบันนี้มีสมาคมเลี้ยงกุ้งของอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ช่วยเหลือผู้เลี้ยงกุ้ง เช่นดูแลราคากุ้ง แต่ชาวเลี้ยงกุ้งต้องเรียนรู้โดยตัวเอง ทำไปเรียนรู้ไป หาประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งให้ได้ผลดีที่สุด เช่น การเลี้ยงกุ้งก้ามกรามกับกุ้งขาวผสมกัน กุ้งก้ามกรามจะเหมาะกับการค้าภายในประเทศและมีโรคน้อย ส่วนกุ้งขาวส่งออกได้ มีคุณภาพดี และมีกำไรมากแต่ถ้ามีโรคก็ตายง่าย ดังนั้นการเลี้ยงคู่กันจะทำให้มั่นคงกว่า ไม่เสี่ยงมาก ถ้ากุ้งขาวไม่คิดจะมีกุ้งก้ามกรามช่วยไม่ขาดทุน พันธุ์กุ้งในอดีตต้องเอาจากเพชรบุรีแต่ปัจจุบันนี้ ที่บ้านไผ่หู

ช่างมีการขายพันธุ์แล้ว การเลี้ยงกุ้งไม่ใช่แรงงานมาก เวลาสามเดือนก็จับกุ้งได้ ถึงเวลาจับกุ้งต้องมีคนมาช่วยกันทำเป็นจำนวนมาก 20-30 คน ปัจจุบัน การเลี้ยงกุ้งแค่พออยู่พอกินเพราะตอนนี้เงินบาทแข็งตัวและมีคู่แข่งเยอะ

ในการเลี้ยงกุ้งจะมีการสอนวิธีการเลี้ยงกุ้ง

1. หาที่ดินแล้วขุดบ่อลึกประมาณ 2 เมตร
2. หว่านปูนขาวปรับสภาพดิน
3. ใส่น้ำไว้อย่างน้อย 3 วัน แล้วใส่น้ำทะเล (6 ไร่ / 1600 ลิตร)
4. ปล่อยลูกกุ้งพันธุ์กุ้งขาวแวนนาไม ต่อมาฉีดน้ำจืดเข้าเป็นระยะจนน้ำเค็มหมด

ไป

5. เลี้ยงอาหารสำเร็จรูปกุ้งเล็กประมาณหนึ่งเดือนแล้วให้อาหารกุ้งใหญ่

6. ครบ 3 เดือนจับกุ้งส่งแพกุ้งที่ตลาดมหาชัย

ราคากุ้งขึ้นกับราคาของตลาดและค่าเงินบาทเพราะกุ้งขาวส่งออกหากค่าเงิน

บาทอ่อนตัวราคาดีปัญหาการเลี้ยงกุ้งขาวที่สำคัญคือสภาพอากาศ อากาศร้อนมากกุ้งจะตาย ภูมิปัญญาที่เคยใช้ เมื่อเตรียมบ่อ ใส่น้ำจืดและลงน้ำเค็มแล้วจะนำมูลไก่มาลงทำให้น้ำเขียวและสร้างแพลงตอนธรรมชาติเพื่อเลี้ยงกุ้งเล็ก กุ้งจะเจริญเติบโตดี (สงค์ ทองคงหาญ, สัมภาษณ์, 2553)

2.2 การเลี้ยงปลาเป็นอีกประเภทหนึ่งที่ชาวบ้านใฝ่หู่ช่างนิยมเลี้ยงเพราะดูแลง่าย การลงทุนต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งและกำไรพอสมควร ปัญหาการเลี้ยงปลาที่สำคัญคือ ปลาตาย หรือเรียกว่าปลาน็อคน้ำ ส่วนใหญ่เนื่องจากอากาศในช่วงฤดูร้อนร้อนมาก จนปลาทนร้อนไม่ไหว หรือบางครั้งขณะที่กำลังร้อนจัดอยู่และมีฝนตกลงมา ทำให้น้ำผิวบ่อเย็น น้ำใต้บ่อร้อน ปลาปรับสภาพไม่ได้ก็ทำให้ตาย บางครั้งตายบางส่วน บางครั้งตายทั้งบ่อ พันธุ์ปลาที่นิยมเลี้ยงมากที่สุดคือ ปลานิล รองลงมาคือปลาดุก ปลาแรด ปลาตะเพียน ปลาช่อน มีปลาบึกบ้างประปราย

ในการเลี้ยงปลาจะมีวิธีการเลี้ยงปลา คือ

1. หาที่ดินแล้วขุดบ่อลึกประมาณ 1.50 - 2 เมตร
2. หว่านปูนขาวปรับสภาพดิน
3. ใส่น้ำไว้อย่างน้อย 7 วัน
4. ปล่อยลูกปลา 3000 ตัว / ไร่ พันธุ์ปลาจิตรดา
5. เลี้ยงอาหารปลาเล็ก วันละ ครั้ง
6. ใส่มูลไก่และน้ำอามิ
7. เมื่อปลาโตเลี้ยงอาหารปลาใหญ่สำเร็จ
8. ประมาณ 7 - 8 เดือนจับกุ้งส่งแพปลาหรือขายปลาอีกปากบ่อ

ราคาปลาขึ้นกับราคาของตลาด ปัญหาการเลี้ยงปลาที่สำคัญคือสภาพอากาศ อากาศร้อนมากปลาจะตาย โรคที่พบคือ โรคตาโปน เหงือกบวม แก้มช้ำ แก้ด้วยการใส่ยาฆ่าเชื้อ ภูมิปัญญาที่เคยใช้ เมื่อเตรียมบ่อ ใส่น้ำจืดแล้วจะนำมูลไก่มาลงทำให้น้ำเขียวและสร้างแพลนตอนธรรมชาติเพื่อเลี้ยงปลาเล็ก (ไพ ทองเต่าหมก. สัมภาษณ์. 2553)

3. อาชีพรับจ้าง : ในปี พ.ศ. 2540 ชาวบ้านบางส่วนได้ขายที่ดินไปในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ทำให้วิถีชีวิตของลูกหลานจากเกษตรกรต้องเข้าไปทำงานในโรงงาน บริษัท และการรับจ้างทั่วไปซึ่งโรงงานในตำบลไผ่หูช้างคือ โรงงานหน่อไม้ โรงงานวุ้นเส้น การรับจ้างอีก 1 แห่งที่รับคนงานมากคือ สนามกอล์ฟไคนาสตี (ไคนาสตีกอล์ฟแอนด์คันทริคลับ) โรงงานขนอกจากนั้นเป็นการรับจ้างทั่วไปแล้วแต่ชนิดงาน เช่น งานก่อสร้าง (เสม็ด ทองคอนน้อย. สัมภาษณ์. 2553)

4. อาชีพค้าขาย: การค้าขายส่วนใหญ่เป็นการขายของชำและการเร่ขายของ ซึ่งอาชีพค้าขายนี้ทำให้เจ้าของสามารถอยู่ได้ แม้จะไม่ร่ำรวยแต่พอมีพอกิน การค้าขายอีกอย่างหนึ่ง ขายในช่วงเช้าและช่วงเย็น เป็นการขายอาหารสดและอาหารแห้ง มีผู้คนอุดหนุนคับคั่ง (สงค์ ทองคงหาญ. สัมภาษณ์. 2553)

5. อาชีพรับราชการ: มีชาวบ้านไผ่หูช้างรับราชการเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่รับราชการครู ทหาร ตำรวจ และพยาบาล การที่รับราชการน้อยเพราะในอดีตชาวบ้านไม่นิยมส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือ อนุรักษ์การทำนาให้กับลูกหลาน ไม่นิยมให้ลูกหลานไปเรียนที่อื่น นอกจากนั้นยังมีอาชีพอื่น ๆ เล็กน้อย เช่น ทำงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ที่มาจากเกษตร และอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่มาก แต่รายจ่ายมาก รายจ่ายที่สำคัญคือ ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ค่าโทรศัพท์ และที่ต้องจ่ายมากที่สุดคือ ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียนของลูก ซึ่งการศึกษาในบ้านไผ่หูช้าง มีสถานศึกษาเพียงแห่งเดียวคือ โรงเรียนวัดไผ่หูช้าง เปิดสอนในชั้นอนุบาล 1 – ม.3 เมื่อนักเรียนจบแล้วต้องไปศึกษาที่อื่น ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้ส่วนรวมไม่พอกับรายจ่าย เศรษฐกิจโดยรวมของหมู่บ้านจึงไม่คึกคัก

นอกจากรายได้ที่ได้มาจากการทำงานแล้ว ในส่วนทางราชการองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่หูช้าง ยังจัดเก็บภาษีรายได้บุคคลธรรมดาและธุรกิจต่าง ๆ เพื่อนำมาบริหารจัดการในตำบล ภาษีที่เก็บได้ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาในหมู่บ้าน จึงได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้มีเงินงบประมาณจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาสาธารณูปโภคในหมู่บ้านและตำบลให้เจริญก้าวหน้าทางองค์การบริหารส่วนตำบลไผ่หูช้างมีโครงการระยะสั้นและระยะยาวในการปรับปรุงพัฒนาตำบล (ปิยวรรณ สุขเกษม. สัมภาษณ์. 2553)